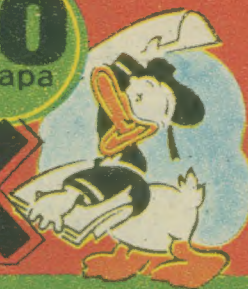

ПОЛИТИКИН

20
динара

БРОЈ

1571

5. 2. 1982 • ИЗЛАЗИ ПЕТКОМ • ГОДИНА XLIII

ПАЗИ, ИЗНО-
ГУДЕ ! ТО ЈЕ
СЛИКА ЗА ПРВУ
СТРАНУ ЗАБАВ-
НИКА !

ЈЕДНОГ
ДАНА БИЋЕ
ТО МОЈА
СТРАНА !

СТРИП:
СЛАГАЛИЦА
ИЗ 1001
НОБИ

Ripley

Веровати или не!

НАЈВЕЋА ДОКТОРСКА ПЛАТА У ИСТОРИЈИ

ДОКТОР МОХАМЕД АЛАВИ (1669-1749), КОЈИ ЈЕ ВОДИО БРИГУ О ЗДРАВЉУ ПЕРСИЈСКОГ ШАХА НАДИРА, ДОБИЈАО ЈЕ ПЛАТУ У ЗЛАТНИЦИМА И СРЕБРЊАЦИМА ТЕШКИМ КОЛИКО И ОН САМ. ЛЕКАР ЈЕ МЕРЕН РЕДОВНО СВАКОГ МЕСЕЦА И КОЛИЦИНА НОВЦА МЕЊАЛА СЕ У ЗАВИСНОСТИ ОД ЊЕГОВЕ ТЕЖИНЕ.

ОРКЕСТАР НА ТОРТИ

НА ОГРОМНОЈ ТОРТИ КОЈА ЈЕ ПОСЛУЖЕНА ПРИЛИКОМ ВЕНЦАЊА ФРАНЦУСКОГ КРАЉА АНРИЈА IV И КАТАРИНЕ МЕДИЧИ (1533.) СТАЈАЛА СУ ЧЕТИРИ ЖИВА СВИРАЧА.

НАЈСТАРИЈА ХАРФА НА СВЕТУ

ПРОНАЂЕНА ЈЕ У ГРОБУ ХАЛДЕЈСКЕ ВЛАДАРКЕ ШУБ-АД. СТАРОСТ ОВОГ ИНСТРУМЕНТА ПРОЦЕЊУЈЕ СЕ НА 5000 ГОДИНА.

КОРЪАЧА

НАЂЕНА 26. МАЈА 1900. ГОДИНЕ У СЕВЕРНОЈ ДАКОТИ (САД) НА ОКЛОПУ ЈЕ ИМАЛА УПИСАНУ 1807. ГОДИНУ.

ЈЕСТЕ ЛИ ВЕЋ ЧУЛИ ДА...

● ЕНГЛЕСКИЊА МЕРИ ПИНЕЈ У СВОЈОЈ БАШТИ УСПЕЛА ЈЕ ДА ОДНЕГУЈЕ БИЉКУ СУНЦОКРЕТА КОЈА ЈЕ ВИСОКА ПРЕКО ШЕСТ МЕТАРА.

● ПРВИ ФИЈАКЕР ПОЈАВИО СЕ У БЕОГРАДУ 1827. ГОДИНЕ. ЊЕГОВ ВЛАСНИК БИО ЈЕ ШПАНСКИ ТРГОВАЦ МИГЕЛ КОЈИ ЈЕ ТЕ ГОДИНЕ ПРОШАО КРОЗ БЕОГРАД НА ПУТУ ЗА ЦАРИГРАД.

● У ЈЕДНОЈ СТУДИЈИ СА МЕДИЦИНСКОГ ФАКУЛТЕТА АЛБЕРТ АЈНШТАЈН ТВРДИ СЕ ДА МИНЕРАЛИ КАО ШТО СУ ФОСФОР И КАЛЦИЈУМ ОПАДАЈУ, ОДНОСНО РАСТУ, У ЛУДСКОМ ОРГАНИЗМУ У ЗАВИСНОСТИ ОД ДОБА ДАНА. ТАКО ЈЕ, НА ПРИМЕР, ИЗМЕРЕНО ДА ЈЕ У 11 ЧАСОВА ПРЕ ПОДНЕ КОЛИЧИНА КАЛЦИЈУМА У ТЕЛУ НАЈМАЊА.

● НА ОКСФОРДСКОМ УНИВЕРЗИТЕТУ ПРИМЉЕНА ЈЕ ЛЕТОС ЈЕДНА ДЕСЕТОГОДИШЊА ДЕВОЈКА КОЈА ЈЕ ПРИЈЕМНИ ИСПИТ ИЗ МАТЕМАТИКЕ ПОЛОЖИЛА МНОГО БОЉЕ НЕГО ОСТАЛИХ 530 СТАРИЈИХ КАНДИДАТА. ОВАЈ МАТЕМАТИЧКИ ГЕНИЈЕ ЗОВЕ СЕ РУТ ЛОРЕНС.

● КАЖУ ДА ЈЕ НЕМАЧКИ ЦАР ФРИДРИХ III (1415-1443) ТАКО СТРАСНО ВОЛЕО ДИЊЕ И ЈЕО ИХ У ОГРОМНИМ КОЛИЧИНАМА ДА ЈЕ УМРО УПРАВО ЗАТО ШТО СЕ ПРЕЈЕО ОВИХ СЛАТКИХ ПЛОДОВА. ЊЕГОВ СИН МАКСИМИЛИЈАН I НИЈЕ БИО НИШТА БОЉИ И ДОЖИВЕО ЈЕ СЛИЧАН КРАЈ: ЗБОГ ПРОБАВНИХ ТЕШКОЋА ПОКОСИЛА ГА ЈЕ СМРТ 11. ФЕБРУАРА 1519. ГОДИНЕ.

● СЛАВНА РУБИКОВА КОЦКА ОСВОЈИЛА ЈЕ И ШАНГАЈ. ПРЕМА ПИСАЊУ ЈЕДНОГ КИНЕСКОГ ЧАСОПИСА САДА ЖИТЕЉИ ОВОГА ГРАДА СТРПЛИВО СТОЈЕ У РЕДОВИМА НЕ БИ ЛИ КУПИЛИ „МАГИЧНУ“ КОЦКУ КОЈА СЕ ПРОИЗВОДИ У ПЕТ ФАБРИКА. ОДРЖАНО ЈЕ И ПРВО ТАКМИЧЕЊЕ У БРЗОМ РЕШАВАЊУ КОЦКЕ. ПОБЕДИО ЈЕ ЈЕДАН ДВАДЕСЕТ ТРОГОДИШЊИ РАДНИК, А НАЈМЛАЂИ УЧЕСНИК, КОЈИ ЈЕ ЗАУЗЕО ЈЕДНАЕСТО МЕСТО, ИМАО ЈЕ САМО ШЕСТ ГОДИНА.

● НАЈВЕЋИ СВЕТСКИ ПРОИЗВОЂАЧ МОТОЦИКЛА, ЈАПАНСКА ХОНДА, ИЗБАЦИЛА ЈЕ ОВИХ ДАНА НА ТРЖИШТЕ НОВИ ПРОИЗВОД, АЛИ ОВОГА ПУТА НА ТРИ ТОЧКА. ОВАЈ МОТОЦИКЛ, НАМЕЊЕН ИСКЉУЧИВО ГРАДСКОЈ ВОЖЊИ, МНОГО ЈЕ СТАБИЛНИЈИ И УДОБНИЈИ ОД ОНИХ НА ДВА ТОЧКА, ТЕЖАК ЈЕ САМО 75 КИЛОГРАМА И ПРИ БРЗИНИ ОД 60 КИЛОМЕТАРА НА ЧАС ТРОШИ СВЕГА 1,5 ЛИТАР БЕНЗИНА НА СТО КИЛОМЕТАРА. ЗА САДА ЈЕ ЊЕГОВА ЦЕНА ПРЕВИСОКА — СТО ОСАМДЕСЕТ ХИЉАДА ЈЕНА (ОКО 30.000 ДИНАРА).

● НЕКА ИСТРАЖИВАЊА СУ ПОКАЗАЛА ДА СЕ ПОД ОКЕАНСКИМ ДУБИНАМА КРИЈЕ 160 МИЛИОНА ТОНА ЖЕЛЕЗА, АЛИ ЊЕГОВО ИСКПЉЕВАЊЕ БИЛО БИ ТАКО СКУПО ДА БИ СЕ САМО ЗА КИЛОГРАМ ОВЕ РУДЕ ПОТРОШИЛО ОКО ДЕВЕДЕСЕТ ХИЉАДА ДИНАРА, ШТО СЕ ТРЕНУТНО УОПШТЕ НЕ ИСПЛАТИ.

РТ ДОБРЕ НАДЕ:

Када је португалски морепловац Бартоломео Диас 1488. године опловио најјужнију тачку Африке, толико су га импресионирале непрекидне буре и огромни таласи да је најистуренијем јужноафричком копну дао име Олујни рт. Овај назив тешко је могао да привуче људе при здравој памети да крену новооткривеним поморским путем у Индију и отпочну живу уносну трговину од које се очекивало силно богатство. Због тога је тадашњи португалски краљ Жоан II по кратком поступку име прекрстио у примамљив Рт Добре Наде.

ГАНА:

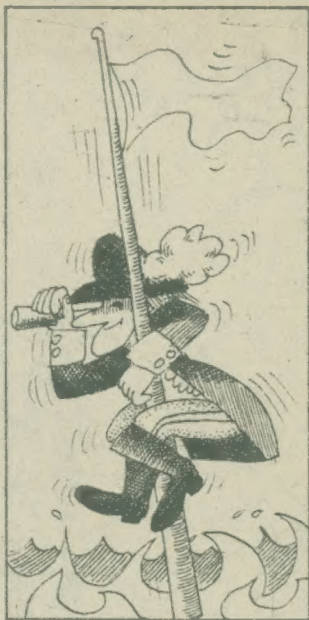
Некадашња британска западноафричка колонија по имену Златна обала постала је Република Гана када је, спојивши се с Тоголандом (данас Република Того), 1957. године добила независност. Име Гана изабрано је да би се истакао сјај чувеног Ганског царства које је постојало хиљаду година раније. Кумовали су му политичари упркос протестима историчара који и поред најбоље воље нису могли да пронађу никакву директну везу између модерне и прастаре Гане — она се налазила између данашње Мауританије и Малија, на хиљаде километара од данашње.

ГРЕНЛАНД:

Ово највеће острво на свету чије име значи „Зелена земља“ пример је лажне рекламе из далекотог 10. века. Острво је покривено вечитим ледом и снегом и нема ни трунке зеленица, а чувени викинг Црвени Ерик намерно га није назвао Бела земља, јер је на њега желео да привуче што више досељеника са далеког питомијег Исланда — Земље леда.

АЈДАХО:

Године 1860. требало је крстити нову територију у рударској области Пајкс Пик. Неуспели политичар и ексцентрик Џорџ М. Вилинг предложио је индијанску реч Ајдахо која је, како је он тврдио, значила „планински драгуљ“. Непосредно пре него што је Амерички конгрес донео коначну одлуку, откривено је да је Вилинг име измислио, вероватно да би уживао што је намагарчио државнике и целу нацију. Територија је тада званично названа Колорадо. Две године касније, кад је требало дати

име новооткривеној рударској области на северозападној обали Тихог океана, брукa око Вилингове преваре је заборављена и 4. марта 1863. озваничено је име Ајдахо које је задржано и када је 1890. ова рударска територија постала једна од Сједињених Америчких Држава.

НОМ:

Ова лука на Аљасци „жртва“ је такозване класичне географске грешке. Ном (Nome) је погрешно преписано са старе британске мапе Аљаске на којој је 1850. било написано »Name« (чита се нејм и на енглеском једноставно значи име).

ТИХИ ОКЕАН:

Чувени морепловац Магелан имао је ретку и изузетну срећу да преброди ово огромно море по лепом и мирном времену, па га је брзоплето назвао Mar Pacifico — Тихо море, односно океан. У ствари, на Пацифику се често догађају најснажније буре на свету.

ПАГО ПАГО:

Полинезијско (и једино меродавно) име ове луке на Самоанским острвима гласи Панго Панго. „Модеран“ облик настао је у 19. веку и то у тамошњим мисионарским новинама. Амерички мисионари нису у штампарии имали слова п, па су име овог места, а и многе друге речи, једноставно штампали без њега.

СИНГАПУР:

Реч потиче од санскритског „пруд лавова“. Њено порекло је остало мистерија с обзиром да у тој области ни случајно није било и нема лавова, осим у зоолошком врту.

ЧУДНО
ОД
ЧУДНИЈЕГ:

БЕЗВЕЗНА
ГЕОГРАФИЈА

НЕ
РАЗУМЕМ

— ОДГОВОРИО
ЈЕ ШПАНСКОМ
ИСТРАЖИВАЧУ
ФРАНСИСКУ
ФЕРНАДЕСУ
ДЕ КОРДОБИ
НА СВОМ
МАТЕРЊЕМ
ЈЕЗИКУ ПРВИ
СТАНОВНИК
ДАЛЕКЕ ЗЕМЉЕ
НА КОГА ЈЕ
НАЛЕТЕО — И
ДОШЛО ЈЕ ДО
ГРЕШКЕ ЗА
СВА ВРЕМЕНА.

ЈУКАТАН:

Чим се шпански истраживач Франсиско Фернандес де Кордоба ту искрцао 1517. године, упитао је на свом матерњем језику првог локалног житеља — то су биле Маје — како се место зове. Овај му је одговорио: „Јукатан“ што је на њиховом значило: „Не разумем те!“

УСА:

Да би на најбезболнији начин умирили Американце којима никако није било право, наравно из трговачких разлога —

што се на међународном тржишту појављује све више артикала с натписом »made in Japan« (произведено у Јапану), тактични и лепо васпитани Јапанци назвали су још пре другог светског рата један од својих индустријских центара USA (како на енглеском гласи скраћеница за САД — Сједињене Америчке Државе). Тако су на предмете за извоз произведене у граду USA, мирне душе могли да ставе »made in USA« што је могло да се протумачи и као „произведено у САД“.

Кад их човек види, дигне му се коса на глави — тако страшно изгледају. Али, њихов изглед vara: иза љутитих плавих очију крију се стрпљиви и доброћудни пси. „Хаскиз“ — специјална раса паса који живе на Аљасци, Гренланду или Сибиру одликује још по нечем: врло су отпорни и расположени да јуре читав дан без прекида. Неоспорно најомиљенији и најпознатији пси за вучу саоница.

Санке са псећом запрегом на далеком северу и данас су незаменљиве, често је то транспортно срдство од животне важности. Али, овде неће бити о томе речи већ о тркама саоница са псећом запрегом које су, по многим, најтежи испит људске и животињске издржљивости. Поготову кад је стаза дуга читавих 1800 километара!

ЧЕЛО ИЛИ НИШТА

У јесен, чим температура падне испод 15 степени Ц, за поларне псе почиње прави живот. Лето, иако на северу није богачна како топло, врло тешко подносе и готово да га преспавају. Тек им хладноћа враћа животну радост. Већ са 12 месеци један овакав пас спреман је за учење. Прво се у мањим групама навикава на вучу, да би нешто касније са искуснијим „колегама“ стигао у велику запрегу и тамо почео да схвата о чему се заправо ради. Он ће убудуће увек заузимати исто место у запрези а замениће га ако се не слаже са својим паром — то јест, ако се буду више тукли него вукли саонице. На челу запреге трчи пас водич, најпаметнији и најбржи у „тиму“. Он увек одређује куда има да се иде. Ако се само једном замени, онда је то замена за сва времена и опраштај од „активног спорта“. Наиме, један водич никад више не може да се врати на неку позицију у запрези која је иза челне!

Запрегу обично чини седам до девет паса који се најчешће прежу на северноамерички начин — лево и десно од главног конопца. У Скандинавији се на такмичењима употребљавају и мање запреге са једним или три пса, али то је већ Европа...

На тркама пси по правилу вуку једне дрвене санке, чије постоље тежи двадесетак килограма. Санке имају кочницу и

корпу за терет. Пси трче у паровима, с тим што је обично напред сам — вођа. У овом спорту забрањена је употреба бича! Пси не носе ни „узде“ — тако да човеку који управља њима остаје само реч. Гонич санки (у жаргону популарно звани машер) довикује псу-водичу команде којим ће путем. Човек обично стоји на саоницама, управља, кочи, искаче у већим кривинама и на већим успонима и тако добија на драгоценом времену. На тај начин може да се постигне максимална брзина од око 50 километара на час. Чврсто замрзнут снежни покривач је у овом спорту нешто што се највише цени — тада санке најлакше клизе, а и пси могу најбрже да трче.

Сваки пас — по гвозденим правилима — мора да има и одређену теле-

сну тежину. Један хаскиз тежак је просечно око 20 килограма, а ту тежину није лако задржати на стази дугачкој, рецимо, 1800 километара...

НИКАКО САТ

Старт најпознатије трке саоница са псећом запрегом налази се сваке године у близини лучког града Анкореца на Аљасци. Ту је, наиме, почегак, вероватно, најсуровије трке на свету — „Iditarod-Trail“ — назване по давно напуштеном граду копача злата Ајдите-роду до кога се у време чувене златне грознице могло доћи само на саоницама са псећом запрегом.

Већ на самом старту такмичарима и гледаоцима сасвим је јасно каква

ће то трка бити: са околних планина дува ледени ветар, пада густ снег уз температуру од најмање минус 15 степени Ц. То је сасвим довољно, тврде стручњаци, да се незаштитена кожа човека смрзне за мање од 60 секунди.

Такмичари врше последње припреме. На зглобу леве руке почињу да осећају несносан горући бол. Метални ручни сатови готово су се залепили за кожу. Они који то већ нису учинили брзо их скидају, сви без изузетка.

Најзад старт. Пред људима и псима је 1800 страшиних километара. Кроз најнегостољубивије пределе ове планете до циља — луке Ном на супротној страни континента. На санкама треба прећи област велику готово као Европа. Ту живи на стотине хиљада аљаских, мед-

веда, лосова и једва — 4000 људи.

Машер са својом запрегом, између осталог, мора да савлада два огромна планинска ланца, да прође кроз долину Јукона где орканске олује дувају брзином од 220 километара на час...

ЧЕМУ СВЕ ТО?

Зашто онда сваке године најпознатији гоничи паса на свету срљају у тако бесмислену авантуру? Новац, сигурно, није у питању. Истина, наградни фонд није мали — износи 50.000 долара али се дели на првих 20. Победничка премија од 12.000 долара једва да може да покрије трошкове припреме такмичара! Чему онда све ово? Рик Свенсон, двоструки победник „Ајдитерод-тр-

МИЉА КРОЗ

СНЕЖНИ ПАКАО

КО ЗАЛУТА ИМА »ШАНСЕ« ДА ГА ПРОНАЂУ ТЕК НА ЛЕТО — КАО СКЕЛЕТ!

ке", као одговор на то питање показује једноставну бронзану плочу на свом опасачу на којој пише »Iditarod-Finisher« коју добија свако ко успе да издржи ову трку или, боље речено, преживи!

На свету има мало ствари које не могу да се купе — каже Свенсон. — Ово је једна од њих — и он поносно показује већ поменути плочицу.

Телевизија, новинари,

судије, лекари, прате трку из ваздуха — хеликоптерима и авионима. У њима је и храна за људе и животиње. Осим тога, сваких сто километара ветеринари америчке војске спуштају се поред стазе и прегледају изморене псе. Повређене, болесне или исцрпљене животиње враћају се кући авионима.

Дакле, нико овде не мучи псе. То је и највећа брига машера — како да

Кад се одмара, шапе хаскиза загревају се топлим „ципелицама“.

Сваких сто километара ветеринари америчке војске редовно контролишу стање паса у овој најнапорнијој трци на свету.

одрже хаскизе у добром здрављу и расположењу. Зато пси добијају дуплу негу: једној четворној снажној „машини“ потребно је дневно најмање 6000 калорија! И то у облику најквалитетнијег меса!

Што се саме трке тиче, све тече мање-више нормално док је температура далеко испод нуле. Али, деси ли се да се жива у термометру приближи нули, то је за све учеснике права катастрофа: на оваквој „жези“ пси не могу да трче — брзо се прегреју и сруше. Међутим, обично нема оваквих проблема јер висина снега ретко кад износи мање од три метра, а о температурама и да не говоримо. Догодили се да такмичар застане, најважније је да се држи трага оних који су испред њега јер свако ко залута има „шансе“ да га

Ко жели победу, мора и ноћу да јури кроз снежно беспуће.

НАЈПОЗНАТИЈИ И НАЈСКУПЉИ

Аљаски Маламут: најстарија од свих раса паса за вучу санки. Велик и јак пас — зову га, не без разлога, „локомотива далеког севера“.

Самојед: велики бели пас са „лицем које се смејули“, издржљив, лако се прилагођава.

Сибирски хаскиз: без сумње најбржи међу свим псима ове врсте жилав и жељан авантура.

Ескимски и гренландски пас: снажан, груб и издржљив. Цена ових паса достиже и хиљаду долара!

пронађу тек на лето — као скелет! Од Ајдитерода, који се налази отприлике негде на средокраћу трке, такмичари све више тактизирају: кад возити, кад се одмарати.

Кад се све сабере, највећи непријатељ такмичара у овој трци нису конкуренти већ (не) време и сурови негостољубиви предели кроз које се пролази. Узајамна помоћ ме-

ђу такмичарима је нешто што се већ само по себи подразумева — и то је разумљиво. Јер, да није тако — каже један од такмичара — многи од нас остали би смрзнати негде на стази.

У оној одржаној прошле године ниједан такмичар није остао на стази. Победио је по други пут Рик Свенсон. Време победника: 15 дана, 9 часова и 37 минута. Последњи такмичар је протерао своје псе кроз циљ 14 дана касније! Иако убедљиво задњи, задовољан што је успео. Емит Питерс, како се звао такмичар, поносно је узео опасач са бронзаном плочицом која, иначе, нигде на свету не може да се купи. Ни за какве паре!

М. Ш.

ОШТРЕ РЕЧИ ВРХОВНОГ КОМАНДАНТА

У Архиву Војноисторијског института ЈНА у Београду постоји, како се верује, једини сачувани примерак „Партизанског санитета“ — часописа који носи датум април 1942. Мала новина формата свеске, куцана на машиница умножена циклостилом, искрзаних, пожутелих листова и готово раскупусана. Доносе вам је у табакучартије — толико је већ трошна. Преко наслова, тачно на средини, била је и велика црвена петокрака, али је кроз деценије боја избледела и само се назире на другој страници где је била „пропустила“. Испод наслова још пише: број 1.

Ко зна ко је све ту новину-свештицу држао у рукама, читао, претретао и лодавао другоме, у предасима између офанзива? Како је преживела ратни вихор? Чијом је бригом сачувана и донета на сигурно, у Архив?

После четири деценије она изгледа готово нестварно: сведок живота у партизанској Фочи. Али — не само сведок! Часопис партизанског санитета одиграо је велику улогу у великом рату, несразмерну у поређењу са његових тридесетак страница. Већ и само његово појављивање значило је да партизански покрет није више „пар пушака“, него таква снага која има чак и организовану санитетску службу. Ствар, међутим, није била само у томе...

СНАГА И СМРТ ЈУЛИЈЕ ЂАТИЋ

Кроз написе објављене у првом (и једином) броју „Партизанског санитета“ може се видети шта је то лекарска етика и како она може бити синоним за нечувено херојство. Јер, то се показало највише у десет првих месеци народно-

ослободилачке борбе, када су само они лекари и болничари који су били прави патриоти пошли у партизанске одреде. Када није било ни силе која би их мобилисала, нити привукла снагом. Били су то они који су свој позив схватили као такав да не сме напозити препреке — макар оне представљале и смрт. Ево написа о Јулији Ђатић која би можда остала заборављена да није сачуван овај часопис:

„Другарица Јулија Ђатић, болничарка Шумадијског батаљона Прве пролетерске народноослободилачке ударне бригаде. Јунакиња која је стекла поштовање и другарску љубав свих бораца који су је познавали. Девојка од 16 година у борби с Италијанима пред Рудом прва јуриша на патроле од 7 Италијана и виче „Ура“ и пева „Аванти пополо“. Прва стиже до Италијана и виче: „Руке увис!“ Седм непријатељских војника се предало. Погинула је на Пјеновцу 21. јануара 1942. године.“

Јулија Ђатић била је попут осталог медицинског особља које је од првог дана пришло партизанима: борац са пушком у руци. Многи су тако страдали — губитак утолико тежи, што су партизани првих месеци и иначе имали мало лекара, болничара и санитетског материјала. О томе референт Санитета Врховног штаба доктор Гојко Николиш (данас генерал-пуковник ЈНА у пензији) пише у писму које је 29. марта 1942. године упутио из Фоче у окупирани Загреб, референту санитета Главног штаба Хрватске доктору Ивану Краљу:

„До сада смо имали пет жртава: Др Бер погинуо пред Краљевом, друг Др Леви ухваћен од четника после повлачења из Ужича, предан Нијемцима и стрељан са другарицом.

другарица Др Наташа убијена од четника, друг Др Милош Пантић нестао последије гажења Јима јануара о.г. вјероватно ухваћен од Талијана (...) друг Др Питовић погинуо у четничкој засједи фебруара о.г.“

МАСАКР У ЈАРУЗИ

Овај извештај може се допунити још једним трагичним сведочанством које је објављено у „Борби“ од 27. новембра 1941. године. Реч је о 33 партизана — био је то део болнице: рањеници, лекари и болничарке — које су четници убили код села Брајића. Једина преживела тај масакр била је болничарка Лепосава Лукић која је успела да се пробије на ослобођену територију и да исприча:

„Одмах су нам саопштили да ће девојке пустити, а другове стрељати. Ми смо одбиле да се одвојимо од другова, те су нас све заједно повели за Равну гору. Пошли смо за Брајиће, често су нас гонили да трчимо. Стално су нас кињили, често ударали кундацима. У Брајићима нас дочекују ађутант Драже Михаиловића и каже:

— Што то гробље водите собом? Што их нисте побили?!

Затим нас одводе у село Теочин. Ту смо преноћили у једној кафани. Потом су извршили претрес — отимачину. Скинули су нам све топло одело, обућу, шаторе и одвели нас у село. Мислим да се зове Клаонице. Ту су нас стрпали у једну јаругу са шипрајем — другарице су поседале. Четници су почели да се договарају звиждањем. Једна група из нас је почела да пуца. На то су и остали припуцали на нас, без икакве претходне припреме.

Многе су другарице повале држећи се храбро. Ја сам рањена у руку и одмах сам легла. Направила сам се да сам мртва. Када је пао мрак, извукла сам се из јаруге и побегла.

Колико знам у тој групи су биле ове другарице и другови: Вуја Олача, Олга Јојић, нека Боба, докторка Лоти Ебл, нека докторка Оља висока плава, затим командант Космајског одреда Тодоровић с другарицом. Остале другове и другарице не знам јер су били из других одреда.“

Овај чланак из ратне „Борбе“ ушао је у Зборник докумената санитетске службе НОР, начињен одмах после ослобођења.

ЧЕТИРИ САТА ЗА ТРИ КИЛОМЕТРА

Вратимо се сада „Партизанском санитету“. У истом Зборнику стоји:

„Први и једини број „Партизанског санитета“ издао је референт санитета при Врховном штабу у Фочи, априла 1942. године, а умножен је на циклостилу у техници агитпропа ЦК КПЈ. Известан број примерака допро је и у окупирани градове Београд и Загреб.“

Доктор Гојко Николиш тада је, из конспиративних разлога, све депеше и писма потписивао само са „Др Гојко“, а своје чланке у листу са — „Медико“. У једном од њих, са насловом „Дуги марш Прве пролетерске бригаде“ изнео је какав мора бити партизански лекар:

„Навикли смо да лекара замишљамо у бијелом мантилу, са очарима, нешто увенулог, њежних, бијелих руку. И мислимо да је лекарев једини задатак да куцка по грудима болесника, продире својим духом у најситније точице и вијужице његовог организма.

MILAN

ГДЕ СУ БРОЈНИ НАПРЕДНИ
ЛЕКАРИ ИЗ НАШИХ ГРАДОВА,
ДОК СЕ ЊИХОВЕ МАЛОБРОЈ-
НЕ КОЛЕГЕ — ПАРТИЗАНИ БО-
РЕ СА НЕЧУВЕНИМ ТЕШКОЋА-
МА? ТО ПИТАЊЕ ПОСТАВИО
ЈЕ ДРУГ ТИТО У УВОДНОМ
ЧЛАНКУ „ПАРТИЗАНСКОГ СА-
НИТЕТА“ — ЧАСОПИСА ШТАМ-
ПАНОГ ПРЕ ЧЕТИРИ ДЕЦЕНИ-
ЈЕ, У КОЈЕМ ИМА И НЕПО-
ЗНАТИХ ПОЈЕДИНОСТИ ИЗ
ПРВИХ МЕСЕЦИ НОБ.

две стране. Каже да се друг Тито одмах одушевио идејом да такав лист изиђе, као одраз снаге партизанског покрета, али и средство које би мобилисало лекаре да се придруже покрету. Тито је написао уводни чланак у којем је рекао:

„...Као што су наши славни партизани почели са пар пушака и развили се до једне велике народне војске, тако је и наш санитет почео са врло, врло скромним средствима. И он се снабдијевао углавном оним што је било силом оружја од непријатеља отето. Али, то је све мало, искупило мало. У овој данашњој народноослободилачкој борби, у борби до истребљења, која захтијева често велике жртве у рањенима и обољелима, потребно је и много више медицинских средстава и љекарског персонала. Колико тешких и болних тренутака морају да преживе наши малобројни другови лекари када виде да често гину најбољи синови нашег народа само због тога што нема овог или оног лијека, што нема потребних инструмената или што је најгоре, нема довољно љекара.“

„Још ово мало“ — отегло се до осам сати ујутро када смо стигли на ВЕЛИКО ПОЉЕ гдје су нас дочекали наши другови из Калиновачког одреда...“

Тек после готово четири деценије доктор Гојко Николић „признао“ је у својим мемоарима да је игмански марш био један од три његова најтежа искуства у ратовима (шпанском и нашем)! У тој дебелој књизи он о „Партизанском санитету“ скромно пише на непуне

фашистичком покрету? Зашто не долазе сада кад су највише потребни? Зар они не знају да ће их су-тра народ питати: гдје сте били онда када смо ми крварили, када нам је била потребна ваша помоћ? Из родољубивих, из човјечанских разлога, ниједан напредан љекар не би смио да се не одазове народном позиву, да узме своје мјесто у овој народноослободилачкој борби, да пружи помоћ онима који својом крвљу пишу најславније странице историје наших народа.“

Какав је, после овога, био одзив лекара? Одмерени доктор Николић сматра, како каже, да је већи прилив лекара у партизанске јединице уследио тек концем 1942. године, када су се и партизанске прилике побољшале. Али, додаје, да је и „Партизански санитет“ могао утицати на тај одзив. Доктор Иван Краљ који је тај часопис примио преко партијских веза у окупираном Загребу, сећа се какво је дејство он произвео:

— Људи су били импресионирани организираном снагом покрета који је могао да се јавља не само путем летака и парола него су и тај лист могли штампати — рекао нам је у телефонском разговору. Али, доктор Краљ пронашао је у својој архиви и један број загребачког часописа „Јечнички вјесник“ из 1945. године, у коме су били објављени материјали са Трећег конгреса лекара ЈА, одржаном децембра те године. У прилогу доктора Н. Чернозубова, још пред-ратног напредног лекара из Загреба који је почетком 1943. године дошао на слободну територију, стоји и ово:

„Први број „Партизанског санитета“ са уводним чланком друга Тита ишао је од руку до руку у окупираним градовима и много доприносио приливу нових кадрова и појачаном дотурању санитетског материјала.“

Други број овог партизанског часописа никада није изишао; таман је био припремљен за штампу у зиму 1942. године у Босанском Петровцу, кад је наступила четврта непријатељска офанзива. Сви материјали — углавном реферати са Првог конгреса партизанских лекара — тада су пропади.

Мирјана Крстуловић

условима брзо, досљедно и научно исправно. Партизански љекар мора да буде једнако спреман да ампутира као и да натовари коња и пренесе терет.“

За доктора Гојка Николића као да није смело бити препрека ни онда кад су људи умирали од зиме, на Игманском маршу. Како је лекара могао да поступа у складу са толико високим захтевима? А поступали су! На крају пожутелог часописа од пре четири деценије, описао је и ово:

ЗОРА КАО ПРЕТЊА

„Бесконачна стрмина Игмана. Седамнаести је сат хода. Колона се једва помиче. То није више марш, то је тапкање и пузање, негдје четвороношке.

не би последије поновио исти посао. Четири сата утрости смо на три километра пута!“

У другом једном тексту „Медио“ је од партизанског лекара тражио ове способности:

„Треба да се оспособимо да радимо и под најтежим

ИЗНЕНАЂЕЊЕ МЕЂУ ЛЕКАРИМА

На крају тог свог увод-ника друг Тито је био оштар:

„Гдје су оне стотине и стотине младих напредних лекара који су учествовали у напредном против-

WALT
DISNEY

ПАЈА ПАТАК

ДОСТА МИ ЈЕ ВЕК
ОВОГ ПОСЛА! ДОШАО
МИ ЈЕ ДО ГУШЕ!

ПОСТОЈИ САМО ЈЕДНА
СТВАР КОЈА МИ МОЖЕ
ПОМОЋИ!

ИДЕМ ДА ТРА-
ЖИМ ПОВИШИЦУ!

Copyright © 1981
Walt Disney Productions
World Rights Reserved

ХМ!
НЕМА
ГА!

МАТОРИ ЛИСАЦ КАО ДА ПРЕ-
ДОСЕКА КАДА ЋУ ДА ТРА-
ЖИМ ПОВИШИЦУ!

Distributed by King Features Syndicate

СТАРА ДЕРИКОЖА БИ
СЕ УБИО ЗА СВАКУ ПАРИ-
ЦУ!

АЛИ, ЈЕДНОГ ДАНА ТА МА-
ТОРА ШКРТИЦА ЋЕ СЛУТИ
СВЕ ШТО ОЊЕМУ МИСЛИМ!

ТРАС!

ПОНЕКАД, ИЗГЛЕДА,
МНОГО ВИШЕ ВИДИМ КАД
ИСПУСТИМ НАОЧАРИ!

МАМА, НЕ ДАМ ДА УМРЕШ!

Обичан поток претворио се
једне опујне летње ноћи
у стихију.

О десетогодишњи Роди Бројен
упустио се у борбу
са њом — али не само
за свој живот.

Бројенови су имали велику
фарму у Тексасу, у бли-
зини града Хелија. Отац,
мајка и десетогодишњи
син сами су се бринули о
кравима и овцама. Када је 10. ју-
на 1980. године отац пошао на
краће путовање, опростио се од
свог „великог“ дечака речима:

— Сине, сад си ти плава поро-
дице, чувај маму док сам ја на
пути.

Роди је озбиљно потврдио клим-
нувши главом. Али, те очеве речи
нису биле само шала: мама Хелен
још се опорављала од операције и
није била у пуној снази. Исто по-
подне њих двоје сели су у ауто-
мобил и пошли у оближњи Хели,
на утакмицу безбола. Као толико
пута до тада јер је Роди био члан
јуниорског безбол клуба и редов-
но је ишао на тренинге и мечеве.

ИЗДАЈНИЧКИ ЗВУК

Међутим, већ на путу време се
нагло променило. Навукли су се
црни облаци, а ветар се усковит-
лао. Утакмица је била отказана.
Мајка и син кренули су натраг,
али су ушли у један ресторан да
вечерају. Уто се сручио и пљусак.
Невреме је беснело све жешће.
Хелен и Роди били су увелико

зазршили вечеру, али су одлагали
час поласка све у нади да ће ки-
ша мало ослабити. Када је отку-
цало десет и по, постало је јасно
да не могу више остати ту, пошто
се ресторан затварао за пола сата.
Пошли су кући по таквом пљуску
да брисачи нису стизали да ук-
лоне воду, а већ је нова пљуш-
тала на ветробранско стакло. Хе-
лен је возила полако, готово бр-
зином хода, по пустом друму и
мрклом мраку. Тако су стигли до
места где се скретало за њихову
фарму, а то значи да је требало
прећи још десетак километара по
пути од туцаника.

КАМИОН ОДЛАЗИ

Хелен је одахнула. Кућа је близу
и ускоро ће их ово једнолично добо-
вање кише, сада тако непријатно,
слатко успавати. Наишли су и на
поток који је био граница њихо-
вог имања: ограда фарме ишла је
другом обалом. Преко потока био
је дрвени мост од кога их је де-
лило педесетак метара. И баш та-
да аутомобил је просто заронио у
бујицу! Ко би се томе надао —
поток је био толико набујао да је
вода преплављала пут и сасвим га
раскаљала.

Хелен је помислила: „Само да
се дохватимо моста“ и мало поја-
чала гас. Још мало и биће на си-
гурном, јер мост је био чврст, а
пут са друге стране многослид-
нији. Тако су прешли још неко-
лико метара, али кола су тонула
све дубље док се најзад нису за-
уставила уз познати издајнички
звук гашења мотора. Вода је брзо
продирала унутра и већ је прод-
ла до висине седишта. Мајка, сада
већ у паници, повика:

— Напоље, брзо!

Једва су се извукли из кола
због притиска воде. Одмах их је
понела подивљала бујица ледене
воде која се ваљала уз језиво ху-

чање. Њихов поток претворио се
у реку, па и то је мало рећи —
достигао је можда и двеста метара
у ширину. Хелен је с ужасом
опазила да је већ и мост био
преплављен!

Вода их је брзо носила и већ су
били ко зна колико низводно. У
следећем тренутку црна бујица
бачила је мајку на неку ограду од
бодљикаве жице, за коју се она
махиално ухватила левом руком
и добро се избрла. Али, боље је
било и то него да их вода носи.
Држала је Родија другом руком
око паса. Онда је опазила у бли-
зини телеграфски стуб и пошто се
већ последњом снагом одржавала
на води, повикала је сину:

— Ухвати се за стуб!

Пустила га је и вода га одбаци
право на бандеру. Дечак ју је
обухватио рукама и ногама. За
тренутак је то било олакшање,
али убрзо је осетио страшну
хладноћу и морао је да ради но-
гама како се не би укрутио. Вре-
ме је пролазило, могла је бити
поноћ кад су у даљини, на месту
које је могло бити мост, опазили
фарови. Камсион! Возио је полако,
али ипак сигурно — њему није
сметала бујица као њиховом ау-
томобилу. Када је стигао до вози-
ла заплићеног у бујици, зауста-
вио се, човек, сићушан у даљини,
изишао је и почео да се осврће.
Мајка и син повикали су што су
јаче могли. Црна прилика обасја-
на светлошћу фарова још се мало
мувала погледавајући на све
стране, а онда је ушла у камсион.
Није их чуо! Камсион је кренуо
даље и они су ојађени гледали
како се његова светла губе у да-
љини.

МАЈКА СЕ ДАВИ

Био је то ударац, још горе —
прави пораз. Како издржати? Ни-
ко неће проћи, а до јутра предсто-
је дуги часови.

Хелен је осетила како јој лева
рука нагло малаксава. И против
своје воље отпустила се од о-
раде. Успела је да дозвике Роди-
ју:

— Држи се, ма шта било!

Дечак је видео како вода односи
мајку и поклати је. Није раз-
мишљао ни тренутка: пустио се од
стуба и што је снажније могао
запливао низводно, у мрак, за
њом. Онда је њена глава изрони-
ла и он је убрзао. Стигао је до
мајке таман кад ју је вода опет
поклопила. Роди је зграбио мајку
и извукао је. Држао ју је једном
руком испод мишице, док је дру-
гом дивљачки ударао, баш као и
ногама, само да се одржи на води.

— Мама, ја не дам да умреш! —
рекао је задихано.

Међутим, осетио је да малакса-
ва, да више не може. Сам је себе
храбрио да ипак мора издржати
до јутра, да не сме попустити, јер
ће се иначе обоје удавити. Нај-
зад их је вода одбацила на место
где су могли чврсто да стану и
довукли су се до обале. Тек после
се показало да је већ било три и
по ујутру — шест часова откако
су напустили ресторан! Више жи-
ви него мртви почели су да хода-
ју насумине. Мајка је неколико
пута пала, али дечак је увек ус-
певао да је охрабри и подигне, па
су настављали пут. Онда су наба-
сали на неку напуштenu кућу.
Само што су ушли, Хелен се
стропоштала и утонула у сан
снако на поду.

Кад је прва зора обасјала хори-
зонт, Роди је са ужасом опазио да
му је мајка ненормално бледа. Не
сме више оклевати ни тренутка.
Пробудио је Хелен и одлучно јој
рекао да морају изићи одатле,
ако желе да их неко пронађе. Ух-
ватио је мајку око струка и помо-
гао јој.

Брзо су угледали пут — онај
исти којим су наишли на бујицу.
Киша више није падала. Било је
већ близу седам када је наишао
камсион њиховог суседа Дика Рет-
чина. Овога пута нису морали да
вичу...

ОТВОРЕНА
ВРАТА
НЕБЕСА

ВАСИОНСКИ ТЕЛЕСКОП

Астрономи
убудуће неће
морати да за
посматрање
чекају мрак,
нити ће
јадиковати због
облака: кроз
четири године
на орбити
ће се наћи
телескоп који
ће у свако
доба чинити
доступним
и саме рубове
познате
васионе.

Продор у дубине
свемира: лансиран
помоћу ракетоплана
„Спејс шатл“,
„Васионски телескоп“
ће хватати светлост
са објеката (црвени
зраци) и радио-сигнале
упућивати преко
релејног сателита
(десно) до Земалске
станице и астрономског
института (доле) који
ће сигнале претварати
у слике.

Телескоп је од почетка седамнаестог века кад је пронађен главно оруђе астронома. Јер, растојања и до најближих звезда толико су велика да човек не може да посети сва небеска тела и проучи их непосредно, већ само астрономом да посматра.

Велики део светлости са небеских објеката, међутим, никад не стиже до тла. Особина атмосфере да филтрира најопасније зрачење из васионе омогућује опстанак живота на Земљи, али астрономе чини слепим за највећи део енергије са далеких звезда и планета. Управно

због тога многи сваки објекти остају неоткривени. Остали се виде, али једино у уском појасу електричног спектра, што личи на ситуацију кад човек може да посматра црвено, али не и остале боје.

Због тога астрономима преостаје једино да нагађају о пулсарима и квазарима, о црвеним џиновима и црним рупама, као и о другим тајанственим феноменима изван нашег Сунчевог система. Али од 1985. године, када се на орбити, изнад атмосфере, нађе први васионски телескоп, отпочеће нова ера у проучавању

свемира. „Овај телескоп ће“, рекао је недавно један стручњак, „астрономима бити оно што је микроскоп биолозима. Он ће широм отворити врата небеса и омогућити нам приступ до најдубљих и најзатуманијих зајичи васионе“.

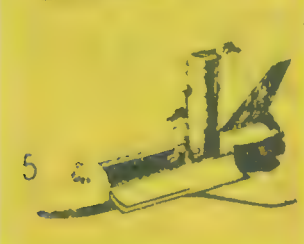
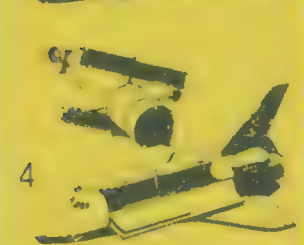
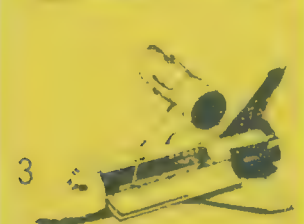
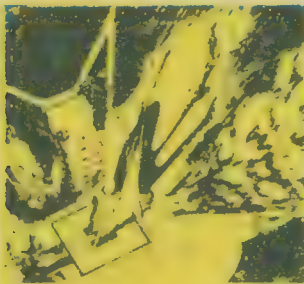
БОЉИ ПОГЛЕД НА СВЕМИР

Одавно астрономи сањају о томе да своје инструменте пошну на орбиту како би имали бољи поглед на свемир. Још 1923. године један немачки научник предвидео је

орбитални телескоп, али је замисао тада проглашена научном фантастиком. После другог светског рата, међутим, немачке разорне ракете фау-2 (наравно, не више у Немачкој) употребљене су за подизање научне опреме изнад атмосфере. Од тог доба многе земље истраживале су васиону из балона и авиона који лете кроз високе слојеве атмосфере или сондажних ракета које се подижу изнад ваздушног омотача и потом падају натраг. Од почетка космичке ере научници уз помоћ моћних ракета упућују на орбиту око

Земље астрономске сателите на којима се налазе детектори и други уређаји за проучавање васионе — у инфрацрвеном, ултраљубичастом, рендгенском и гама-подручју које наша атмосфера упија или не пропушта.

Ова, такозвана „космичка астрономија“ омогућила је научницима да изврше нека од највреднијих открића о природи Сунчевог система и збивањима у далекој васиони у подручју високих енергија. Сателити на Земљиној орбити — ОАО, „Ухуру“, ОСО, САС, ХЕАО, „Хелиос“, „Космос“, УК — од којих неки и данас

Лансирање новим поступком: ракетоплан „Спејс шатл“ односи телескоп у васиону (1) где ће се помоћу механичке руке поставити на орбиту (2 и 3) и развити у радни облик (4). У случају квара, оправка ће се вршити у ракетоплану (5).

Најзначајнији део „Васионског телескопа“: преглед сабастог дела великог огледала.

су у последњој деценији сазнали о планетама више него у читавој претходној историји!

Истраживање неба из васионе у подручју видљиве светлости, помоћу такзваних оптичких телескопа, вршена су до данас једино на орбиталним станицама „Скајлаб“ и „Салјут“. Нови „васионски телескоп“ представљаће прву дуготрајну оптичку опсерваторију у свемиру, чији радни век треба да износи петнаест година. Биће то најснажнији астрономски инструмент досад саграђен који ће у много чему надмашити и земаљске рекордере — совјетски телескоп „Зелинчукскаја“ с пречником од шест метара на Кавказу и амерички Хејлов телескоп од

шњост плоча огледала налазити на температури од око плус 20, а спољна на око минус 270 степени!

ДО НАЈУДАЉЕНИЈИХ ОБЈЕКТА

Својим ужим, отвореним крајем телескоп на орбити 500 километара изнад тла усмераваће се према васионским објектима које треба да проучава. Светлост ће се кроз низ сложених система усмеравати на примарно огледало, а затим се филтрирати у две изванредно осетљиве телевизијске камере, два спектрометра и једном фотометру. Претворена у серију електронских сигнала, слика ће се бележити на компјутерским маг-

000 километара, то јест 12,7 хиљада милијарди милијарди километара), односно биће у стању да истражује 350 пута већу запремину видљиве васионе. Уз његову помоћ научници ће видети звезде и галаксије педесет пута мањег ојаја него што су то досад успевали.

Астрономе највише привлачи пројект у којем треба да уз помоћ „васионског телескопа“ покушају да реше загонетку досад нерешену упркос вековима посматрања и нагађања: порекло васионе. Је ли она почела можда неким процесом који је астрономима још потпуно непознат?

Орбитални телескоп ће космологију, науку о законима који владају у васиони, обогатити тиме што ће моћи да се по-

светлост не може да им умакне, као и планете које можда постоје око других звезда. Исто тако, настојаће се да се њиме стекне нови увид у ону хемију која је неопходна за друге облике разумног живота. Један од пројеката посвећен је Халејевој комети која ће крајем 1985. и почетком 1986. године прохујати кроз Сунчев систем да би нас можда поучила о настанку нашег властитог света и других планета нашег система. „Понекад је тешко разумети своје сопствено дете“, каже један астроном. „Али ако проучавате другу децу, могуће је да ћете научити нешто важно и о свом детету. Такав је случај и са Земљом и осталим планетама“.

Снабдевен сопственим

веома успешно обављају своје задатке, извршили су драгоцену истраживања Сунца, међупланетског простора, наше галаксије и далеких васионских просторстава.

ОПЕРВАТОРИЈА НА ОРБИТИ

И космичке летелице за проучавање планета као што су „Марс“, „Венера“, „Маринер“, „Пионир“ и „Војадер“ — обишле су до сада Меркур, Венеру, Марс, Јупитер и Сатурн, а једна од њих посетиће и Уран и Нептун. Захваљујући овим научници

пет метара на Маунт Паломару.

„Васионски телескоп“ ће бити дугачак 13 метара и имати масу од десет тона а пречник од 4,3 метра. Његов главни део ће бити такозвано примарно огледало с пречником од 2,4 метра и масом од 750 килограма, а његово брушење трајало је пуне две године. Огледало је начињено од специјалног стакла, а састоји се од две плоче дебеле по 2,5 центиметра, са сабастом структуром између њих. Захваљујући таквој грађи моћи ће да издржи велика топлотна напрезања јер ће се укутра-

нетским тракама, а потом помоћу радио-предајника и релјејних сателита одашиљати до склопа компјутера и екрана на Земљи.

Орбитални телескоп, који гради америчка Национална управа за ваздухопловство и астронаутику (НАСА) у сарадњи са Европском свемирском агенцијом (ЕСА), моћи ће да „види“ седам пута даље него постојећи оптички телескопи на тлу. Другим речима, „васионски телескоп“ ће моћи да проучава објекте удаљене до четрнаест милијарди светлосних година (12.700.000.000.000.000.-

сматра више објеката на већим растојањима, уз то и много старијих, можда чак из времена настанака свемира. Како каже један астроном: „Што даље гледате кроз простор, то видите и дубље у прошлост“.

ЦЕНТАР ВАСИОНЕ У БАЛТИМОРУ

Осим што ће проучавати галаксије и мистериозне квазаре, стотинама пута сјајније од свих галаксија, телескоп ће бити употребљен у покушају да се открију црне рупе, објекти толико моћни и густо да ни

изворима енергије (два сунчева крила); „васионски телескоп“ ће у току петнаест година упућивати на Земљу обиље података којима ће се базити читав један специјализовани институт у Балтимору са 185 људи, међу којима ће бити 40 астронома. Можда је претеривање тврдити да ће се „центар васионе ускоро наћи у Балтимору“, као што каже један астроном са Принстонског универзитета, али је зато сасвим сигурно да ће „васионски телескоп“ отворити нову еру у историји астрономије.

Есад Јакуповић

Гига Стојнов
(Аутор: Стевица Живков)

МАЈАЛОС

Звао се Гига Стојнов. За Панчевце је био само Чика-Гига. Виђао се улицама, увек уредан, у скромном оделу, обавезно са шеширом. Ходао је полако и загледао као да нешто тражи... Али, само би га понеки детаљ подсећао на старо Панчево. А било је тога... Тутњала је власт преко града. И аустријска, и мађарска, и српска. Ниједна није могла да поремети романтичан живот кочоперних грађана који су чежњиво бацали поглед на Београд док су сељаци запљускивали блатом шлингерај градских дама.

Чика-Гига је памтио и записивао шта је некад било. Његове исписнице је то ваљда мрзело. Или их је, ако се некуд нису одселили, смрт претекла. Своја сећања оставио је потомству у „Записима“ које је објављивао лист „Панчевца“.

Једном је, док је стајао на улици и посматрао некадашњу угледну салу Трубац, наишао неки Филип, узорни чиновник. Застао је и упитао Стојнова шта ради.

— Ништа, синко! — одговорио је сетно Чика-Гига. — Гледам! Теби вероватно недостаје пуговање на Канарска острва! Мени фали мајалос!

ГЛУМАЦ ИЛИ ЦАР?

Мајалос! Приређивали су га у панчевачкој шуми сваке године у мају, све до првог светског рата. Личио је на ђурђевтански уранак. Озелени природа, распукне се сунце и разлије златасти сјај, а Панчевци ишетају. Програм забаве припреман је готово месец дана раније. Празнични дан очекиван је грозничаво. Још од раног јутра ето младих и старих. Жене с мужевима, момци за свој грош, девојке с теткама — да су на оку.

Две године пред први светски рат мајалос је отворио трговачки помоћник Аца Златковић имитирајући сељаке. Јоца „Аустрија“ је рецитовао Змајеву песму „Циганин хвали свога ко-

ња“. Највећи аплауз побрао је најјачи човек у Панчеву Бранко Бумбар, помоћник Деда-Мите. Савијао је шипке и подизао велико камење! Насупрот њему Мала Маја је разнежила све: певала је песму „Туга ме мори болест ме

гуши, а ја осећам љубав у души“!

Певало се, играло. Позоришта није било. У Панчеву је долазило сваке друге године Српско народно позориште из Новог Сада и остајало у граду по месец-два, али то је била слаба утеха. Кад су Новосађани давали преставу „Бој на Косову“, сељаци из Горње Вароши нису хтели да напусте салу после спуштања завесе. Седе и чекају. Управник позоришта их пита шта чекају.

— Хоћемо да видимо

пресветлог Цара! — одговорише углас.

Управник им је објашњавао да то није прави цар Лазар већ глумац Андрија Лукић који је само играо улогу цара, не вреди: или Цар да дође или не иду кући. Управник је отрчао у гардеробу где се Лукић управо пресвлачио и завапио. Андрија је изашао пред сељаке. Каже да он није покојни Лазар, чуди се, али га сељаци прекинуше:

— Знамо ми то, само нам дајте руку, честити Царе. да је пољубимо! Ни оно на

икони није свети Никола, ал' га народ целива!

Панчево се делило на Горњу, Средњу и Доњу Варош. Ту су живели измеђани Срби, Мађари, Немци и Румуни. Кафана и биртија, бољих и лошијих, свеједно, било је пуно. Лети се радо залазило у кафанске баште. У башту пиваре обавезно се долазило недељом или празником пре подне јер се служило најбоље пиво и најкукусније слане кифле. Кад је умро власник кафане „Код црвеног вола“, а радњу

ЖИВОТИЊАМА С ПОШТОВАЊЕМ

МАЈМУНИ НАВИЈАЧИ

Цича зима у мађарском граду Дебредину. Снег искитио куће белим ресама, а кровови личе на торту преливену шлагом. Студен жестоко штима. Зато су децу дебело умотали, па им од набијених капа које су покриле чела и шалова који су сакрили разговорљива уста сада извирују само радознале очи.

Баки прваци основне школе некуд хитају у чедуредном дрвореду.

Разумем да грабе ка зоолошком врту.

Можда их занима да виде како ово хладно послеподне подноси животиње, нарочито оне које су овамо допремили из врућих афричких крајева, тамо где Снежка Белића виде само на филму или на цртаној новогодишњој честици.

Баш згодан повод да се утуче време до вечери.

Луњам и гледам од кавеза до кавеза, а онда приступим стаситом, бркатом чувару:

— Је л'те, молим вас, а где су поштовани мајмуни и шта сада раде? — упитам га

— Гледају телевизију!

— одсече он и не трепну.

— Штааа? — забленух се, мислећи да нисам добро чуо.

— Гледају телевизију! — одсече он и не трепну. — Штааа? — забленух се, мислећи да нисам добро чуо. — Гледају телевизију! — одсече он и не трепну. — Штааа? — забленух се, мислећи да нисам добро чуо.

ки потковано навијају! — сасвим обичним гласом рече чувар.

Пиљим у његов брк да га уловим у ругалачком смешку. Али чувар је смртно озбиљан и не збија шалу са мном. непознатим странцем:

— И водите, мајмуни радо прате фудбал на телевизији...

— Не само фудбал! — прекине ме чувар — него за зимских дана, кад нас посећује мало људи, мајмуни убијају досаду гледајући редом све емисије. Од почетка до краја програма као приковани седе уз екран и при том су врло мирни. Али, кажем, највише воле кад су фудбалске утакмице. То

судим по томе јер су тада највеселији и најживљи. Схватате...

Чувар је лодао да су баније, током дугих зима, кад ретки посетиоци сврате у зоолошки врт, мајмуни семерно чамили досађујући се и уједајући један другог.

Помислио је да им недостаје разоноде јер су бес искаљивали и на њему кад су му се претеће кезили. Размишљајући о њиховом животу севнула му је згодна мисао: да пред мајмунске добро угрејане кућне постави телевизор па да види како ће примити ту новотарију?

Пун погодак! Мајмуни су зачас, сви од реда, постали телевизијски заљубљеници.

— А шта раде зими пре подне кад нема програма? — занимам се.

— Онда гледају у људе који гледају у њих. Једни се другима цере и сада не знам ко је коме смешнији: да ли мајмуни људима или пак људи мајмунима? Зависи ко с које стране кога посматра... — мудрује чувар.

Дотле су мајмунци уздику и вику пратили мучњевити продор теснога бека који је у трку успешно дриблао сугарника.

Перо Златар

(Из књиге „Медвјед у зеленој бунди“ у издању библиотеке „Вјесник“)

преузела да води његова жена. Панчевци су променили назив биртије и назвали је — „Код црвене краве“!

ТАЈКИНА И МАЈКИНА

Мушки свет окупљао се и у Тинином бирту. Био је нов и имао је куглану. Кегле су намештала деца из оближњих сокака и за то добијала од стрина-Тине по неколико крајцара да купе алву. У близини се налазила бакалница коју су држали родитељи новосадске глумице Барјактаревић. Ништа необично осим имена које су јој Панчевци наденули: радњу су звали „Тајкина и мајкина“.

Омладина се највише задржавала у пивници „Пеликан“ где је некад залазио и песник Јова Јовановић-Змај. Неком приликом шерети наговоре једног лекара, који је студирао медицину више од десет година и тек отворио ординацију, да одржи предавање у пивници са темом — штетност алкохола. Предавање је обнародовано и

увече је пивница била пуна. Лекар је одржао ватрен говор. Кад је завршио, сео је са пријатељима за сто. Тамбураши су засвирали. Певач је запевао „Зелено је лишће борово, под њим мајкин Јова болов“! Сава келнер се растрчао да служи муштерије и док дланом о длан — винце је ударило у лице. Неки весељак довикнуо је келнеру:

— Чика Саво, дај још вина! Доктор је каз'о да оно шкоди, ал' је мислио на рђаво вино!

До поноћи већина слушалаца предавања била је добро накресана.

ЈАВЉА СЕ ГРАЂАНСТВУ!

Панчевцима је веома тешко било у првом светском рату. Узели су Аустријанци мушкарце у своју војску и послали на фронт. А тамо грува и — гине се. Војници нису смели да пишу кући како им је. Ипак, довијали су се. Напишу, рецимо: „Драги бабо и нано, ми здраво напредујемо, те ако овако потраје, ето нас о Божићу кући“. Док су родитељи читали, није им било тешко да закључе да Аустријанцима на фронту шкрипи и да ће једва издржати до божићних празника. Други војник, опет, написао је: „Драги тајо, прочитали су нам бефел да је Бегамоград заузет...“ У преводу: ми бежимо!

На правој муци био је градски добошар. Његово је било да јавно у граду саопштава вести с фронта. Мало, мало па по наређењу извикује: „Јавља се грађанству да је наша војска јуче заробила сто хиљада Руса!“ Дојадило Панчевцима да слушају лажи. Једног дана упитали су га:

— Је л', бирову, а кол'ко су Руси заробили наших? Добошар је жмирнуо, обрисао рукавом нос и брзо одговорио:

— Е, то ће онај добошар Русији да каже!

Поред мајалоса, панчевачка атракција била су три велика вањара која су се одржавала сваке године. Тада су у град долазили трговци из Србије, Румуније, чак из Бугарске и Турске. Продавало се и куповало, надмудривало, галамило, веселило, знојило, трошило... Вртео се рингшпил, нудила забавља под шатрама, а један црнац громогласно најављиван као „дивљи човек“ из Африке који пије зејтин! Шацовао га неки човечуљак из Србије који је дошао да купује стоку, обилазио, загледао. Пре представе протурио је главу у шатор где се црнац припремао за наступ и на препад упитао:

— Богати пријатељу, јесам ли ја тебе видео у неком нашем селу? Ко те то намаза гаром?

„Црнац“ скочи као опарен и дохвати мотку која је лежала у шатору.

— Марш, зар не видиш да сам из Африке!

Миленко Тодоровић

У ЛОНЦУ И КАРИКАТУРИ

МАСТАН ЗАЛОГАЈ КАРЛА ВЕЛИКОГ

На обалама швајцарских језера постојала су још праисторији насеља соје-ница. У периоду гвозденог доба данашњу Швајцарску насељавају келтска племена — Хелвети и Рети. Њихова владавина у овим крајевима није била дугог века, у 1. веку пре нове ере Римљани у незадрживом походу ка северу Европе покосавају ова два племена и оснивају своју провинцију Хелветију. У време велике сеобе народа Римљани потискују германска племена која после дугих и исцрпљујућих ратова освајају Швајцарску. Источне делове заузимају Алемани, а западне Бургунди. Од 6. века Швајцарском владају Франци који је држе у своме по-седу све до 843. године, кад долази до распада франачке државе Карла Великог.

Као и многи други освајачи пре њих тако су и Франци донели неке нове обичаје у Швајцарску, пре свега верске обреде и неколико нових јела. Једно од тих нових јела било је „Фонди бургињон“. По неким су ово јело у Швајцарску донели Бургунди а по другима Франци који су га назвали по својим претходницима. Без обзира на све, јело је било веома омиљено у Швајцарској у време владавине Карла Великог, али још и данас се сматра за бисер швајцарске кухиње. Фонди је швајцарски изум, ако под тим појмом подразумевамо јело од растопљеног сира. Назив вуче корен од француске речи fondre, која значи топити. „Фонди бургињон“ је, ме-

ђутим, масно јело код кога се ништа не топи! Његово име се одомаћило не само због Бургунда већ и због сличног начина припреме као и код фонд-дија са сиром. Понесни

на ово своје јело Швајцарци су дуго времена успевали да држе у тајности рецепт. Данас се ово јело може наћи на трпезама скоро у целом свету.

Да би успешно призва-ли дух давне прошлости, потребно је да наба-вите следеће намирнице: 1 kg говеђег (јувећег) филеа, литар сунцокрето-вог уља, 125 g мајонеза, 1 кашика „Curry“ прашка, 1 кашика сирупа од рибизле, 2 кашике конзер-вираног млека, 1 лимун, 125g свежег младог сира, 4 кашике млека, со, ше-ћер, 2 кашике наструга-ног хрена, 1 кашика вор-честер соса

Месо нарежемо на коп-ке величине 2 до 3 и изнесемо у чинији на сто. У посуди за фонди загре-јемо уље до врења. Месо комадић по комадић на-бадамо на фонди — ви-љушку и пржимо га у уљу. Готово месо једемо с пикантним сосовима, за-чинима (бибер, со, папри-ка, сенф, кечап, чили-у-мак) или са киселим до-дацима (кисели крастав-ци, луковица — чебуља паприка и кисели пара-дајз) и обавезно са белим хлебом. Фонди бургињон најбоље прија уз ове со-сове:

„Curry“ сос: 125 g ма-јонеза, 1 кашика „curry-ја“, 1 кашика сирупа од рибизле, 2 кашике кон-зервираног млека, мало шећера и неколико капи тимуна. Мајонез мешамо с осталим додацима све док сос не добије подјед-наку боју

Сос од рена: 125 g све-жег младог сира, 4 кашик-е млека, со, 2 кашике наструганог рена, 1 кашика „ворчестер“ соса. Сир изгњечимо, помеша-мо га с млеком и умути-мо у кремасту масу. До-дамо хрен и ворчестер сос и посолимо.

Црта и пише
Бошко Стаматовић

ПОЛИЦАЈЦИ

ЈАПАНСКА ПЉАЧКА СТОПЕЊА

СУ

ПЛАКАЛИ

Детективи и инспектори утрошили су укупно 171.805 дана, испитано је 17.950 особа, провере 24.042 информације грађана. Помоћ је понудила и јапанска мафија-јанузама. Па ипак, ни после пуних тридесет година није откривен дрски пљачкош који је потпуно сам отео пет милијарди.

Тог десетог децембра детективи и полицијаци у полицијској станици Фуџу у западном предграђу Токија угласу заплакали кад је њихов шеф на уобичајеном јутарњем састанку саопштио да сад коначно сви могу да крену на заслужени одмор. Човек кога су годинама покушавали да пронађу и који је испред њиховог носа однео триста милиона јена (око пет милијарди старих динара), сада је слободно могао да закуца на врата и пита их за неку улицу, а они би мо-

рали да му се насмеше и дају му тражено обавештење.

УДАРАЦ ПО ГЛАВИ

Прича је почела десетог децембра 1968. године. Млад човек у полицијској униформи и на полицијском мотоциклу зауставио је комби на коме је стајала фирма банке «Nippon trust» у Кокубинџију и затражио исправе од возача и наоружаног пратиоца. Било је још јутро, нигде ни живе душе на улици у Фуџуу, фабричком предграђу чији су становници већ вредно радили за машинама стотина фабрика и радионица у том индустријском делу јапанске престонице. Пустош широких улица још су више повећавали сиви зидови фабрика и стоваришта иза којих као да није било живих.

Пратилац комбија изашао је из топле кабине да поразговара са колегом, наиме и сам је био бивши полицајац, када се нашао пред упереним револвером. Рука у униформи извукла је оружје из футроле у којој држи службени пиштољ, али револвер није био онакав какав носе сви токијски полицајци. Тада је чувару постало јасно: то није била ни рутинска провера, ни шала, била је то пљачка. Покушао је да се одупре, али га је нешто снажно треснуло по глави и даље се више ничег не сећа.

Кад се освестио, сазнао је од возача да је овај под претњом пиштоља узео кључеве са његовог појаса, из комбија извадио кофере са новцем ко-

је је онај лажни полицајац вешто причврстио за задње седиште мотоцикла и нестало. Тако је отишло триста милиона јена које су превозили у фабрику електричних апарата „Шибатура“, где је требало да буду подељени радницима и службеницима као традиционални вишак учи новогодишњих празника. Сваки од њих требало је да добије две до три своје плате и већ је испланирао како ће их најбоље утрошити.

НЕВИЂЕНА ПОТЕРА

Три стотине милиона јена данас у Јапану не представљају баш суму од које би се сваком заартело у глави, али 1968. године то је било нешто огромно. Јапанска индустрија електричних апарата била је у пуном успону, а једна од највећих компанија „Шибатура“ пословала је као никада, па су и зараде биле међу највишима у земљи. На вест о крађи вишка чак су и новинари отворили уста. Преврнули су архиву и документацију и убрзо се уверили у оно што им је првог тренутка пало на памет. Пљачка у Фуџуу била је највећа пљачка икада извршена у историји Јапана.

Започела је највећа потера икада организована у Јапану за само једним човеком. У канцеларији главног инспектора поређана су 124 дела са мотоцикла који је нађен у близини растављен. Све у нади да би нешто могло да укаже на идентитет његовог власника. Станица у Фуџуу добила је по-

јачање: убрзо је састављен тим од деведесет детектива, чији је задатак био да се баве само овим случајем. У интервјуима на телевизији и радију, који су огромне делове својих целодневних програма посвећивали незапамћеном догађају позивајући све који могу да помогну истрази, главни инспектор је обећао да ће дрски нападач бити ухваћен најдаље до Нове године и да ће и он и његови људи, заједно са службеницима опљачкане банке и компаније „Шибатура“ моћи безбрижно да проведу празнике.

Све је указивало да ће истрага заиста кратко

трајати. У грађанима Хино и Хаџиоџи многи становници су се заклели да су видели човека који је одговарао опису нападача на комби банке. Инспектори и сведоци слагали су се и у томе да пљачкаш није имао саучеснике. Телевизијски коментатори сматрали су ову истрагу већ унапред завршеном, а пљачкаша охарактерисали као „младу будалу која је сувише гледала криминалне филмове“. Ако се у тренутку кризе сам не преда, ускоро ће бити ухваћен.

Сви аеродроми и луке у Јапану блокирани су. У најзабаченија приобална

левизији и на новинским ступицама место другим догађајима. Управа полиције убрзо је смањила екипу инспектора који су трагали за пљачкашом

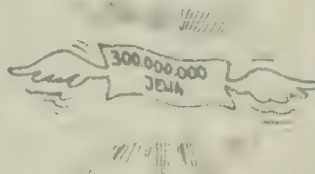
ЗАСТАРЕЛО

Новине су понсво почеле да пишу о пљачки следећег десетог децембра кад је забележена непријатна годишњица.

сеоца упућено је упозорење да се непознатима не изнајмљују и не продају чамци, да рибари никада не покаже документ не превозе, било у ком правцу. Сваки возач камиона у Јапану носио је фото-робот пљачкаша, проносиле су се приче да је полозија ступила у контакт и са организацијом јапанске мафије-јакузама, који су, да би одвратили сумњу од себе, обећали помоћ „од срца“.

Цела земља дала се у јурњаву за дрском битангом. Деца се више нису играла каубоја и Индијанаца, нису могла да замисле игру у којој су најпопуларнији и најјачи у друштву по правилу добијали право да у игри буду не возачи комбија него — пљачкаши. Али, игра је почела да замара све, прошли су празници, дошло и пролеће и лето, а детективи су о пљачки добијали све нејаснију слику. Осигурање је давно исплатило одштету, а пљачка из Фуђуа уступила је на те-

мљу или кућу) и про-чешљани стари канали којима обично отиче „врху новца“ из света криминала.

Јавност се поново сетила пљачке кад је у Њујорку изненада ухапшен двадесет петогодишњи директор једног малог предузећа Т. К. који је побегао из земље, али се испоставило да има неопорив алиби и да је из земље побегао зато што није успео у једн „другом криминалном послу — покушају уцене. Тако се јавност поново вратила другим догађајима, а пљачка опет брзо потонула у заборав.

Прошла је година и по кад је управа полиције негде у августу извукла „случај Фуђу“ из заборавне савести да поново појачава екипу на 87 детектива и убрзава истрагу јер десетог децембра истиче последњи рок: по јапанским законима, пљачкаш више неће моћи да буде осуђен! Поново су предистане све карте малолетних преступника, испитане све посредничке компаније за продају некретности (сматрало се да ће пљачкаш сигурно купити зе-

Д. Миленковић

ПОДАВИЋЕТЕ СЕ, АЛ' НЕ ПАНИЧИТЕ!

Лед тренутно прекрива једну десетину наше планете. Многи су се већ питали шта би било кад би се отопио, а амерички научници нису жалили времена и труда да утврде како би који град и део њихове земље прошао у поплави. Прво и прво, ниво океана подигао би се за шездесет и један метар, преплавио Њујорк, а Кипу слободу допро до појаса.

Таласи би прогутали још и престоницу Вашингтон, затим Хјустон, Лос Анђелес и Сан Франциско. Нешто боље прошао би Мемфис, држава Тенеси, који би се из унутрашњости копна обрео тик на обали Мексичког залива.

У случају глечерске поплаве — не пише се добро ни Аљаски —

њој би вода отргла поприлично парче територије. Хавајске планине би и даље израђале из мора, али би се сви приобални градови нашли испод површине.

Пошто су све ово лепо изложили народу, научници су нам поручили: нема места паници! Лед ће остати тамо где је још неких хиљаду година, а можда и више...

ОРИЈЕНТАЛСКИ БОНТОН

У лето 1837. у отменој београдској гостионици Стеве Мирковића „Код српске круне“ одседну неки путници, Енглези, који се у граду задржаше два-три дана чекајући лађу да наставе путовање по Истоку. Десило се, била је велика врућина и странци, оценивши да на „Оријенту“ не морају да поштују европска правила реда и пристојности, једнога дана сиђу на ручак раскошени, тачније само у гаћама и кошуљама.

Плаховити газда Стева одлучи да их на „оријенталски“ начин

научи реду и памети: позва момке који су их служили и нареди им да одмах оду у своје собе, свуку се голи и да тако, као од мајке рођени наставе да служе разударене странце. Угледавши момке како им доносе јела у оним рајским костимима, Енглези скочише као опарени, оставише ручак, „Српску круну“ и Београд и првом лађом пређоше у Земун.

(Из књиге Косте Н. Христића „Записи старог Београђанина“, Француско-српска књижара А. М. Поповића, Београд, 1923.)

ТИ ИДЕШ, ТИ НЕ ИДЕШ

Пре него што чувени холандски сирев Едам и Гауда напусте земљу, њихов квалитет се строго проверава и то два пута. За друго тестирање ангажују се стручњаци који сиреве стручно — кудкају. Ако на зналачко „куц“ сир одговори тупим звуком, спреман је да крене у свет. Ако, пак, „куц“ произведе ехо, то значи да још има „ваздушне цепове“, односно да ће мали округли остаци код куће док сасвим не сазру...

ИМЕ МОЈЕ, КО ЛИ МИ ТЕ ДАДЕ?

Терил Кларк Вилијамс се одлично сећа те ноћи.

— Читав стан је изненада преплављива заслепљујућа златаста светлост.

Фарови полицијског хеликоптера? Не. Три незнајца која су му се представила као житељи звезде Сиријус. Куцнуо је час, рекоше, да име промениш у — (господ) Бог...

БОГ ГРЦА У ДУГОВИМА

Терил Кларк Вилијамс је то и учинио октобра прошле године. Али, овоземаљски проблеми су наставили да искрсавају: телефонска и електро-компанија послале су му упозорења да ће га лишити услуга уколико не испуни своје обавезе (плати рачуне). власник стана је без трунке сентименталности обавестио Бога да ће га иселити по кратком поступку уколико (такође по кратком поступку) не исплати оних 270 долара (преко милион старих динара) кирају што му их дугује.

Процедура око ове измене није текла глатко. Адвокати којима се Терил обратио тврдили су да ниједан судија при здравој памети неће одобрити његов захтев. Сасвим је разумљиво да неко ко се спрема да узме име какво је узео Вилијамс испољи несвакидневну упорност: будући Бог отишао је у правну библиотеку, фотокопирао неколико образаца са захтевима за промену имена, данима их проучавао да би саставио сопствени — једном речју, сам обавио читав посао што га је, кад се прерачунао, стајало 300 долара (око милион сто четрдесет хиљада старих динара). Оглас којим се, као што закон налаже, јавности најављује оваква промена објављен је у локалним новинама и 6. октобра Терил Кларк Вилијамс обрео се пред судијом Вишег суда Чарлсом Хемлином.

Судија Хемлин је проценио да Терил није поднео захтев из нечасних побуда, односно да апсолутно не постоји могућност да новим именом некога превари или оштети. Чарлс Хемлин је, додуше, дао на знање како не разуме Терилу жељу, али и да нема правне препреке да се она оствари. Једном речју, пресудом Вишег суда од 6. октобра 1981. године четрдесет двогодишњи Терил Кларк Вилијамс, житељ калифорнијског

града Фресна, нежењен, једини хранитељ четири тигарске мачке, прекрштен је у Бога... Наиме, то му је и име, и презиме и све...

БРАЋА СУ ИЗАБРАЛА

Бертранд Мурон, члан комисије Вишег суда у Лос Анђелесу у чијој су надлежности захтеви за промену имена каже да их суд у 99 одсто случајева одобрава. Платиш судску таксу од 75 долара (око 280 хиљада старих динара) и бираш име, објашњава Мурон. Фебруара 1980. године управо то учинио је човек који је уместо свог „кр-

ци Коернера јуниора бр. шест.

Име Хери Течевода (енгл. — Passwater) можда и не би било тако чудно да не припада особи која је по занимању — чувар моста.

У дело „Чудна имена“ Џона Трејна ушао је извесни Пикавац (енгл. — Cigar Stubb) из Флориде, па неки Правилно Наштимован (енгл. — Justin Tune, односно just in time — правилно наштимован) из Њу Џерсија, потом личност по имену Поморанца Мармелада Лимунић (енгл. Orange Marmelade Leon) из Канзаса, док се држава Мичиген дичи Вирџинијом Можеобилнодасезноји (енгл. — Virginia May Sweat Strong).

ство, има и једно, за феминистичке неприхватљиво значење — мушко, мушкарца. Дама је зато оно проказано мушко тап променила у далеко пожељније „личност“ (person)... Да ли је тако од ништавне било које мушке особе постала — персона.

Захтеви за промену имена се врло ретко одбијају, али се то ипак недавно догодило извесном Мајклу Херберту Денглеру: не долази у обзир, пресудили су прво виши судови у две америчке савезне државе, Дакоти и Минесоти, а потом и Врховни суд САД...

Какво је то име Мајкл Херберт одабрао за себе? Није име него број — 1069 — који, како је узалуд о-

важ се сопствено име или презиме чини до те мере неподношљиво да желите да га се отарасите? Обратите бисте се општини којој припадате по месту пребивалишта, односно одговарајућој служби те општине која се овим бави. У питању је правни поступак, пуста жеља, разуме се, није довољна. Поред захтева у коме наводите разлоге за промену старог у ново име, морали бисте да поднесете и следећа документа: извод из матичне књиге рођених (односно венчаних), уверење о држављанству, уверење да нисте осуђивани, да се против вас не води поступак и да нисте под истрагом, уверење пребивалишту.

ЛИМУНИЧ ПИКАВАЦ

штеног“ имена тражио да се зове Исус Христ.

— Тај момак у току поступка није изустео ни једну једину реч — прича Клинтон Рода, судија коме је поверен случај Исуса Христа. — На сва моја питања одговарао је писмено, на цедуљицама које сам гласно читао у магнетофон. Но, нисам имао основа да одбијем његов захтев...

Неки бирају невероватна имена, други их се, опет, не одричу. У Денверу, рецимо, живи пензионисани службеник једне владине агенције по имену Паја Патак (енгл. — Donald Duck).

Мики Маус је жив и здрав и одлично расположен — ено га у калифорнијском граду Хемету... Пошто је на свет донео пет дечака, госпођу Коернер нико жив није могао да убеди да постоји могућност да и шесто дете буде мушко. Када је у болници замечео дечакић, породиља је дигла руке од свега, па и од задатка да с мужем смисли име за новог сина — овластила је браћу новорођеног да му сами надену име које им се највише свиђа... Мики Маус — пише на крштени-

Разни су разлози да се име промени. Пре пет година једна ватрена и активна чланица феминистичког покрета из Њујорка променила је презиме од Купермен у Куперперсон. Први део презимена (Купер) није био споран. Сметао је други део „увредљивог презимена“ — тап на енглеском, поред тога што означава човека уопште, јединку, особу, лице, људски род, човечан-

бјашњавао, симболизује његову личност и филозофију живота. Не, не и не, чуло се у три суда...

НЕЋУ И ГОТОВО!

А шта наш закон каже на нечију жељу да промени име? Предвиђа је и допушта. Кома би то морали да се обратите уколико

Решена ствар! Мислите? Па и није сасвим... Законске могућности да ваш захтев буде одбијен ограничене су, али ипак постоје: особе за које се утврди да променом имена желе да избегну одређене обавезе, неће, наравно, успети то да учине. Затим, ма колико то неко желео, погрдно име му се, пише у закону, неће одобрити, исто као ни име које вређа морал или је у супротности с

ПЕНЗИОНИСАНИ
СЛУЖБЕНИК ЈЕДНЕ
АМЕРИЧКЕ ВЛАДИНЕ
АГЕНЦИЈЕ ЗОВЕ СЕ
ПАЈА ПАТАК И ТО
МУ НИМАЛО НЕ
СМЕТА. ЗАТО ЈЕ
ЊЕГОВ ЗЕМЉАН
МАЈКЛ ХЕРБЕРТ ПО
СВАКУ ЦЕНУ ХТЕО
ДА СЕ ПРЕКРСТИ У
— БРОЈ 1069 ...
ЈЕДАН НАШ
ГЛИГОРИЈЕ ПРВО ЈЕ
ПОСТАО
СЛОБОДАН ПА
ОНДА НЕШТО
ТРЕЋЕ ...

обичајима средине у којој
живи. (Код нас, рецимо,
Мики Маус и Паја Патак,
да останемо код безазлени-
јих америчких примера, не
би прошли).

Родитељи могу детету до
десете године да промене
име а да га уопште не пи-
тају за мишљење. С десе-
тим рођенданом, ствар се
мења: поред родитељске
сада је потребна и детето-
ва сагласност. Једном ре-
чу, каже ли тада клинац

или клинка „Нећу и гото-
во!“ штити их закон, па ма
шта родитељи мислили о
томе... Што важи за ро-
дитеље, важи и за децу —
до осамнаесте године без
пристанка маме и тате
сметато им непожељно име
или не, малолетни незадо-
вољници неће моћи да га
се отарасе.

Па, мења ли наш народ
имена? Мења. Некима није
довољно једном, већ то
чине и други, а нешто ка-

сније и трећи пут... Пре
неколико година, тако, у
једној београдској општини
појавио се извесни Глиго-
рије.

— Име ми је исувише

старинско, задиркују ме...
Задиркивање је, оцењено
је, оправдан разлог, па је
тако од Глигорија постао
Слободан. Не прође много,
а пред истим људима исте
општинске службе појави
се исти онај Слободан (не-
кадашњи Глигорије).

КАКО ЈЕ КАРЛО ПОСТАО МЕТ

Пре него што је постао Боб Дилан, славни Аме-
риканац се годинама презивао Цимерман. Енгле-
з по имену Дејвид је најпре прозаично презиме Џоунс
заменио звучнијим Боуви, па је онда, задовољан,
кренуо у освајање певачког неба.

Наш Карло Метикош задовољавао се датим
именом и презименом до часа када је одлучио да
глас пласира и преко границе. Карло постаде Мет,
а Метикош Колинс.

Елвису Прислију није сметало ни што се од ро-
ђења звао Елвис, ни што се од истог тог часа прези-
мао Присли...

КУМ ГРАШАК

Каткада надимак сасвим потисне нечије право
име. Управо то догодило се и Марку Тулију алиас
Цицерону, великом римском говорнику, политича-
ру, писцу и филозофу. Одакле Марку Тулију на-
ведени надимак? Наследио га је по породичној ли-
нији, тврде једни. Друга, по славног говорника ма-
ње ласкава хипотеза, гласи: Марко остаде Цицерон
за сва времена захваљујући једној бубуљици на но-
су, сличној зрну грашка (лат. грашак = cicer).

ФРЕНК КУПЕР И ГРЕТА ГУСТАФСОН

Ни филмским звездама није лако. Пре него
што су то постали, многи су морали да се одрекну
правих имена: давно покојни каубој америчког
филма презивао се Купер, али му зато име није би-
ло Гари него Френк. „Божанствена Грета“ се одав-
но одрекла света од кога се крије испод огромних
тамних наочара. Презимена Гарбо се, међутим, још
држи, мада је права истина да Грета није Грета
Гарбо него Грета Густафсон...

КЊИЖЕВНИ ПСЕУДОНИМИ

И многи књижевници користили су псеудониме.
Преживов Воранц заправо је био Ловро Кухар, Мак-
сим Горки — Алексеј Максимович Пјешков, Марк
Твен — Самјуел Лингхорн Клеменс, Молијер за-
право Жан Батист Поклен, а Стендал — Анри Бел...

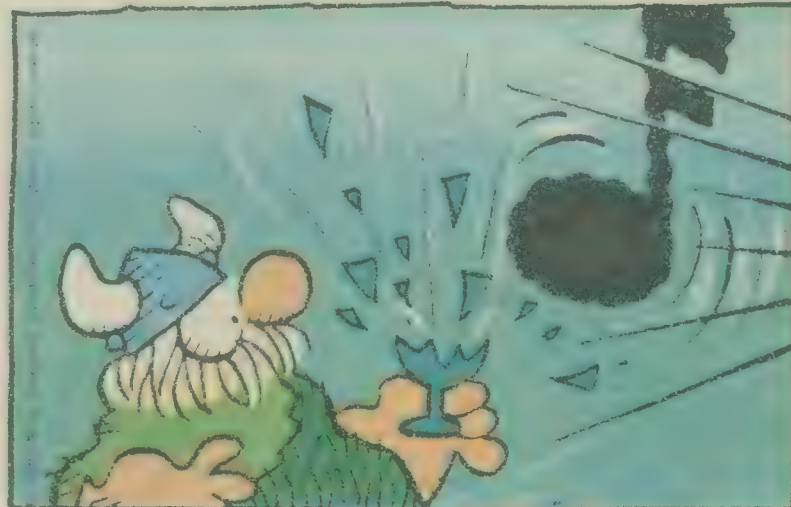
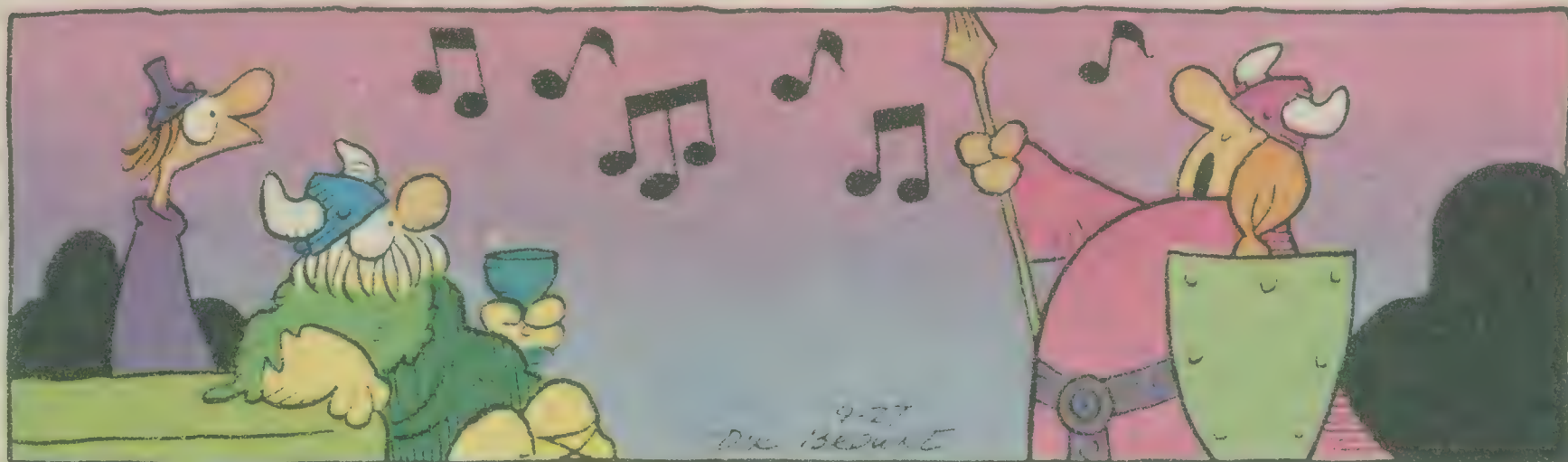
Тек када је прошле године умро познати фран-
цуски писац Ромен Гари, сазнало се да су Гари и
загонетни писац неколико бестселера и добитник
Гонкурове награде коју није хтео да прими Емиљ
Ажар — једна те иста личност.

— Знате шта, у мом род-
ном селу има један: ем се
презивамо исто, сад се још
и зовемо исто — Слободан.
Ново име или ништа, тра-
жио је Слободан. Молба
му је услышана, добио је и
треће име којим је, судећи
по томе што се у општини
још није појавио, коначно
задовољан.

Забележен је случај јед-
ног Звездана који је по-
што-пото хтео да постане
Свемир, Љубице која је

хтела да буде — Љубика.
Свемир на страну, али от-
куд Љубика? Па, тако моје
име изговарају Американ-
ци, објаснила је дотична.
После неколико разговора
у општини и Звездан је
остао Звездан и Љубица
Љубица. ... Неки хоће но-
во, некима је старо, такво
какво је, мило: једна Ма-
шинка и не помишља да
се одрекне на рођењу да-
тог јој (убојитог) имена!

М. Илић

СОФИЈА КОВАЉЕВСКА ПРВА ДАМА МАТЕМАТИКЕ

ЊЕН БУРАН ЖИВОТ БИО ЈЕ НЕПОСРЕДНО ПОВЕЗАН СА СУДБИНОМ МНОГИХ ВЕЛИКИХ ЉУДИ У РУСИЈИ И СВЕТУ — ДОСТОЈЕВСКИ, ЧЕРНИШЕВСКИ, ДОБРОЉУБОВ, ТУРГЕНЈЕВ, ФРИДРИХ ЕНГЕЛС САМО СУ НЕКИ ОД ЊЕНИХ ПРИЈАТЕЉА.

Жена професор математике на универзитету! То је нечувано! — узвикнуо је шведски књижевник Аугуст Стриндберг на вест о постављању Софије Коваљевске за професора математике на Стокхолмском универзитету. И што је било још горе, његово мишљење делили су и многи други образовани људи тог времена. Зато је Софијин живот био трновит и у сталној борби да се докаже. Међутим, талентована, амбициозна и енергична успевала је да оствари сваки циљ који би себи поставила.

ПРИВИДАН БРАК

Софија Коваљевска је рођена 13. августа 1850. у Москви, као друга кћи Василија Васильевича Крјуковског и Јелизавете Фјодоровне Шуберт. Отац, артиљеријски гувернер, био је, како се говорило, директни потомак мађарског краља Матије Корвина.

Софија је до седме године научила само да пише, а онда је по обичају оног времена њено даље образовање поверено гувернанти и приватним учитељима. Још као девојчица показивала је изванредну обдареност за математику, а од петнаесте године узима и приватне часове из математике на опште запрепашћење околине која је сматрала да се математиком и науком опште искључиво треба да баве мушкарци. Кад је Софији било седамнаест година, у Русији се међу интелектуалцима осећао јак покрет за ослобођење земље од духовне и моралне учалости. Стотине младих девојака обузете овом тежњом одлазе да студирају на страним универзитетима. Да би сломили отпор родитеља, који су се готово сви противили тој њиховој жељи, морале

су да измисле тактику: обично су се удавале, али само привидно, ступале су у фиктиван брак са младим људима, својим истомишљеницима: само тако су могле да омогуће себи одлазак у иностранство и даље школовање. Ови „учени бракови“ постали су популарни и у кругу у коме су се у Петрограду кретале Софија и њена сестра Ањута. Оне и њихови пријатељи сматрали су да је преданост општем циљу једина велика и узвишена.

„Било је то срећно доба“ — причала је Софија о том периоду свог живота. „Како су нас одушевљавале нове идеје које су до нас допирале! Били смо убеђени да садашње друштвено стање неће моћи још дуго да траје. Дивно доба слободе, једнакости и општег образовања видели смо тако јасно пред собом. Па онда оно осећање јединства. Били смо обузети истим идејама, истим надама и пожртвовањем за исти циљ“.

С ДАРОМ ГЕНИЈА

Родитељи су безуспешно покушавали да стану на пут тој бунтовничкој тежњи својих кћерки. И Софија је, да би се посветила науци не долазећи у отворен сукоб са друштвом, склопила 1868. привидан брак са студентом геологије Владимиром Коваљевским који је имао исте погледе на живот као и Софија и њена сестра. Са њим и Ањутом Софија одлази у Хајделберг где посећује предавања познатих немачких научника. Карл Вајерштрас, творац модерне математичке анализе, најбољи је предавач свог времена. Амбициозна Софија одлази код њега у Берлин. Какво је то изненађење било за старог Вајер

штраса кад се пред њим појавила једна девојка молећи га да јој даје часове из математике. У то доба женама је био забрањен приступ на Берлински универзитет, као усталом и на друге. Професор је с неповерењем посматрао непознату девојку.

— Држаћу вам часове — обећао је на крају — ако решите неколико задатака које сам спремио за семинар студентима математике!

Задаци су били више него тешки и Вајерштрас је био уверен да Софија неће изићи на крај с њима. Али, недељу дана касније појавила се Софија с решеним задацима. Професор није веровао својим очима. Пред њим је стајала девојка с даром генија који још није открио ни код једног од својих студената. Задаци су били решени не само тачно већ и оштроумно и елегантно. Тог тренутка велики математичар постао је њен пријатељ за цео живот.

Софија је сва испуњена чежњом за новим сазнањима и ништа друго у животу је не занима. И док њен „муж“ студира у Јени и Минхену, она је у Берлину. Владимир је повремено посећује али између њих су само велика оданост и другарска љубав. За то време Ањута се без знања родитеља у Паризу удаје за познатог револуционара Виктора Жаклара, једног од водећих људи Париске комуне.

У априлу 1871. Владимир и Софија привремено на-

пуштају студије и одлазе у опкољени Париз. Ањута је постала један од одговорних људи Париске комуне. У Паризу се и Софија одушевљава идејама Комуне и негује рањене револуционаре. Међутим, њима су дани одбројани и после пораза Комуне Софија и Владимир се враћају у Немачку, а Ањута се са Жакларом склања у Русију.

Поново у Берлину, Софија наставља свој рад и већ 1874. добија докторску диплому универзитета у Гетингену за три научне расправе. Имала је тада само двадесет четири године! Тријумфално се враћа у домовину, али убрзо доживљава разочарење јер никако није могла да добије место предавача на некој вишој школи или универзитету. Забележено је да јој је један декан рекао:

— Код нас су увек предавачи били мушкарци и не требају нам никакве новине!

Софија му је брзо узвратила:

— Кад је Питагора открио своју познату теорему, принео је боговима на жртву сто волова. Отад се све животиње боје новог!

Пуних шест година Софија се није бавила математиком већ литерарно-новинарским радом. Показало се да је талентована и као писац. Тада се дружила са истакнутим руским научницима и књижевницима међу којима су: Сеченов, Боткин, Тургенјев, Достоевски и други. У то време

потпуно неочекивано, и њен брак с Владимиром Коваљевским постаје заиста брак и они добијају кћерку. Али, само три године касније Владимир трагично умире.

ИСТОРИЈСКИ ДАТУМ

То су били тешки дани за Софију. У помоћ јој прискаче њен колега из студентских дана, сада већ чувени шведски математичар Лефлер. Захваљујући њему Софија добија место предавача на Стокхолмском универзитету. Био је то историјски датум за све жене света јер је Софија постала прва жена професор универзитета. Студенти су одушевљени њоме јер је изванредан предавач.

У Шведској Софија упознаје Ибзена и многе друге умне и напредне људе. Ту пише и своју књигу „Успомене из детињства“ која је преведена на многе европске језике. Међутим, математика је и даље њена главна преокупација. Софија се бави проблемом тактозваног четвртог интеграла како би могла да заврши свој највећи рад о „обртању чврстог тела око непомицне тачке“. Кад је рад објављен, Париска академија јој додељује Борденову награду 1888. Следеће године добила је награду Шведске академије за рад из исте области.

И поред признања и славе, Софија је дубоко незадовољна. Чежња за Русијом, где није могла да се запосли и где наилази на неразумеваше, огромна је. Она све дубље тоне у очај иако је, опет као прва жена, изабрана за дописног члана Императорске академије у Петрограду.

Борба коју је Софија морала да води да би као жена могла да учи и ради оно што воли поткопала је њено здравље. Али њена жеља за новим сазнањима још је горела. О томе сведочи и њен разговор са поларним истраживачем Фритјофом Нансеном с којим се Софија упознала непосредно пред његов велики пут кад је маштао о откривању Северног пола. Иако темпераментна, Софија је говорила како би и она желела да пије с њим на тај опасан и тежак пут. Али, када се Нансен вратио, Софија више није била жива. Умрла је у туђини 29. јануара 1891. у четрдесет првој години.

БИМ И БУМ

ОВИ ЛЕЗИЛЕ-
БОВИКИ МИ
ИДУ НА ЖИВ-
ЏЕ!

И ТО УВЕК
КАД ТРЕБА ДА
СЕКУ ДРВА

ПИЈТЕ, ИНСПЕК-
ТОРЕ! МИС АЛГЕ-
БРА КАЖЕ ДА ЋЕ
ВАМ ТО ДАТИ
СНАГЕ!

У УПУТ-
СТВУ ПИШЕ
ДА ГАРАН-
ТОВАНО
ЛЕЧИ ЛЕ-
ЊИВОСТ!

НЕ!
ГЛЕ!

6333!

АУ!
ОВАЈ СИ-
РУП МИ ЈЕ
ДАО
СТРАШНУ
СНАГУ!

ЛАКШЕ,
ИНСПЕК-
ТОРЕ! ЧЕ-
КА ВАС
ДВА МЕТРА
ДРВА ЗА
ЏЕПАЊЕ!

ПССТ,
ИНСПЕК-
ТОРЕ!

УЗ ВАШУ
ПОМОЋ МАЛО
ЋЕМО ЗА-
ВРНУТИ
МИС АЛГЕ-
БРУ!

ОСЕЋАМ
КАКО МИ КРОЗ
МИШИЋЕ СТРУ-
ЈИ СТРАШНА
СНАГА ОД ТОГ
СИРУПА!

А САД ДО-
ЛАЗИ РЕД
НА ВАС!

МОРАМО
ГА ЗАУСТАВИТИ!
АКО ОВАКО
НАСТАВИ,
ИСЦЕПАЊЕ
НАМ ЏЕЛУ
КУЏУ!

НИЈЕ
ВАЉДА!

ПУСТИТЕ МЕ!
СНАГА МИ ЈЕ
ТОЛИКО НАБУ-
ЈАЛА ДА НЕ
МОГУ ДА
БУДЕМ
МИРАН!

ЈА ЋУ ВАС
ЧВРСТО ВЕ-
ЗАТИ, А ВИ
ЗИЈАЈТЕ ДА
ОНАЈ РУМ ИС-
ПАРИ!

УПОМОГ!
ЕНЕРГИ-
ЈА МЕ
ТЕРА
НА
РАД!

АКО МИ ЈОШ
ЈЕДАНПУТ СПО-
МЕНЕТЕ ВАШЕ
БАПСКЕ ЛЕКОВЕ,
ЈА ЋУ ВАС СВОМ
СНАГОМ...

ШРАДНО

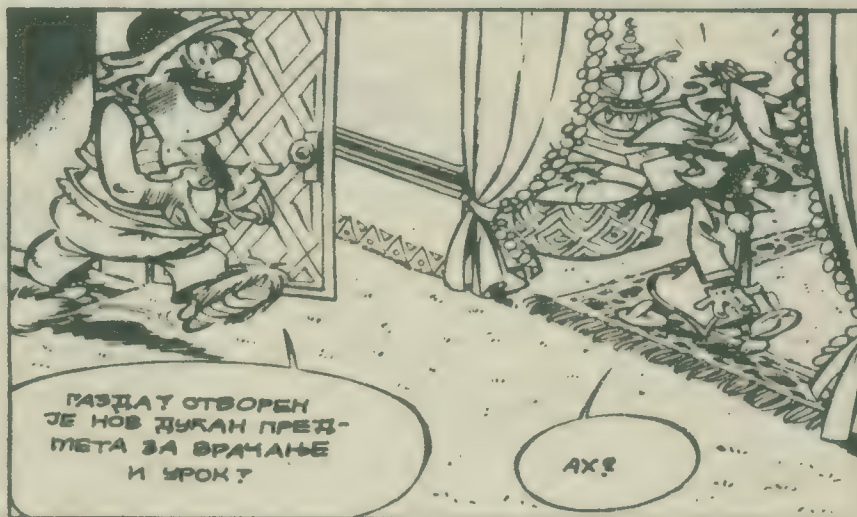
ТРАС!

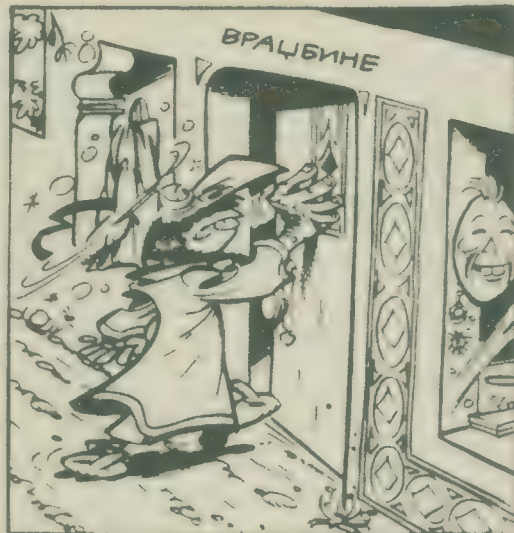
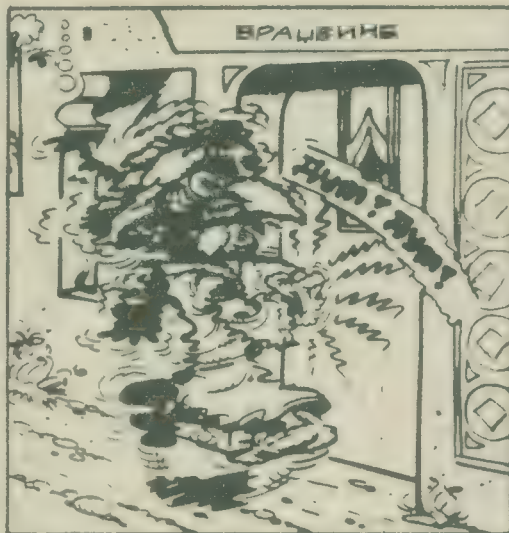
... И КО ЈЕ ТО
ВИДЕО ДА
ДРВЕЋЕ РА-
СТЕ ТАМО ГДЕ
СЕ ЉУДИ СМУ-
ЧАЈУ!

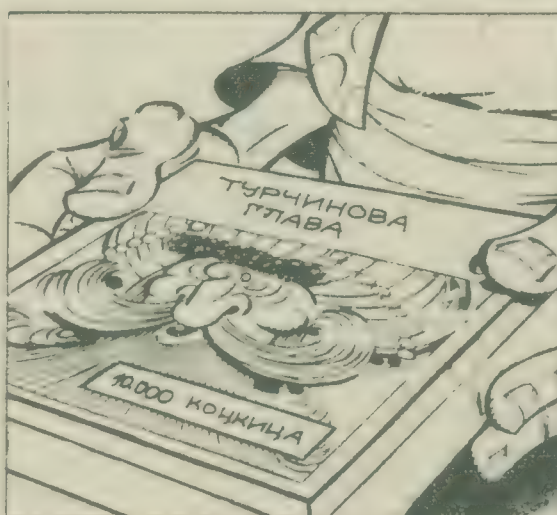
ИЗНОГУД:

„СЛАГАЛИЦА ИЗ 1001 НОЋИ“

БЛИСТАВИ БАГДАД НИЈЕ ТИШЕН
ДРУШТВЕНИХ ПРОБЛЕМА КАО ШТО
ЈЕ ОВАЈ ШТРАЖК УЛИЧНИХ ЧИСТА-
ЧА.
АЛИ ТО НАМ НЕГЕ СПЕТАТИ ДА
ВАМ ИСПРИЧАМО ОВУ ИЗВРСНУ ПРИ-
ЧУ...

ПРИ СТАВЉАЊУ
ПОСЛЕДЊЕ КОЌКИЦЕ,
МИСЛИ СЕ НА ОСОБУ
КОЈУ ТРЕБА УНИШ-
ТИТИ...

И
ОН-
ДА ?

ТА ОСОБА СЕ РАСПАДА
НА ОНОЛИКО КОМА-
ДИЈА КОЛИКО ИМА
КОЌКИЦА?

СТВАРНО?

ГАРАНТО-
ВАНО? ОД
ОВЕ ИГРЕ
МНОГИ СУ СЕ
РАСПА-
ЛИ?

20.000 ПЈАСТРИ,
АЛИ ДАКУ
ВАМ ПО-
ПУСТ...

19.998?
СПРЕМАН
САМ НА МАЈУ
ЖРТ-
ВУ...

19.999 ПЈАСТРИ?
МОЖЕ?

ДОГОВО-
РЕНО?

ЗВЕЗАТИЦЕ И СТИЦА-
ЛИЦЕ, БРАЋЕВИ...

БУДАТ-
ЧИНА?

КАКАВ
ДУХОВИТ
ЧОВЕК...

КАСНИЈЕ НА ДВОРУ...

А САД
НА ПОСАО?

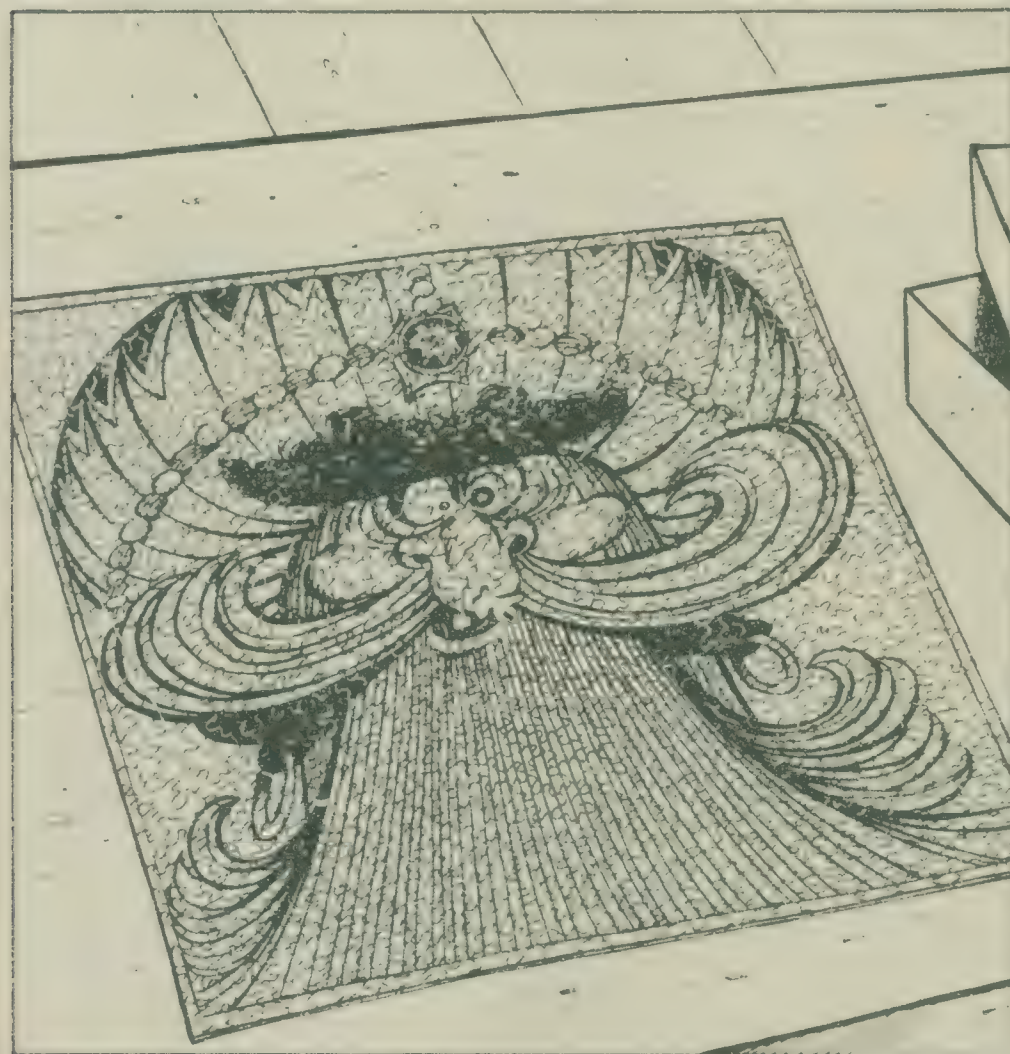
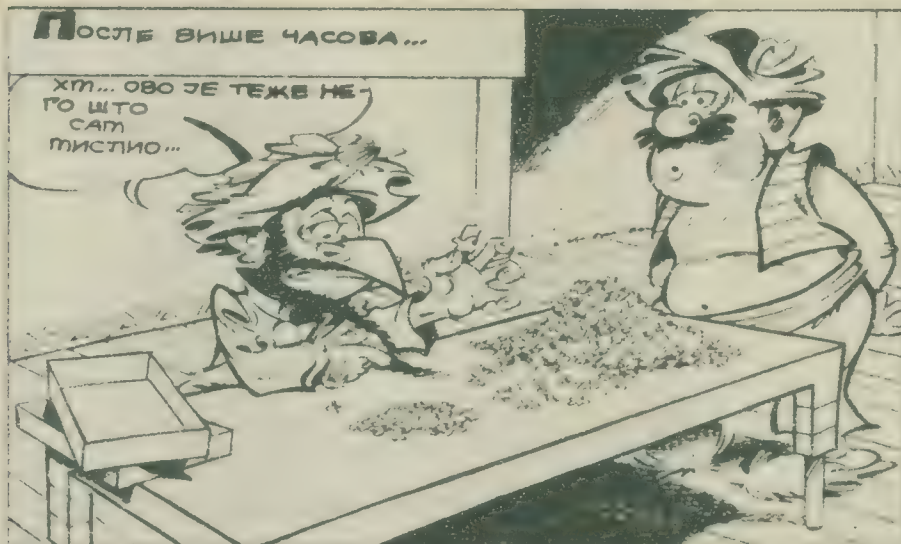

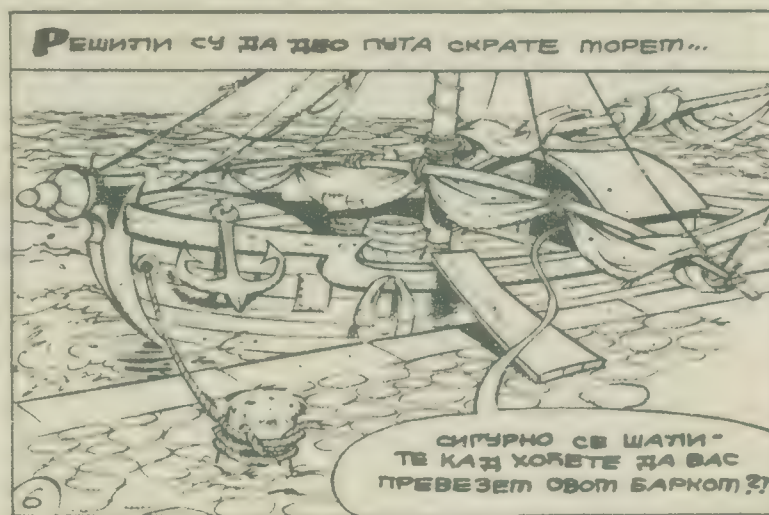
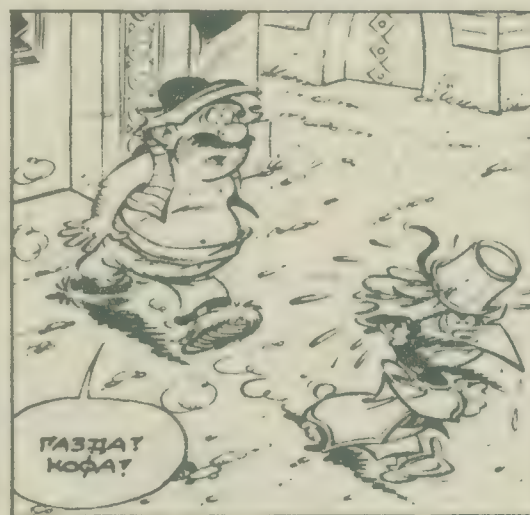
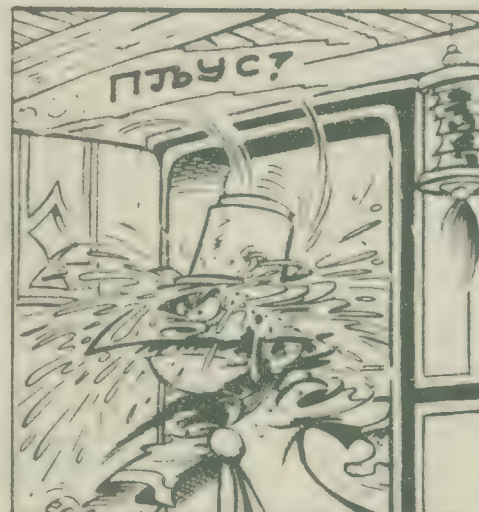
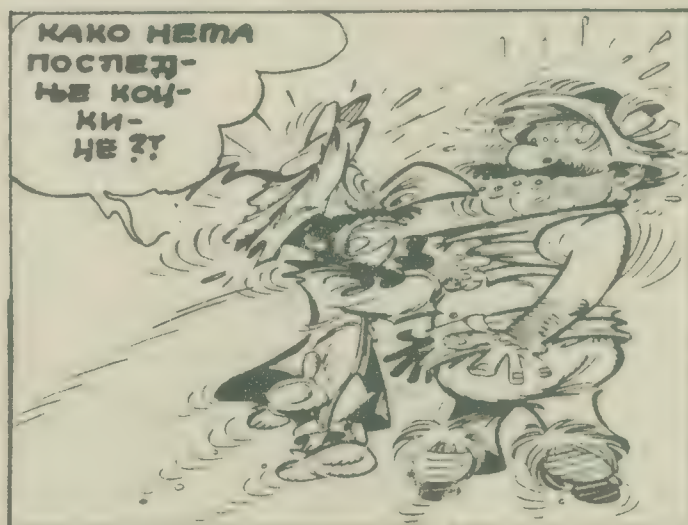
НА ОВОМ СТОЛУ БУ ДА
СТАЖЕТ КОЌКИЦЕ?

МАЈО ЈЕ ШЕ-
ПАВ?

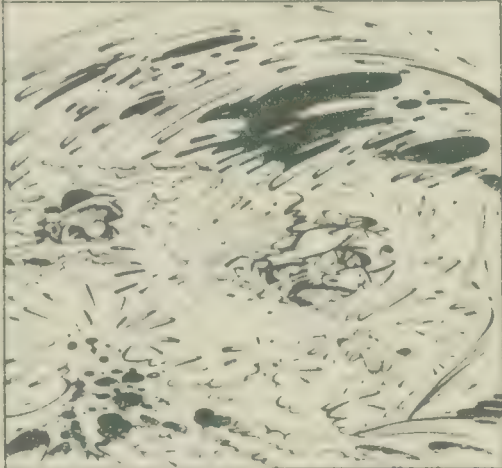

ШТА МАРИ? А КАД СТА-
ВИМ ПОСЛЕДЊУ КОЌКИЦУ,
МИСЛИКУ НА КАТИФА
И ОН ЋЕ СЕ РАСПАСТИ
У 10.000 КОМАДА?

После бродолома...

... заробити су их ручари...

Пошто су успели да се спасу, наставили су пут...

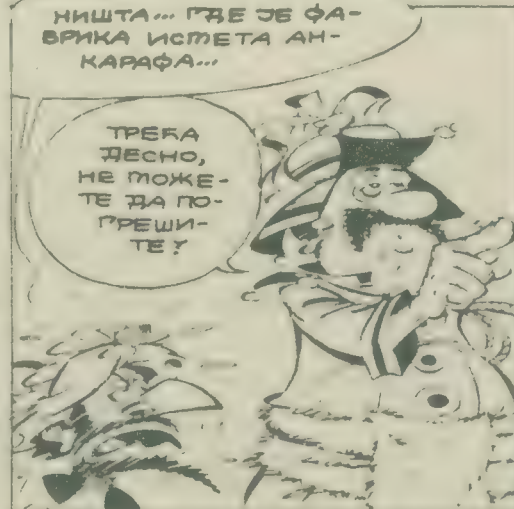

Назад су стигли у султанову зему...

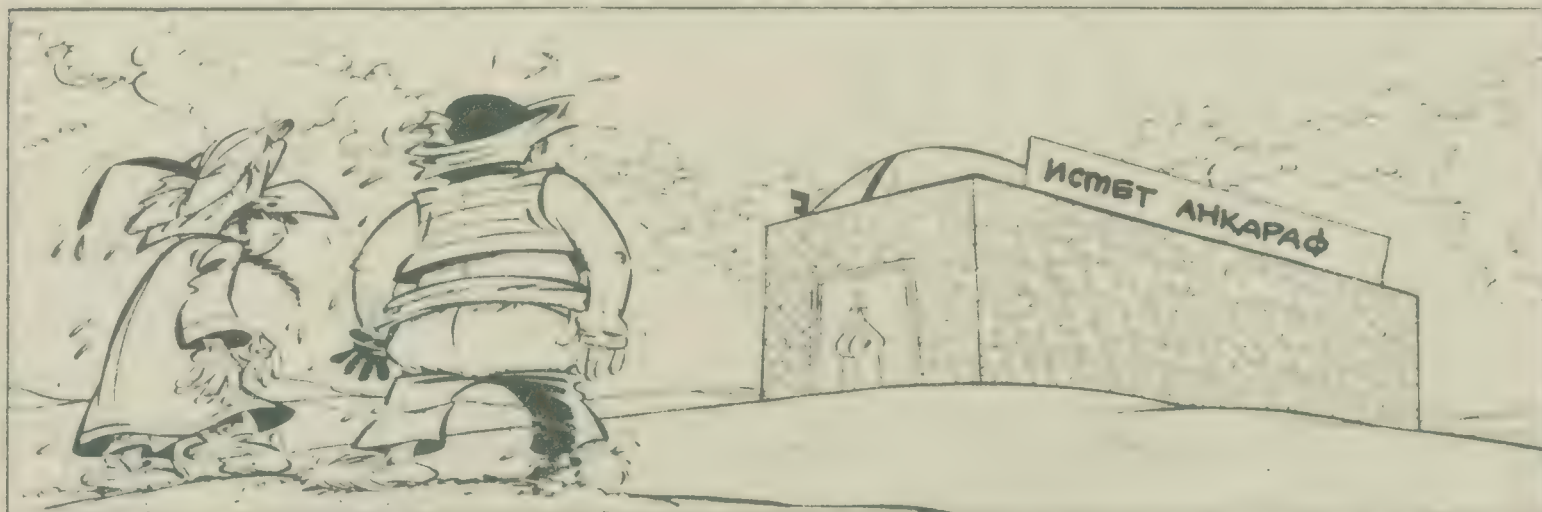

Шта имате за наринџење?

Ништа... где је фабрика исмета Анкарафа...

Треба десно, не можете да погрешите?

Недостаје једна коцкица...

молим лепо...

Само без устручавања у послужите свт

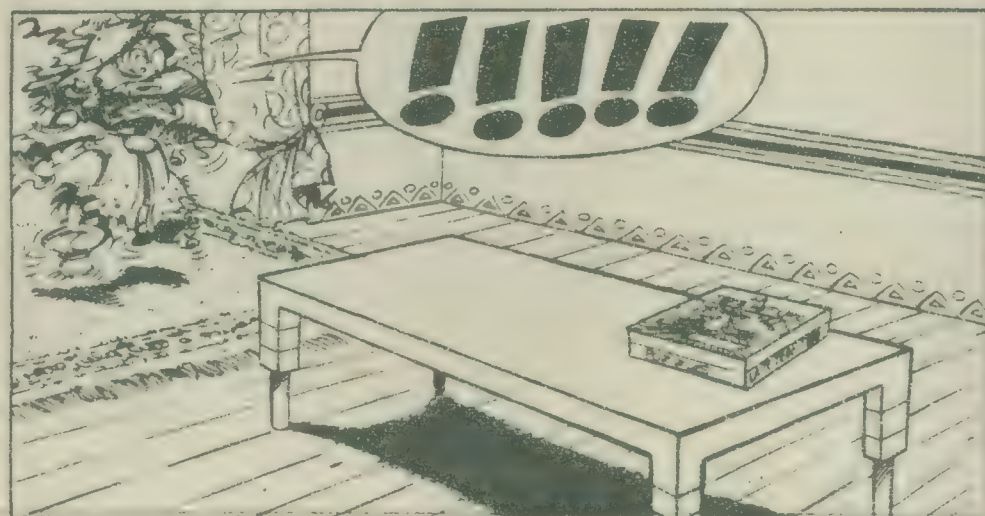
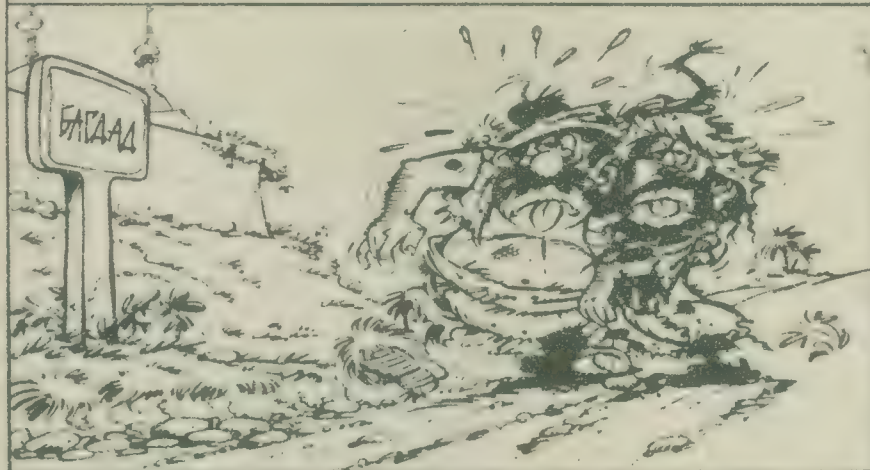

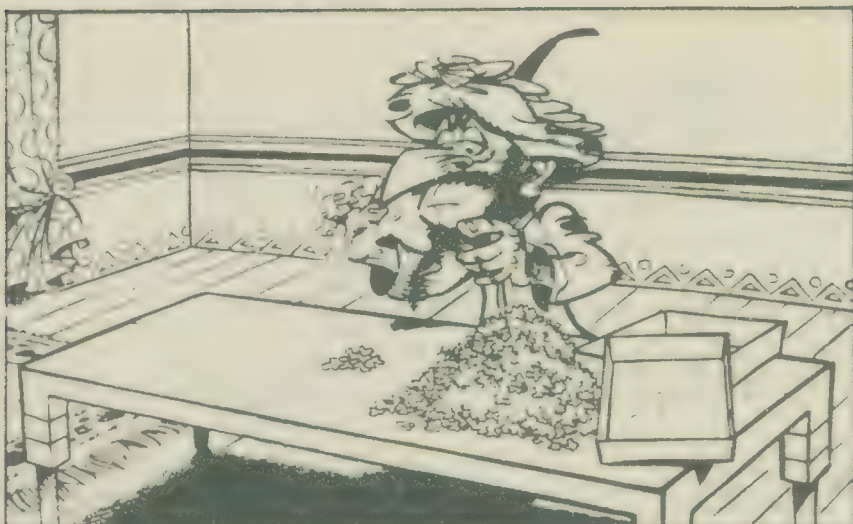
!!!

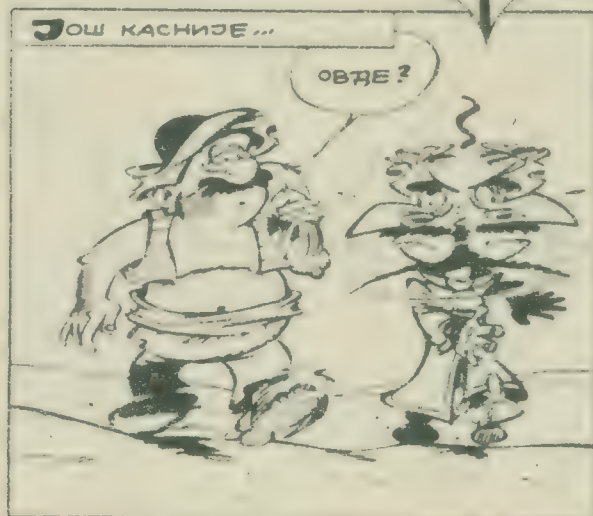
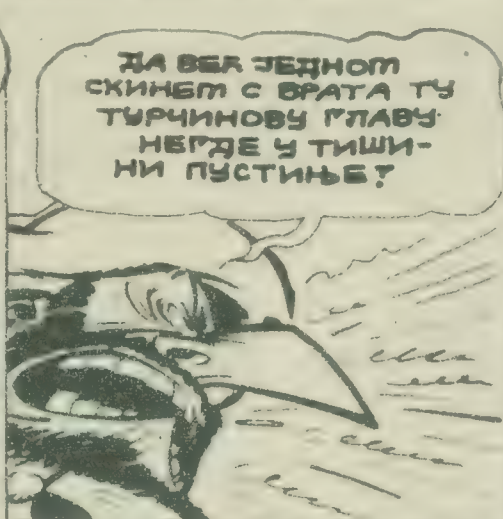
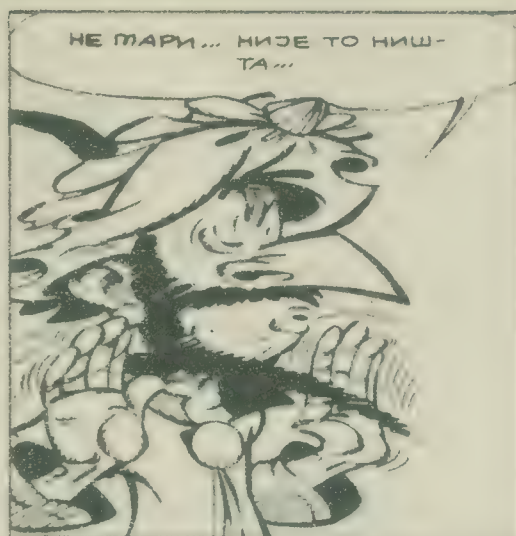
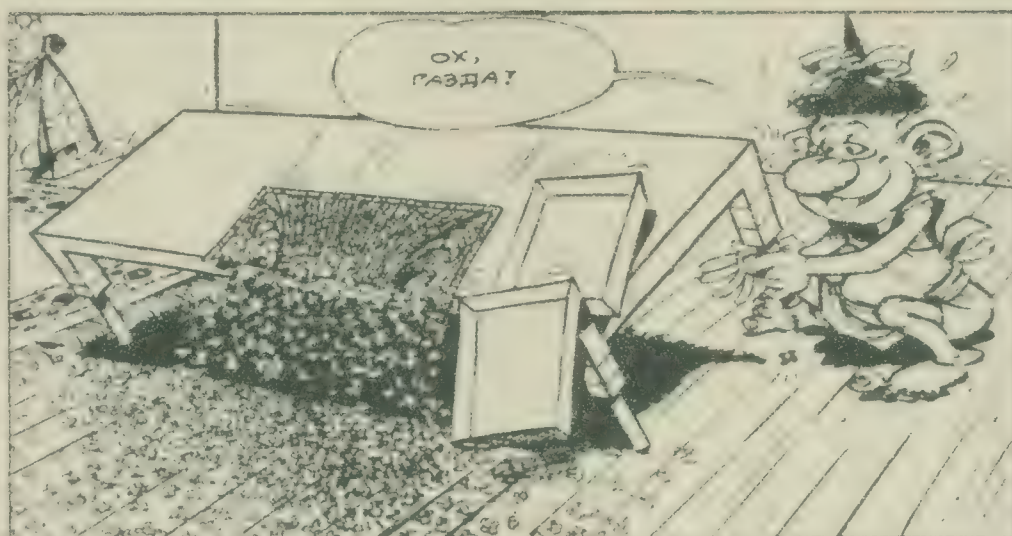
НАЗАД, ЈЕДНОМ ЛЕПОМ ЈУТРА...

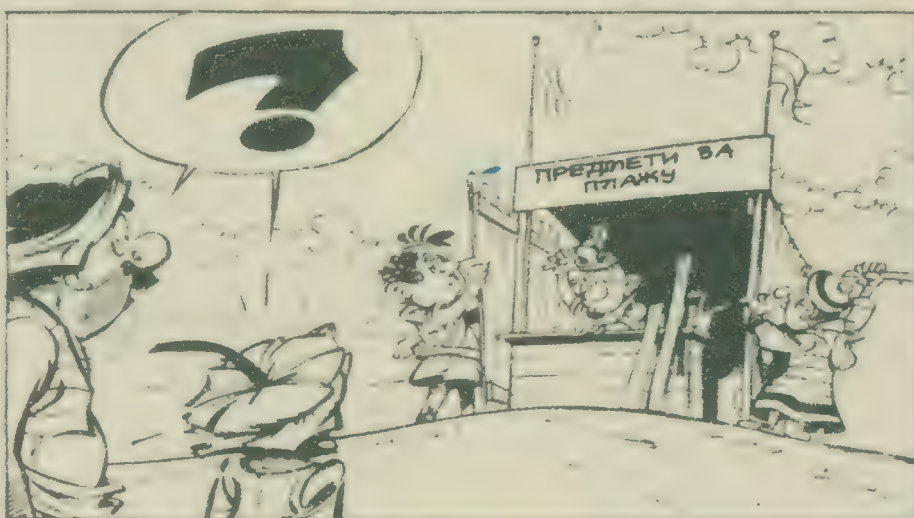

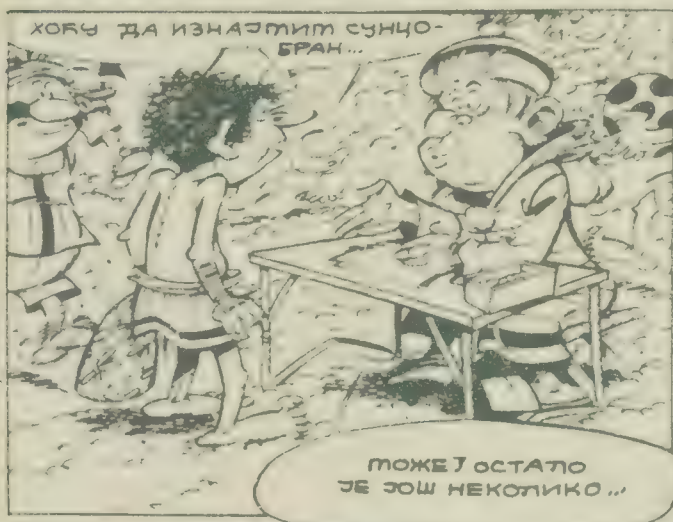
И ПОСЛЕ ДУРОГ ПУТА...

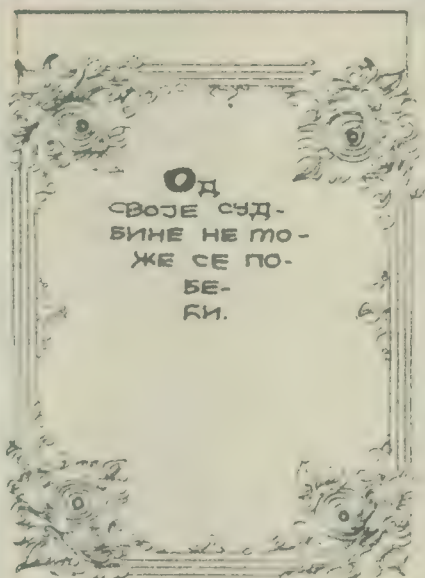

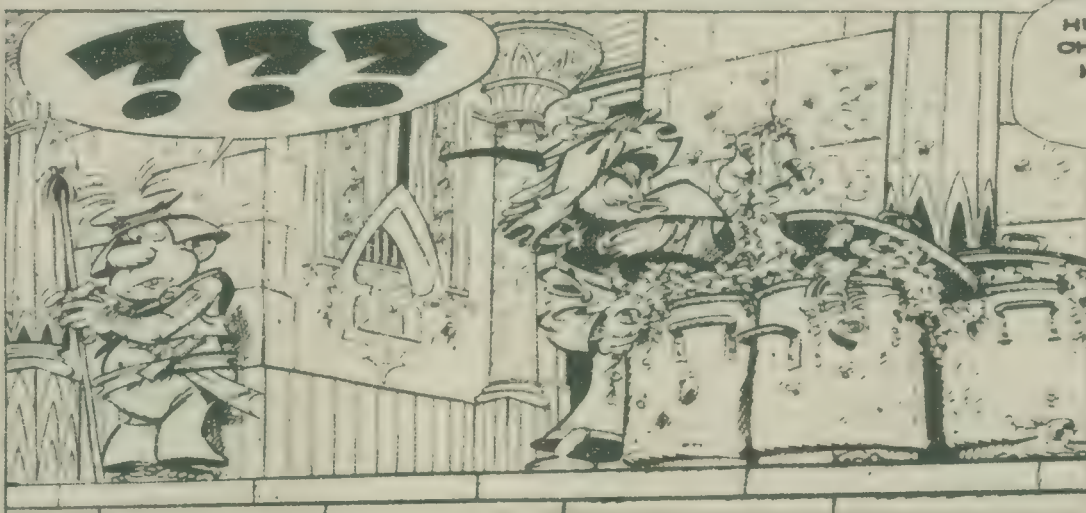
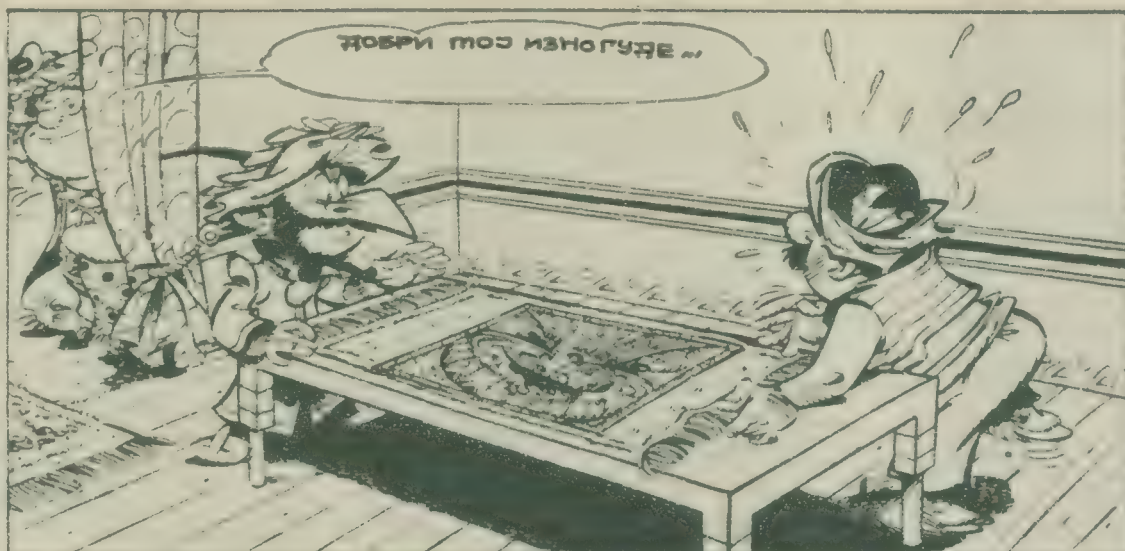

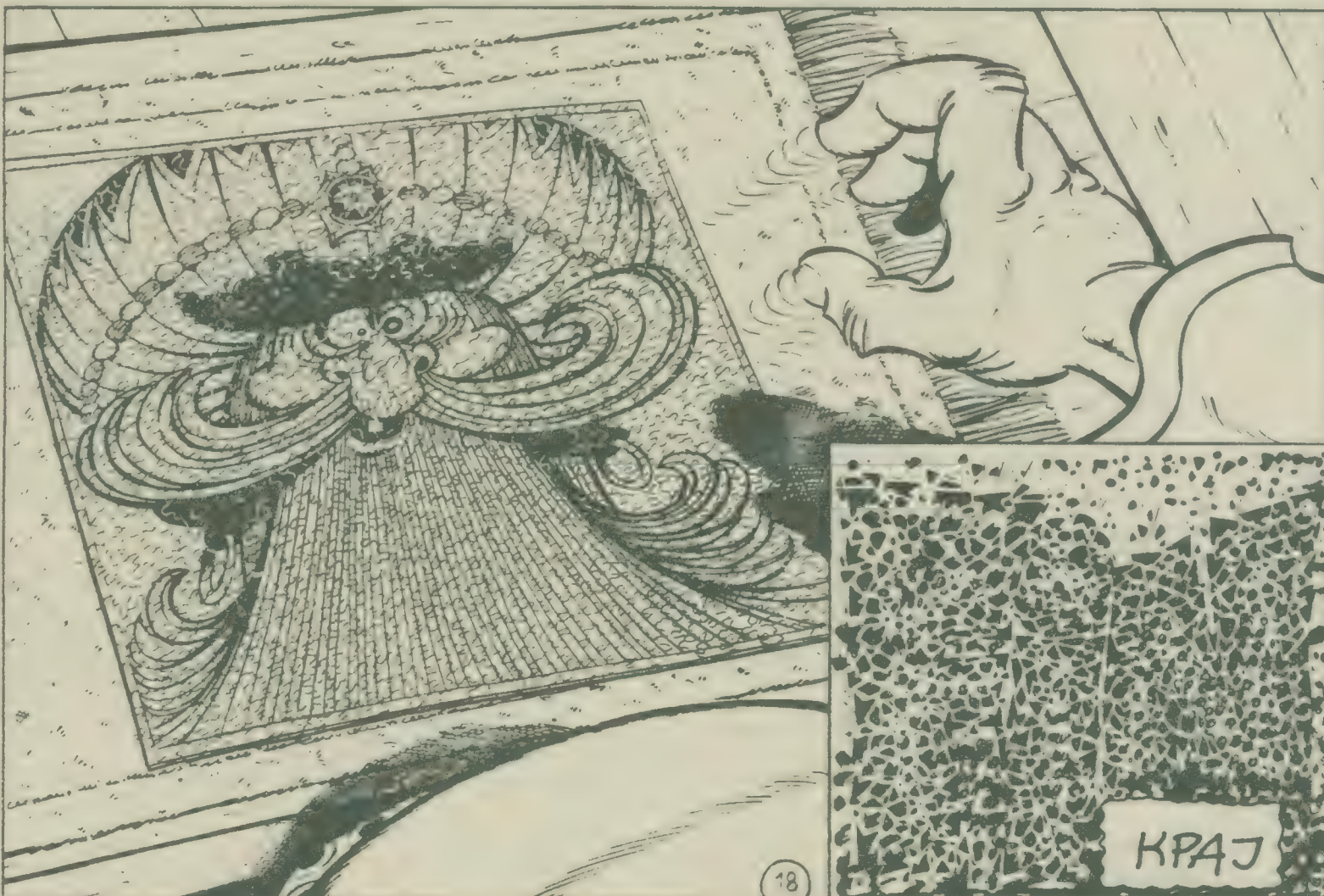

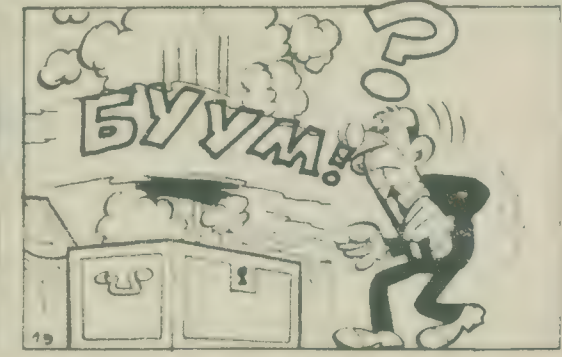
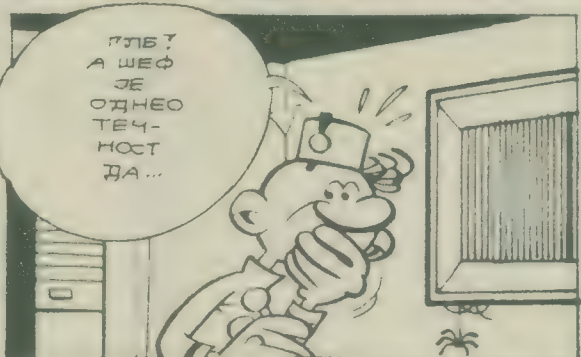

ПОТРЧКО НЕВОЉЕ СА ИЗУМИМА

ДИ... ДИ... ДИ-РЕКТОРЕЕЕ?

УЖАС? ПАО ЈЕ НА ГЛАВУ, У ПОД-РУМ?

САД КУ ВАС ЈА ИЗВУ-КИ? НИШТА НЕ БРИНИТЕ?

ААААХ?

ГРРР? ПОПЕ-КУ СЕ СТЕПЕНИ-НАМА, А ОНДА, КАД ВАС ДО-ХВАТИМ...

АТИ, ЈА...

ЕВО МОЈ ДРУ-ГОР ИЗУМА - ПЕПЕ-ТЪРА КОЈА СЕ НИКАД НЕ ПУНИ?

ПЕПЕО КРОЗ ОВАЈ ОТВОР ПАДА НА ПОД? СЈАЗНО?

ИМАТ ТЕ? САД СИ МОЖУ?

ИНСПЕКТОР? ИДЕ ИНСПЕКТОР?

ЗАР ОПЕТ??

БРЗО ДА СЕ СА-КРИЈЕМ...

ДОБАР ДАН, ИНСПЕКТОР? ШТА ИМА НОВО?

ТРАЖИМ ДИРЕКТОРА? ЧИНИ МИ СЕ ДА САМ ЧУО ЊЕГОВ ГЛАС?

ЧВР?

ОВДЕ??

ДА? ЖЕЛИО САМ ДА ГА УПО-ЗОРИМ ДА НЕ ШИРИ ЛОШ ПРИМЕР? ВИ-ДЕО САМ ГА ДА ИДЕ САМО У КОШУ-ТЪИ?

КРРЦ!

ЈАААОООО?

НЕ ВРЕДИ САД ДА БЕЖИТЕ? ИОНАКО СТЕ ОТПУШТЕНИИИ?

ТИ СИ БАЦИО УПАЉЕНУ ШИ-БИЦУ, А??

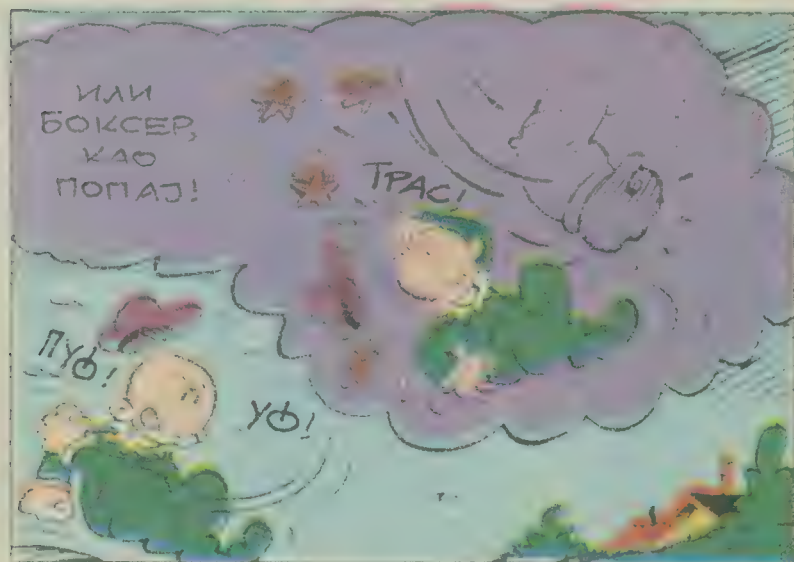
НАПРАВИКУ ОД ТЕМЕ ПЉЕС-КАВИ-ЧУ?

НИСАМ КРИВ? И ОТКУДА РУПА НА СТОЛУ?? УПОМОК?

ПУТУЈЕМ У АМЕРИКУ

КРАЈ

И ХЛАДНО И ТОПЛО

Комбибокс — тако је назван нови кухињски апарат који се недавно појавио на западнонемачком тржишту. У њему намирнице могу да се охладе али и загрејавају. Тежак је 4 килограма, запремина му је 12 литара. Унутрашњи зидови апарата су од алуминијума, а спољашњи од несомљиве пластичне масе. У апарат су уграђени термоелементи. Кад је комбибокс укључен на хладно, у њему се температура веома брзо снизи до плус 5 степени, колика је у просеку на средњој полици обичног фрижидера. Ако се прекидач помери на „топло“, температура се брзо диже до плус 70 степени.

А ТЕН ЧОВЕК?!

Два мачи из лабораторије британског концерна „ИКИ“ ишчезла су два пса. Потерницу за „лоповима“ није било потребно расписивати: крадљивци су се сами јавили, не полицији него редакцијама многих листова објаснивши да су се „украли из милосрђа“. Наиме, стајало је у њиховом допису, у лабораторији „ИКИ-ја“ испитивали су како дужи боравак у просторији чији је ваздух засићен дувачким димом утиче на животне проценима. За тај експеримент користили су не само маче, су свакодневни људи у затвореном простору, рачунари, собице, има од тридесет година.

Љубитељи животиња који су ослободили два несрећна пса саопштили су јавности да су спасени у веома жалосном стању — вид им је знатно ослабио, лавез им више личи на кашаљ, а дишу тако тешко да шкрипе као покварена хармоника.

ЗАР ЈЕ ТО ЗАКОН?

У многим савезним државама Сједињених Држава, државе и градови су на снази закони који доводе до стварања нових насеља. Њих не само не поштује и не изазивају само осмех. Ево од њих:

У граду Херију, у држави Индијани, може да се казни свако ко улази у град пре но што не плати данак од 10 центи. У Морију, држава Ајдахо, према још важећем старом закону сме да се кара само ако између даме и каваљера постоји одређени размак.

У Калифорнији је онама који немају ловачку лиценцу забрањено да постављају — мишоловке.

У Луисвилу, држава Кентаки, забрањено је ловити рибу луком и стрелом.

У граду Пулијети, држава Илиноис, може да буде ухапшена жена која је у једној радњи испробала више од шест капута.

У Соулт Сти-Мерију, држава Мичиген, плувати против ветра сматра се нарушавањем јавног реда.

У Кентакију жене смеју да се појаве у купаћем костиму само ако су наоружане прутом!

У Арканзасу је противзаконито неправилно изговарање имена ове државе.

У Мохевеу, у држави Аризони, тешка казна чека крадљивца сапуна. Закон налаже да кривац мора толико дуго да се купа тим комадом сапуна док га не истроши.

АФЕРА ОКО ВЕШТАЧКОГ СРЦА

БОЉЕ
МОЈЕ
НЕГО
ТВОЈЕ

Хало докторе, овде диригент симфонијског оркестра у Сент Луису. Верујем да сам је одмах јасно зашто вас зовем. Ја више овако не могу, срце ме све чешће излаје, не знам ни да ли ћу жив доčekати сутрашњи дан. Иако ми је познато да ваша протеза, гарантује само неколико недеља живота, слажем се да ми је уградите. За то време моћи ћу бар на миру, да слушах музику и играм се са својим унуцима. Уосталом, желим да будем први званични пацијент са вештачким срцем...

Ово је само један од бројних позива које је примио др Јохан Колф с универзитета у држави Јута у Солт Лејк Ситију, након што су новине објавиле вест да је Федерална комисија за контролу лекова, терапије, хируршке технике и хране одобрила овом стручњаку да свој изум — вештачко срце од полиуретана у комбинацији са металом — примени код људи.

Разговор очигледно погрешује да верујемо науци а, кад нам је тешко, понекад очекујемо више него што је то оправдано. Следећи случај говори право о томе.

САМО 54 ЧАСА

— Захтев за одобрење примене нашег механичког уређаја који замењује срце поднели смо још у фебруару прошле године —

ИАКО НЕКИ БИОЛОЗИ, КАРДИОЛОЗИ И КАРДИОХИРУРЗИ СМАТРАЈУ ДА СМО ЈОШ ДАЛЕКО ОД ПРВИХ И ДОВОЉНО ПОУЗДАНИХ РЕШЕЊА, ЧОВЕКУ ЋЕ, И ТО ПО ОДОБРЕЊУ ЗВАНИЧНИХ УСТАНОВА, УСКОРО БИТИ УГРАЂЕНЕ ПРВЕ КОМПЛЕТНЕ СРЧАНЕ ПРОТЕЗЕ. НАЈЧУДНИЈЕ ЈЕ ТО ШТО НЕКИ УГЛЕДНИ СТРУЧЊАЦИ АМЕРИКЕ И САМИ УКАЗУЈУ НА МАНЕ СВОЈИХ ДОСТИГНУЋА.

Хало докторе, овде диригент симфонијског оркестра у Сент Луису. Верујем да сам је одмах јасно зашто вас зовем. Ја више овако не могу, срце ме све чешће излаје, не знам ни да ли ћу жив доčekати сутрашњи дан. Иако ми је познато да ваша протеза, гарантује само неколико недеља живота, слажем се да ми је уградите. За то време моћи ћу бар на миру, да слушах музику и играм се са својим унуцима. Уосталом, желим да будем први званични пацијент са вештачким срцем...

каже Колф која неоспорно сматрају пиониром у области израде и примене вештачких органа. — После безброј експеримената на козама, овцама и теладима, и са рекордом од 268 дана живота, сматрамо да на то имамо право.

Свима нам је јасно да се живот не мери данима. Па ипак, све би можда било у реду да се у овој трци за вештачко срце, која кажу има и своје начитје, није појавио још један учесник — др Дентон Кули из болнице Св. Лука у Хјустону, Тексас, познат као стручњак али ни издалека тако опрезан: он је чак и без овлашћења 22. јула претпрошле године уградио своје вештачко срце које је сада такође одобрено, у груди једног тридесет петогодишњег Холанђанина. Повезано с одговарајућим електричним командама, ово срце радило је (само) педесет четири часа што је најчешће довољно да би се обезбедио давалац правог срца за пресађивање. Али операција, свеједно, није успела јер је дошло до јаке инфекције.

Бура протеста сручила се на „ураганца“, како су назвали Кулија, и против њега је истовремено поведена истрага. У међувремену, поменуто Федерална

Новине, међутим, пишу да је овај исти кардиолог још 1969. године извршио своју прву операцију уграђивања вештачког срца и да пацијент ни тог пута није остао у животу. Чини се да је неспорна била једино његова тврдња да по сваку цену треба направити праву срчану протезу која ће трајно заменити болесно срце.

Покушаји да се један овакав механизам оствари нису нови. Још 1937. године стручњаци Совјетског Савеза успешно су једном

У овом тренутку чини се да је најважније ко ће се докопати трикошта које многи обећава. Доле је Колф са својим изумом.

зултате: преко педесет одсто пацијената са пресађеним срцем живи више од пет година.

ЕКСПЛОЗИЈА? И ТО АТОМСКА!

Често се догађа да трансплантацију из неких разлога није могуће извршити, или се јављају неки други проблеми — предуго чекање на даваоца, на пример, које редовно има нежељене последице.

Са вештачким срцем за које знамо да не ствара проблем одбацивања — каже Колф — моћи ћемо сигурно да спасемо на хиљаде пацијената са тешким срчаним обољењима.

И док се Колф и Кули спремају да по званичном одобрењу почну са уграђивањем првих срчаних протеза, неки биолози, њихове колеге кардиолози и кардиохирурги мисле да је произведен срчани апарат далеко од тога да буде потпуно поуздан, а поготово смо удаљени од таквог вештачког срца које пацијенту обезбеђује потпуну слободу кретања и нормалног живљења.

Човековом срцу које има, у просеку, седамдесет два откуцаја у минути и за двадесет четири часа испумпа готово седам хиљада литара крви, потребан је сталан извор енергије. А сви механизми са којима се досад експериментисало

били су исувише гломазни и непрактични.

Колф тренутно проверава портабил енергетски систем где је батерија смештена у каиш пацијента и повезана са срием једним тананим каблом који користи и за преношење сигнала контролног микрорачунара задуженог за равномерно учесталост откуцаја.

Кули, са друге стране, намерава да за вештачко срце употреби сићушни Стерлинг мотор на радиоактивне изотопе плутонијума 238, и заједно са протезом уграђује га у тело пацијента.

— Низ изолационих слојева обезбеђује заштиту од зрачења — објашњава он — и истовремено искључује могућност атомске експлозије — (1) у случају да се више оваквих уређаја концентрише на малом простору. Сам апарат довољан је да регулише ритам рада срчаних комора према потребама које бележи специјални сензор.

Али, у Државном институту здравља противе се оваквом систему. Објашњење даје конкурентска страна:

— Кад је уређај за напајање енергијом споља, у случају квара лакше га је поправити. Ако је у телу, интервенција је веома компликована и може имати кобне последице.

Сад се сви питају да ли ће Кули, упркос опречним мишљењима и неповерењу, успети да прескочи неке етапе у трци ка циљу...

Д. В.

комисија за контролу забранила је свако даље пресађивање.

— Човек је бис на умору и вештачко срце било је једина могућност да се евентуално спасе — бранио се Кули. — Нисам имао времена за бирократске процедуре. За оваког хирурга, па и за мене, живот пацијента је најважнији.

псу уградили право правцато вештачко срце. Њихове америчке колеге су то постигле тек 1957. године. У ствари, то је био управо подухват др Колфа који је тада радио на универзитету у Кливленду.

Да ли је срчана протеза заиста неопходна ако се зна да пресађивање људског срца даје добре ре-

БРУКЕ И НИСКИ УДАРЦИ

Е во неколико примера:
ПАРИЗ 1900. —

Французи су одбили да изађу на финална такмичења на дан њиховог националног празника пада Бастије 14. јула. Ово је на-терало финалисте из САД да одустану од даљих борби јер су одбили да се такмиче на Дан свенишњег, свој национални празник, за кад је финале одложено. СТОКХОЛМ 1912. — Такмичар из САД Индијанац Цим Торп постао је најбољи атлетичар света победивши у десето-боју, али му је следеће године златна медаља одузета пошто се сазнало да је једном учествовао у полупрофесионалној утакмици безбола (другопласирани у десетобоју Швеђанин Хуго Висландер одбио је да прими Торпову златну медаљу).

АНТВЕРПЕН 1920. — Америчка екипа побунила се против услова смештаја и запретила да ће бојкотовати Олимпијаду. БЕРЛИН 1936. — Адолф Хитлер је наредио да се на тоалетима напише: „Забрањено за псе и Јевреје“. Олимпијски функционер гроф од Баје-Латура замолио је да се натписи уклоне, на шта је Хитлер упитао: „Да ли ви, кад вас пријатељ позове у посету, солите домаћину памет како да газдује у кући?“ Извините, господине канцелару, одвратио је Баје-Латур, али кад се на стадиону залепиша застава с пет кругова, то вице није Немачка већ Олимпијада у којој смо газде ми! Натписи су скинути. Хитлер је лично честитао првој двојци победника, а Џесју Овенсу, славном Црнцу који је освојио четири златне медаље, није чак ни аплаудирао. МЕЛБУРН 1956. — Холандска екипа одбила је да се такмичи у знак протеста што су совјетске групе ушле у Мађарску. МЕКСИКО СИТИ 1968. — Дошло је до оружаног сукоба између војске и студената који су се бунили што се на Олимпијаду троше силне паре док они живе у бедо. Двеста шездесет студената је убијено, а хиљаду двеста рањено. МИНХЕН 1972. — Најужаснија епизода у историји олимпијских игара одиграла се кад су припадници арапске организације Црни септембар унели у

просторије Олимпијског насеља где је била смештена израелска екипа и побили дванаест такмичара. На истој Олимпијади двадесет земаља оптужило је Родезију за апартхејд запретивши да ће се повући са игара ако на њима буде учествовала ова земља. Родезија је искључена. МОНТРЕАЛ 1976. — Канадски председник Џер Тридо удаљио је такмичаре акредитоване Републике Кине (Формоза) да би изишао у сусрет Народној Републици Кини с којом је Канада управо склапала крупне послове. Осим ових, и других, мрачних страница историје олимпијских игара, постоје и разни конкретни примери варања, ниских удараца, неспортског понашања, пристрасности судија и спорних резултата. Изабрали смо неколико најупадљивијих.

МАРАТОН — АТИНА 1896.

Грци, домаћини првих модерних олимпијских игара, нису освојили ниједну медаљу све до последње дисциплине — маратона. Стадион и целу нацију захватило је хистерично одушевљење кад је двадесет петогодишњи Грк Спиридон Луис, по занимању поштар, утрчао први заслуживши не само златну медаљу већ и 365 бесплатних обода и руку ћерке једног грчког милионера (коју је, авај, морао да одбије јер је већ био ожењен). Други у маратону био је такође Грк Харламос Василиакос као и трећи Димитриос Велокас. Потпуни тријумф. Четврти, Мађар Ђула Келнер, уложио је протест чим је стигао на циљ. Он је тврдио да њему, а не Велокасу припада сребрана медаља јер је Грк варао. После првог запрепаштења следило је слушање. Мађар је изјавио да је видео Велокаса како је ушао у фијакер, тако се превезао добар део пута, сишао из кочија на скровитом месту и до стадиона наставио својим ногама. Велокас је на оптужбу ћутао и климао главом. Испоставило се да је Грк заиста унапред изнајмио кола и коња који су

ЗЛАТАН ПЕЖАР ЗА

Модерне олимпијске игре обилују фантастичним рекордима и доживљајима али и разноразним неспоразумима, инцидентима и споровима.

га чекали у парку. Кад се уморио, наставио је кочијом споредним путем и тако себи обезбедио треће место. Велокас је дисквалификован, трака са значком грчке репрезентације јавно му је скинута и поцепана, а његова бронзана медаља предата је Ђули Келнеру. Мађар је добио и златан сат као награду за информацију о превари.

МАРАТОН — ПАРИЗ 1900.

На половини стазе на чело тркача избио је Артур Њутн из Сједињених Америчких Држава и до краја трке одржао убедљиву предност. Утрчао је у стадион убеђен да је први и на циљу доживео шок чувши да је стигао тек пети! Четири маратонца стигла су званично пре њега: први је био француски пекар Мишел Теато, други и трећи такође Французи, а четврти такмичар из Шведске. Њутн је протестовао јер је одлично знао да га ниједан такмичар у току трке није

престигао. Није му много зредело мада се убрзо званично сазнало да су Французи изнајмили кочије и у њима прешли део стазе користећи споредне париске улице. Судије нису могле довољно снаге да донесу коначну одлуку и Мишелу Теату је званично одузета златна медаља тек дванаест година касније.

МАРАТОН — СЕНТ ЛУИС 1904.

Тркач Фред Лорц, представник домаћина игара Сједињених Америчких Држава, каскао је иза групе маратонаца на чијем се челу налазио професионални клоун Томас Хикс, такође представник САД, иначе британског порекла. После отприлике петнаест километара Лорца је ухватио грч и испао је из трке али се није предао: стопирао је камион и наставио поема стадиону. На око девет километара од циља камион се покварио. Лорц је изишао, установио да га је грч прошао и мирно

наставио трку. У стадион је утрчао убедљиво први усред неопisivих овација. Елис Рузвелт, ћерка председника САД, управо му честитала на успеху кад су их опколили љути маратонци који су у међувремену пристигли. Они су видели Лорца кад је ушао у камион. Лорц није имао суд и признао је. Он је наводно, хтео да се напаша, а потом није могао да одоли жељи за златном медаљом. Злато је добио Томас Хикс, а Лорц је доживотно дисквалификован. Већ следеће године казна му је скинута и заслужено је освојио прво место у маратону на шампионату САД.

400 МЕТАРА — ЛОНДОН 1908.

Олимпијада се одвијала у затегнутој атмосфери британског антиамериканизма. У трци на четири стотине метара водећи такмичари били су Карлентер, Робинс и Тејлор из Сједињених Америчких Држава и Шкотланђанин Виндам

ДОПИНГ

Халсвел, поручник Британске краљевске гарде. У финалном кругу на челу се налазио Робинс, иза њега Карпентер, и Халсвел као трећи. У тренутку кад је Халсвел покуцао да се пробије прелазећи на спољну стазу, Карпентер је начинио исти покрет да би га блокирао. У гужви до које је дошло један од Американаца гурнуо је Халсвела лактом и довео до беса британске гледаоце и судије. Који секунд касније Карпентер је први пролетео кроз циљ, али није прекинуо вртцу јер је није ни било: неки освештољубиви британски званичник ју је непримећено уклонио. Ни другопласирани Робинс није прекинуо вртцу. Кад је на циљ стигао Халсвел, вртца је уредно стајала на свом месту и он ју је први прекинуо. Дошло је до велике гунгуле и на крају је постигнут компромис: трка на четиристо метара биће поновљена сутрадан. Американци су одбили да учествују у „репризи“, поручник Халсвел је трчао сам самцијат и, наравно, добио златну медаљу, али

је читав овај случај деценијама остао сумњив и споран.

МАРАТОН — ЛОНДОН 1908.

Маратонци су стартовали код краљевског дворца у Виндзору, прешли за два сата и педесет минута веома тешку стазу дугачку око тридесет девет километара и приближавали се олимпијском стадиону где их је очекивала маса од 80 хиљада људи и комплетна краљевска породица у свечаној ложи. На челу је био убедљиви фаворит Чарлс Хегерон из Јужноафричке Републике, иза њега италијански посластичар Дорандо Пијетри и трећи амерички чиновник Џони Хејз. Код самог стадиона на чело је избио Дорандо Пијетри и утрчао први. Гледаоци су га стојећи поздравили овацијама. Дорандо се смешкао стакластим очима, повео се у погрешном смеру и пао. Некако се подигао и наставио добрим темпом који му је показан. Поново су му заклецала колена и још

једном се нашао на земљи. Центлменски настројени британски званичници нису могли да гледају мучење најбољег маратонца — подигли су га и провели готово пронели, кроз циљ. У том тренутку у стадион је ушао Џони Хејз који је такође претекао Хеферона, као од шале претрчао стадионски круг и пролетео кроз циљ. Американац је већ примао прва честитања кад се огласио мегафон: „Победник у маратону Дорандо Пијетри, Италија! Други Џони Хејз, Сједињене Америчке Државе!“ Гледаоци су аплаудирали, амерички тренер је беснео. Имао је право — Доранда су унели кроз циљ, Хејз га је прешао на својим ногама. Доранда, који је лебдео између живота и смрти, хитна помоћ већ је возила према болници. Утврђено је да се допинговао стрихнином. Док се „победник“ борио за живот, представници Олимпијског комитета расправљали су о правом победнику и после четири жучна часа закључили да је то Хејз. Дорандо је преживео и као утешну награду од краљице Викторије добио златан пехар!

100 МЕТАРА ЗА ЖЕНЕ — БЕРЛИН 1936.

Убедљиви фаворит била је Пољакиња, непобеђена и непобедива Стела Валш, победник у спринту на претходној Олимпијади с временом 11,9 секунди. За Сједињене Америчке Државе трчала је Хелен Стефенс из Мисурија. Американка је са старта полетела као стрела, оставила иза себе Пољакињу и прошла кроз циљ попут булета у рекордном времену од 11,5 секунди. Запрепашћени Пољаци уложили су протест тврдећи да је Хелен Стефенс мушкарац преобучен у женско! Дошло је до уверљивих речи и судије су донеле одлуку да госпођица Стефенс прегледа екипа докторки. Мис Стефенс је пристала да се свуче и добила је једногласно потпуно уверење да је од главе до пете жена. Тако је спор решен, а Пољаци су се осећали далеко непријатније него госпођица Стефенс.

ШТАФЕТА НА 4 x 100 МЕТАРА — ЛОНДОН 1948.

Ово је била последња тркачка дисциплина и Британци су је жељено очекивали и то из два разлога: имали су јаку екипу и још нису били освојили ниједну златну медаљу. Али, штафета Сједињених Америчких Држава била је тада најјача на свету: Харисон Дилард већ је био освојио златну медаљу на сто метара. Мел Патон на двеста, Барни Евел био је други и на сто и на двеста метара, а за Џорџа Рајта се сматрало да може да

туче обојицу кад је у форми. Штафета је стартовала брзометно и после двеста метара Американци су били нешто бољи захваљујући Евелу и Рајту. Дилард и Патон додали су један другом палицу и Американци су тукли Енглеze за дужину од осам метара. Али, дошло је до проблема — двојица британских судија објавили су да су Американци повредили правила те се стога дисквалификују, а прво место припада британској екипи. До кршења правила дошло је, према тврђењу ових судија, после прве измене палице када ју је Евел предавао Рајту. Примопредаја је изведена ван дозвољеног простора. Американци нису лака срца примили одлуку и расправљало се четири пуна дана док је британска штампа оптуживала екипу САД за неспортско понашање. Како су ово биле прве олимпијске игре у историји које су снимане, одлучено је да комитет судија погледа филм штафете. Филм је јасно показао две беле линије на стази — прва је означавала крај стазе од сто метара, а друга крај дозвољеног простора за предају палице од сто десет метара. Евел је предао Рајту палицу у дозвољеном простору, а двојица британских судија су гледала погрешну линију! Британцима је узета златна медаља и предата америчкој штафети.

ТРКА С ПРЕПОНАМА НА 3000 МЕТАРА — МЕЛБУРН 1956.

Три фаворита у стипичезу с тридесет пет препона били су: светски рекордер Мађар Шандор Ражни. Британац Крис Брашер и Норвежанин Ернст Ларсен. До драме је дошло у последњем кругу. Водио је Мађар, док су се Брашер и Ларсен тесно борили за друго место. Улазећи у последњу кривину Брашер и Ларсен су истовремено решили да форсирају и претекну водећег. У том покушају Брашер је левом руком ударио Ларсена у стомак и Норвежанин је изгубио корак. Брашер је прешао Ражнија и прелетео циљ — као избачен из катапулта поставивши олимпијски рекорд у стипичезу. Али, победника није чекала златна медаља. Аустралијске судије донеле су одлуку да је Брашер фаулирао Ларсена и дисквалификовале га мада се Ларсен није жалио. За победника је проглашен Мађар на радост мађарске, а бес британске екипе. Британци су уложили протест и коначна одлука донета је после три часа већања: златна медаља додељује се Британцу Крису Брашеру јер је стигао први, а пре-

кршај се не узима у обзир пошто је до њега дошло случајно.

ПЛИВАЊЕ НА 100 МЕТАРА СЛОБОДНИМ СТИЛОМ — РИМ 1960.

Лан Ларсен из Сједињених Америчких Држава и Џон Девит из Аустралије пливали су раме уз раме. До последњих двадесет пет метара није се знало ко је први, а ко други. На десет метара испред циља Девит је водио за неколико десетина центиметара. Тада га је, последњом трунком снаге, Ларсен стигао и додао као ивицу базена за шаку пре. Гледаоци су извикивали Ларсоново име и Девит му је у води честитао. Окупиле су се судије. Аутоматски мерачи показивали су да је Ларсен стигао у времену од 55,1 секунде, а Девит за 55,2 секунде. Судије и њихове штопернице биле су другог мишљења, па су Ларсоново време преиначили у 55,2 и прво место доделили Џону Девиту. Гледаоци су урвали, Американци протестовали, али је Девит остао неочекивани победник и добитник златне медаље.

КОШАРКА — МИНХЕН 1972.

Екипа Сједињених Америчких Држава састала се у финалној утакмици с тимом Совјетског Савеза. На почетку последњих шест секунди игре Совјети су водили са 49:48, имали су лопту, и да би добили у времену, играли што су спорије могли. Американцу Џугу Колинсу успело је да се докопа лопте и спушти се према кошу. Два совјетска играча су га фаулирала, досуђена су два слободна бацања и Колинс је оба пута погодио. Одсвиран је крај, Американци су почели да се грле (резултат 50:49), кад је бугарски судија довикнуо да утакмица није завршена — преостала је још једна секунда. Совјетски играчи су управо промашили кош кад је по други пут свиран крај. Американци су остали победници. Тада се у мешао британски судија тврдећи да регуларно време није поштовано и да је остало још три секунде игре. Уз гласне протесте Американци су поново изишли на терен. Совјети су лопту додали Александру Белову, овај је фаулирао два америчка играча (што је прошло нерегистровано) и лако убацио лопту у кош. Крај је одсвиран и по трећи и последњи пут. Совјетска петорка добила је утакмицу резултатом 51:50 и злату медаљу. Амерички кошаркаши су бојкотовали свечано проглашење победника и одбили да понесу кући сребрну медаљу за освојено друго место.

ЦЕО СВЕТ У ЈЕДНОЈ СОБИ

КРАДЕ ОД САТЕЛИТА

Стив Беркил

УЗ МАЛО ТАЛЕНТА, МНОГО ТРУДА И ТРОШАК ОД ОКО ТРИ МИЛИОНА, ЈЕДАН МЛАДИ ЕНГЛЕЗ УСПЕО ЈЕ ДА УХВАТИ ПРОГРАМ ГОТОВО СВИХ ТЕЛЕВИЗИЈСКИХ ЦЕНТАРА СВЕТА.

Аутокоси младић прилази телевизору, помера једну полу-гу, окреће прекидач, проверава каблове... На екрану се одједном појављује симпатична спикерка совјетске телевизије и најављује дневник. Затим она нестаје да би је заменио тамнопути брајлија заогрнут својим „кефеом“: он на арапском најављује вечерњи програм из Абу Дабија...

Младић не изгледа посебно заинтересован нити нарочито задовољан. Сва брига му је како да побољша пријем и изоштри слику, уз помоћ дугмета на табли која подсећа на контролне табле пилота Камбових авиона.

Ово се, наравно, не одиграва у неком свемирском броду лансираном у орбиту око Земље већ у једној сасвим обичној кући на периферији Шефилда у Енглеској. А човек о коме је реч, тридесет петогодишњи Стив Беркил, није јунак неког научнофантастичног филма већ „чаробњак“ који је скромним средствима успео да постигне

оно што су доскора многи сматрали немогућим: да телевизијским сателитима „украде“ готово све програме који се емитују на нашој хемисфери.

Чим је сазнао за њега, неки богати Арабљанин понудио му је огромну своту само да му конструише апарат или постројење којим би могао да хвата телевизијски програм Америке.

— Било би дивно да сам то могао да му направим, поштено би ме наградио а узео бих и неку пару од америчких техничара који раде на петролејским изворима у Персијском заливу и верују само у вести које се емитују у ТВ дневницима Сједињених Држава —

каже Беркил. — То је, међутим, неизводљиво јер осим повремене употребе Интерсета (Међународна тв — мрежа) америчке телевизијске станице за пренос редовног програма користе локалне сателите. А директан пријем таласа

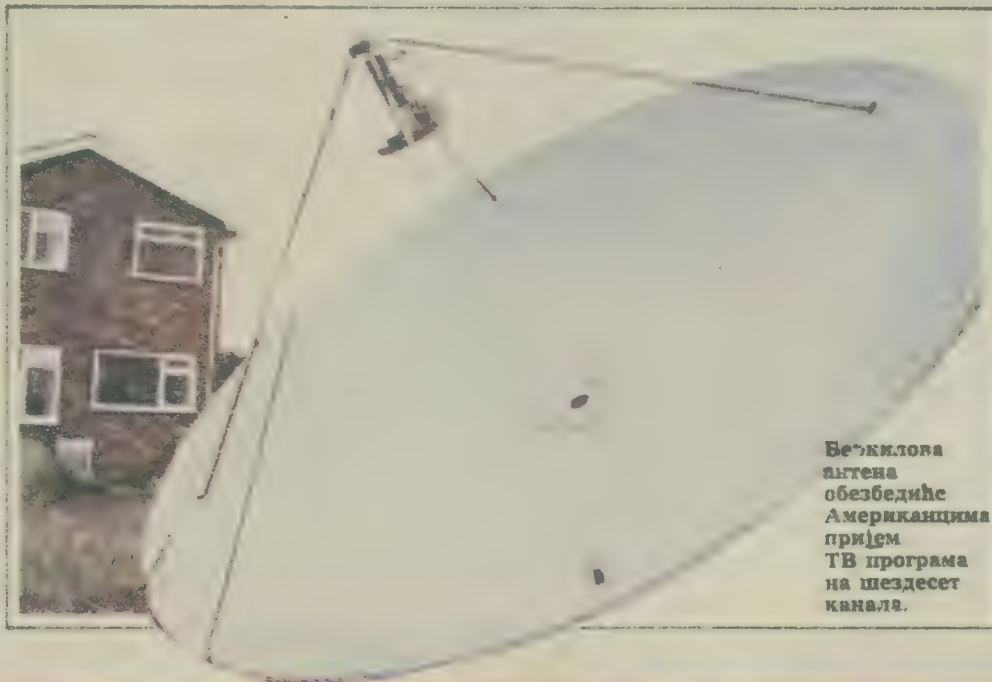
који круже испод нашег хоризонта засад је немогућ.

Упркос овој јединој препреци коју ће, можда, једног дана такође успети да савлада, Беркил је задовољан. Задовољни су и за његова достигнућа по-

себно заинтересовани телевизијски продуценти из читавог света јер у сателитским преносима уопште виде огроман приватни потенцијал.

АНТЕНА КАО ДИСК

Употреба сателита за пренос програма није никаква новина. Њима се већ годинама користе највеће светске радио-телевизијске компаније. Американци су на овом пољу доста одмакли. Они већ имају својих десет сателита који обезбеђују пренос програма и у најудаљеније крајеве земље, што уобичајеним репетиторима није било могуће постићи, а појавиле су се и неке фирме као што је Харт из Мичигена које дају детаљна упутства како да се направи антена за преузимање програма од ових сателита. Новост је у томе што се уз помоћ плочастих антена, односно оних у облику диска какву је, рецимо, конструисао Беркил, може директно примати програм који се емитује

Беркилова антена обезбедиће Американцима пријем ТВ програма на шездесет канала.

стављен за заменика главног инжењера BBC преносника за покрајину Шефилд. А онда је у свом врту, на једном брежуљку изнад Брено-сајда где сада живи, почео да обрађује, допуњује и усавршава обичну антену којом је најзад успео да ухвати програм холандске телевизије.

Почетак преноса телевизијског програма прако сателита пружио му је могућност да прошири своје хоризонте. Његове прве плочасте или дискоидне антене биле су једноставне и — несавршене. Међутим, кад је 1975. године у једном стручном часопису прочитао како је америчка NASA одлучила да у сарадњи са Индијом спроведе програм описмењавања који је требало да обухвати и најудаљеније крајеве ове земље, схватио је да је то тренутак за велики корак.

— Сви су ми говорили да је у Британији немогуће примати програм индијских ТВ студија, антеном која у пречнику има само метар и по, јер се тај исти програм и у

Део програма који Беркил може да прати из свом пријемнику. Слева: Фидел Кастро на кубанској телевизији чији је програм преузет од совјетског сателита Хоризонт 2; совјетска спикерка чита вести из Ирске (преко Хоризонта 4); најављивач програма из Саудијске Арабије (преко једног сателита изнад Атлантика) и наставница из програма NASA — Индија.

преко свих других сателита.

У Европи су тренутно у току велики пројекти ове врсте. Једна француско-немачко-луксембуршка компанија лансираће 1985. године у орбиту мирујући сателит преко кога ће бити могуће ухватити сваки програм, чак и најскромнијим диск-антенама. Само у Британији има неколико приватних компанија које се интересују за такозвано директно емитовање (DB) тј. за сателитски систем који ће свима који поседују овакве антене обезбедити директан пријем светског програма. Најзад, и британски „Аероспејс“ у који инвестирају највећи банкари ове земље, намерава да оснује једну телевизијску компанију за преузимање програма који се емитују преко сателита — можда под условом да се буквално изнајми простор

који покривају сателити што се већ налазе у орбити.

НИСУ У ПРАВУ! ДОНАЗАЋУ!

Ко је Беркил? Могло би се рећи да је то човек који се специјализовао за крађу ТВ програма. Имао је само шеснаест година кад је направио антену којом је у родном Јоркширу успео да ухвати програм неких европских ТВ студија. Прављење антена постало му је хоби. Предао му се свим срцем тако да је временом занемарио чак и студије на електротехничком факултету универзитета у Манчестеру. Више му је одговарало да се запосли као помоћни техничар у Би-Би-Сију, државној телевизији Велике Британије.

Није прошло ни годину дана а већ је био по-

самој Индији емитује преко антена чији је пречник далеко већи! Знао сам да нису у праву, па сам одлучио да то и докажем.

Беркил је најпре скупио око три милиона динара за трошкове а онда засукао рукаве: још једном је целог себе унео у један нимало лак посао који је трајао данима. Али када је све било готово и проверено, имао је чиме да се похвали.

Сад га већ љубитељи телевизије и аматери техничари из свих крајева света познају и траже савете од њега. Ових дана му се чак обратила и једна предузимачка фирма из Оклахоме! Жели да за прилично знатнижељне и пробирљиве Американце конструише антене у облику диска који би обезбедила пријем програма на шездесет кавала! Д. В.

НАЈСКУПЉА КАФА НА СВЕТУ

Сркнути шољицу црне кафе за време рада углавном је широм света уобичајена и сасвим безазљива појава, или се бар тако мислило све до 24. јануара 1981. Тоба дана једини дежурни техничар трећег одељења нуклеарне централе на Ђурећем рту, држава Флорида, скокнуо је из контролне собе до суседне чајне кухиње по шољу освежавајућег на питка. Са радног места

одсуствовао је само неколико секунди, али је савезни инспектор Комисије за нуклеарна питања изабрао баш тај тренутак да бане у контролну собу и забезбеху се утледавши како станица ради сама. Шољица црне кафе коштала је Флоридску компанију за енергију и расвету освежавајућу суму од 20 хиљада долара (800 хиљада нових динара)!

ЈОШ ИМА НЕПОЗНАТИХ СИСАРА

У аустралијској провинцији Викторији открит је недавно сисар који до сада није био познат зоолозима. Животиња припада торбарима, висока је 45 центиметара, реп јој је дугачак 60 центиметара. Откриће је међу научницима одjekнуло као сензација јер се већ одавно укоренило мишљење да на нашој планети нема сисара за кога зоолози не би знали. Последњи, научи непознат сисар открит је пре пуних сто година!

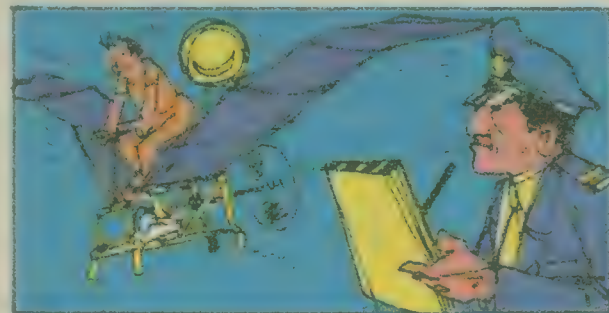

КРИВ — НИЈЕ КРИВ

Суд у Напуљу казнио је професора Тинарелија по три тачке: због нарушавања јавног реда и мира, због коришћења нерегистрованог возила и за изазивање опасности над улицама града. Тачно тако — над улицама. Ствар је у томе што је професор у часовима доколице конструисао летећи бицикл с распоном крила од четири метра. Елиса летећег бицикла ставља се у покрет окретањем педала, а као допун-

ску погонску енергију проналазач је користио гумиране балоне напуњене хелијумом.

Приликом прве пробе професор је успео да се вине у висину од 12 метара и да пролети изнад неколико градских четврти. Лет се одвијао добро све док неки деран није пуцао у балон из своје ваздушне пушке. На месту принудног слетања проналазача је сачекао полицајац који је одмах пријавио професора.

HEY JUDE (HEY JUDE)

МУЗИКА И ТЕКСТ:
Ленон — Макартни
ИЗВОДЕ: Битлси

Hey Jude don't make it bad
take a sad song
and make it better, better
remember
to let her into your heart,
then you can start to make it better.

Hey Jude, don't be afraid
you were made to
go out and get her
the minute
you let her under your skin,
then you begin to make it better.
And any time you feel the pain
Hey Jude refrain
don't carry the world
upon your shoulders!
For well you know that it's a fool
who plays it cool,
by making his words a little colder:
na na na na na na

Hey Jude, don't let me down
you have found her
now go and get her, get her
remember
to let her into your heart
then you can start to make it better.
So let it out and let it in

Hey Jude begin
you're waiting for someone,
someone else
to perform with.
And don't you know
that it's just you?
Hey Jude you'll do,
the moment you need
is on your shoulder.
Na na na na na...
Hey Jude don't make it bad,
take a sad song and make it better,
remember,
to let her under your skin
then you'll begin
then you'll begin to make it better.
Better, better, better...

ХИТ СТРАНА

Битлманија

Када је почетном шездесетих година популарност Битлса нарастала до те мере да су њихово кретање морали да прате полицајци због чувања реда — родио се израз „битлманија“. Хиљаде девојчица је падало у несвест у неописивим гужвама приликом сваког узлетања или слетања на лондонски аеродром. Чуvari реда имали су пуне руке посла, а такође и лекари! После толи-

ко година позоришни продуценти су одлучили да оживе (бар на сцени) то „лудо“ доба, па је тако постављен комад BEATLEMANIA. Да би представа што боље успела, расписана је аудиција за главне извођаче. Услов је био прилично тежак: тражила су се четворица тинејџера који личе на фамозне Битлсе, а при том је сваки од њих морао да зна да свира одређени инструмент. После дугог тражења најзад је пронађена идеална четворка. Сами закључите према фотографији у којој мери „нови Битлси“ личе на старе! Штавише, испало је да ова четворка свира исто оно нао Битлси у шездесетим годинама. Додуше, нао је сад техника напредовала то не мора да значи и комплимент, али све у свему наоде нису изневерене и комад је доживео велики успех. Како и не би ако ови дечаки изгледају као Битлси и свирају као и они у почетку своје каријере! Да би верност била потпуна, младић који личи на Пола Макартнија морао је да научи да свира гитару левом руком.

Нови Битлси су: Jack Lee Elgood (РИНГО), Neil Harrison (ЏОН), David Birch (ПОЛ) и Andre Barreau (ЏОРџ).

ЧИТАОЦИ ЈАВЉАЈУ...

ВЕСТИ ИЗ СЛАВОНСКОГ БРОДА

На вам само јавим да је у Славонском Броду прошле године формиран састав СБ 16. Публика их је добро примила. Они су још млади па се надају успјеху. На репертнару имају pjesме Фолки-

стонса. Дорца, Нила Јанга и других. Чланови су: ДАРКО СУШАЊ, бубњевци, СИНИША БИТИЋ, бас гитара и ТИХОМИР ПАРАШИЉОЗАЦ, соло гитара и вокал.

Игор Радивојевић
Омладинска 28
35000 Славонски Брод
(хonorар 150 динара)

Поштована редакциjo,

Дугогодишњи сам читалац вашег листа и морам рећи да је „Политикин забавник“ увек био и остао један од наших најбољих листова. Ваша „Хит страна“ обилује малим али заиста лепим рубрикама. Сматрам да вам је била одлична идеја што сте ангажовали и читаоце да вам шаљу своје цртеже. Зато сам се и ја одлучила да вам пошаљем овај цртеж ненамјетљиве, али некако вечите Џони Мичел (JONI MITCHELL). Упут вас молим да напишете који реч о њој

Весна Мишон,
Јурија Гагарина 111
11070 Нови Београд

ЏОНИ МИЧЕЛ је једна од најпознатијих жена кантаутора. Рођена 1943. године у Алберти (САД) она се прво посветила сликарству (касније је сама цртала омоте

за своје плоче). Са музиком је дошла у контакт на тај начин што је уз гитару почела да пева старе традиционалне песме, касније и сама почиње да компоњује, а шира светска публика ју је упознала на фестивалу на острву Вајт августа 1970 године. Албум „For the roses“ (За руже) снимљен 1972. коначно ју је уврстио у најбоље извођаче енглеског говорног подручја.

Продајем домаће и стране ЛП плоче: „My aim is true“ (ELVIS COSTELLO), „Zenyatta Mondatta“ (POLICE), „Stateless“ (LENA LOVICH), „Old new and borrowed blue“ (SLADE), „Црно-бјели свијет“ (ПР-ЛАНДО КАЗАЛИНИ-

ТЕ). „То је моје право“ (БАТРЕНИ ПОЉУБАЦ), „Златна рибца“ (БАЈТА), „Тело“ (ЛАБОРАТОРИЈА), „Too much pressure“ (SE-LECTER), „Second edition“ (PILE) и мноштво синглова. Осим плоча представљам и мале београде

(углавном лунк) те старе и нове „Цу-бокс“

Борис Јакс
Грчанско
Доње 48-3
41000 Загреб

Продајем

Ана Крстић
Сингл
Доње 48-3
41000 Загреб

ЈЕСТЕ ЛИ ПОП-ЕКСПЕРТ?

1. Последњи албум групе „Диво“ (DEVO) носи назив:
а) „Duty Now for the Future“
б) „Freedom of Choice“
в) „New Traditionalits“

2. Хеви-метал група THE SCORPIONS потиче из:
а) Енглеске
б) Немачке
в) Мађарске

3. Поему „1941“ Корнелије Ковач је компоновао на стихове
а) Бранка Ћопића
б) Оскара Давића
в) Михаила Лалића

4. Песмом „Волим те више него што могу рећи“ прославио се
а) Род Стјуарт
б) Лио Сејер
в) Клиф Ричард

5. Први албум групе BLONDIE звао се:
а) Blondie
б) Parallel Lines
в) Eat to the Beat

Уколико сте сакупили свих пет поена, ви сте прави поп-експерт. Ако имате четири поена, резултат је још добар, а три — добар. Два поена је довољно, а све испод тога — недостојно.

Тачни одговори: 1в, 2б, 3а, 4б, 5а.

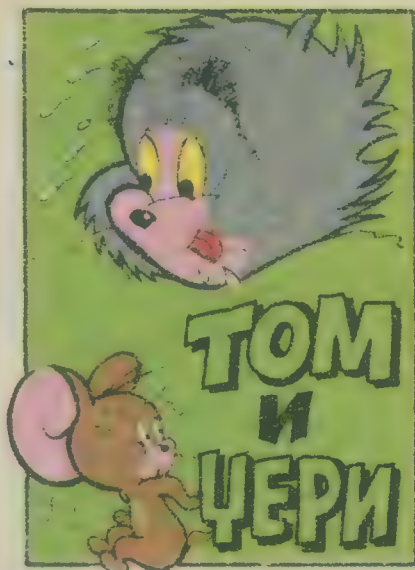
МОЈ ИЗБОР

Зовем се Зоран Пешњак-вић, имам 21 годину и много волим забавну музику. Веома ми се свиђа ваша рубрика „Мој избор“, па сам решио да вам и ја пошаљем свој у нади да ћете га објавити. Зоран — 21000 Нови Београд, Илије Огњановића бр. 1.

ДОМАЋЕ	STRANE
1. НЕЋУ ДА ИСПАД- НЕМ ЖИ- ВОТИЊА — Рибља чорба	1. TUESDAY'S GONE — Lynyrd Skynyrd
2. ТВОЈЕ ЛИЦЕ — Аеродром	2. DON'T KILL IT CAROL — Manfred Mann's Earth Band
3. НЕМОЈ СРЕЋО, НЕМОЈ ДАНАС — Рибља чорба	3. SWEET HOME ALABAMA — Lynyrd Skynyrd
4. ДОЖИВЈЕ- ТИ СТОТУ — Бијело дугме	4. SMOKE ON THE WATER — Deep Purple
5. СУБОТОМ УВЕЧЕ — Прљаво казалиште	5. HOLD YOU BACK — Status Quo

ТОМ И ЏЕРИ

МАЧКЕ СУ МУЊЕВИТЕ!
ОВАЈ МАЛИ НЕКЕ ЗНАТИ
ШТА ГА ЈЕ СНАШЛО, А
ВЕК ЉУ ГА, МЉАЦ...

СТОЈ!
ДА ЛИ
ИМАТЕ
ЛОВАЧКУ
ДОЗВОЛУ?

КО СТЕ
ВИ?

ЈА САМ
ЛОВОЧУ-
ВАР!

ОХ...

КАКО МОГУ ДА
ДОБИЈЕМ ДОЗВОЛУ?

ИСПУНИТЕ
ОВАЈ ФОР-
МУЛАР!

КАКО
СЕ ЗО-
ВЕТЕ?

ИМЕ
ВАШЕ
МАЈ-
КЕ...

ГДЕ СТЕ
РОЂЕНИ?

ДА ЛИ СТЕ
ВЕГЕТАРИЈА-
НАЦ?

У КОЈУ
СТЕ ШКОЛУ
ИШЛИ?

НИСАМ! И МРЗИМ
ИСПИТИВАЊА!

ТРАС!

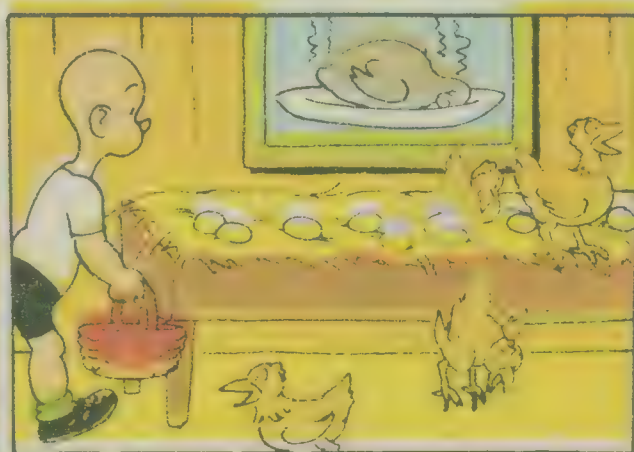
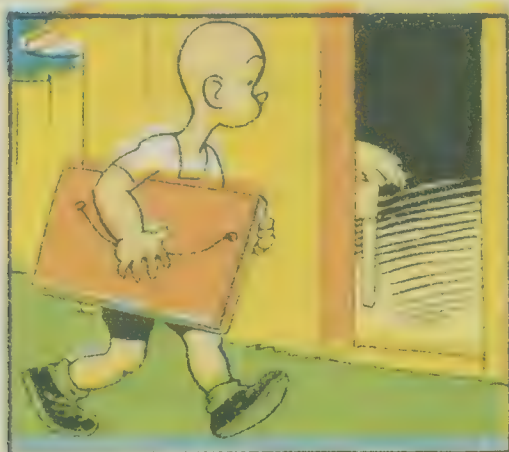
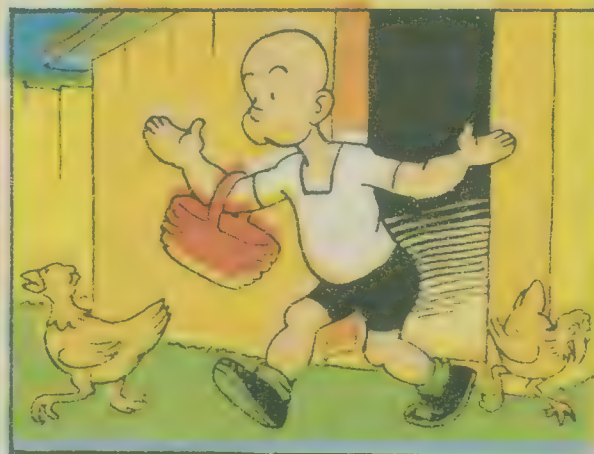
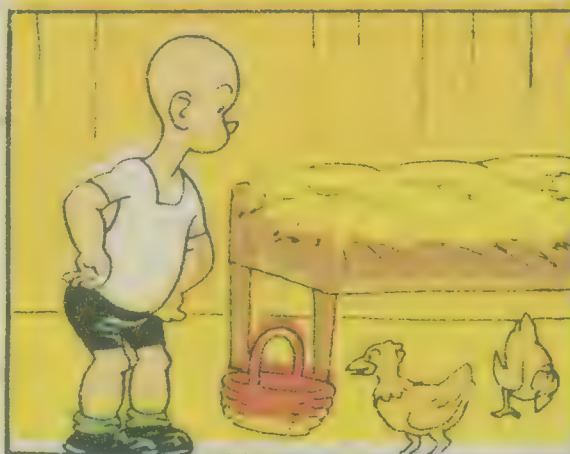
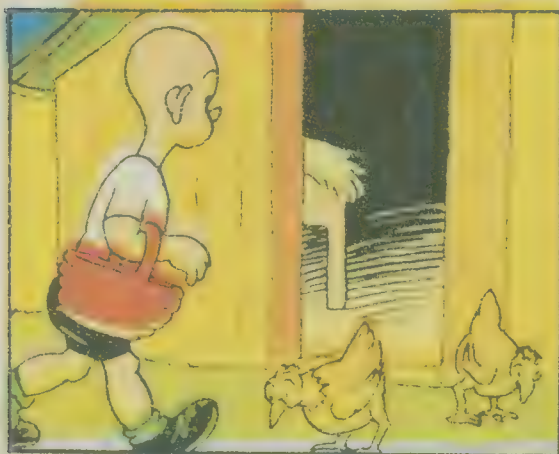

ЗА ДАНАС
БУ ДА СЕ ЗА-
ДОВОЉИМ
ВЕЛИКОМ
КОНЗЕРВОМ!

А МИ ПАЛАЦИНКАМА!
ДАО НАМ ЈЕ ИДЕЈУ
ЗА РУЧАК!

МАЛИ МИЋА

РЕЗ ФИГУРИЦЕ — ПРИЈАТЕЉИ У ИГРИ!

Рез фигурице Мики, Пата, Паја, Шиља
и Плутон вас чекају у трговини.
Играјте се РЕЗ фигурама,
сладите се Рез бомбонама!

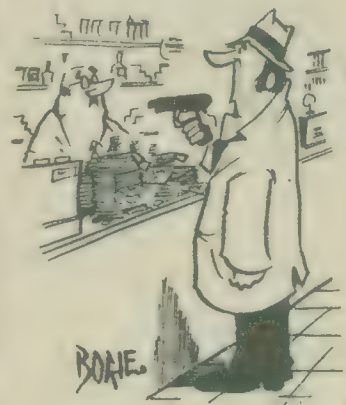
— Тешко је рећи ко се од њих двојице више забавља.

ХХМОР

— Ви сте, рекао бих, новајлија!

БЕЗ РЕЧИ

Неће ми стати сав тај новац у џепове. Хоћете бити љубазни да ми продате једну пластичну кесу?

ИСПРИЧАЈ МИ ВИЦ!

Директор неке робне куће наишао је баш у тренутку ка да је један од продаваца убеђивао једну жену:

— Не, нисмо је имали не памтим од када, а по свој прилици неће је ни бити скоро.

Када је ово чуо, директор је, сав згрожен, притрчао и брзо рекао:

— Али, молим вас, ништа не брините, па наравно да ће стићи. Уверавам вас да смо послали налог и да је очекујемо сваког дана!

Чим се збуњена жена удаљила, директор се строгим гласом обратио продавцу:

— Никад муштерији не реци да нешто немамо, разумеш! Уосталом, шта је тражила?

— Ништа она није тражила. Пошто није одавде, само се интересовала да ли је скоро било кише...

● ● ●

Посетилац зоолошког врта угледао је чувара како стоји крај кавеза са слоновима и плаче.

— Зашто плачете?

— Слон је утинуо.

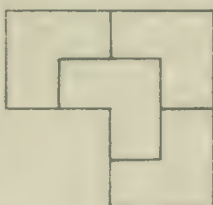
— Шта ћете, и то се, на жалост, дешава!

— Али, човече, не плачем ја због слона већ због тога што је сада на мене дошао ред да копам раку.

ЗА ПРОМУЋУРНЕ

Неки човек купио је плац у облику латиничног слова »L«, видите га на цртежу. Одлучио је да га подели на четири једнака дела, али тако да сви ти делови буду истог облика. Доста се намучио, али му је то ипак пошло за руком. Да ли вам је јасно на који начин је испарице тисао тај плац?

РЕШЕЊЕ:

МАЧАК ХАРАЛАМПИЈЕ

— Испод грубе спољашности у Харалампију се крије нежно срце!

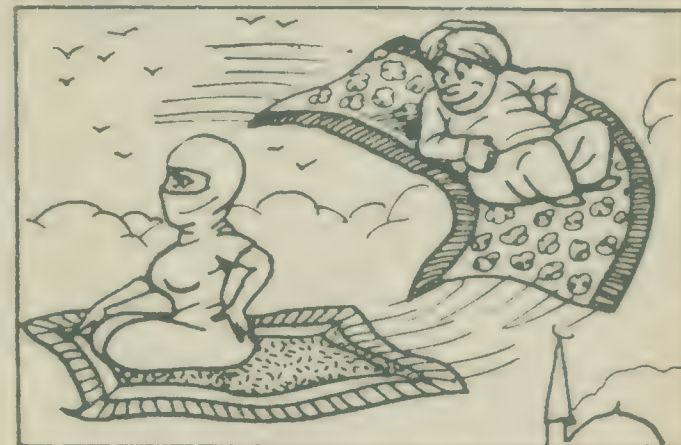
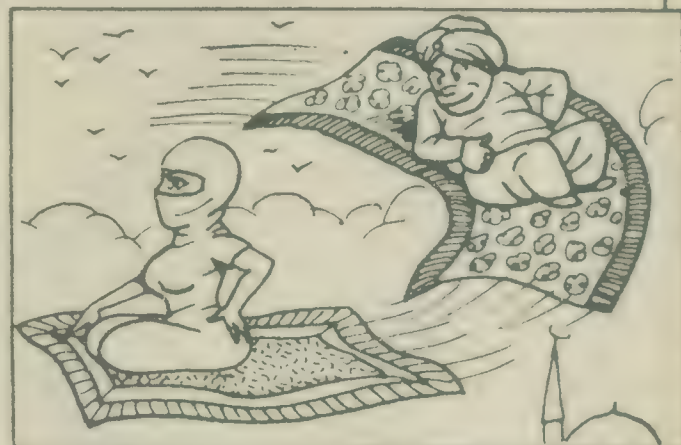
ДЕСЕТ ГРЕШАКА

ЉУБАВ ЈЕ ВЕЧИТА...

... тврди наш илустратор, и не само да је вечита већ се одвија свуда па чак и на летећим ћилимима. Али, размишљајући с љубави, наш илустратор је прецртавајући горњи цртеж направио десет грешака и поручио вам да их пронађете!

Појавила се једна птица више на средњем делу, облик облака испред жоне је друкчији, њен лакат је заобљенији, лева угао ћилима на коме лежи има цртицу, а појавила се и шара на његовом задњем делу, има један црвот више на задњем делу чо- вековог ћилима, његов турбан је променио облик, талас на њего- пој руци је мањи, минаре неће, а појавио се један облак крај њега

РЕШЕЊЕ:

ХЕЛИКОПТЕР

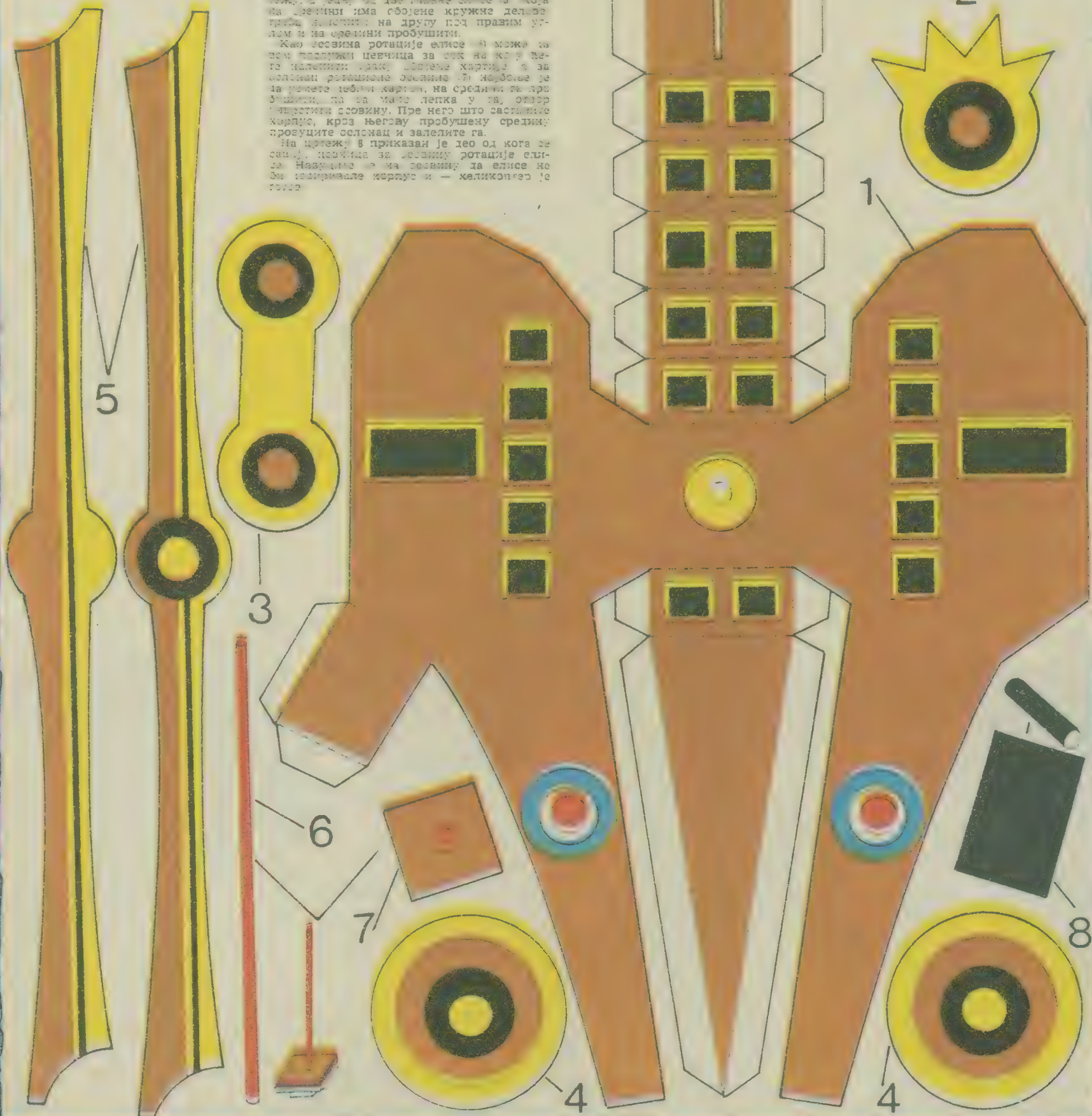
Делове хеликоптера исечите по линијама, и налепите на мамер или лепак картон. Како и сваки авион, део корпуса (1), добиће линије за спајање, а непрекидане само мало запарати црним оловком, пречком, шилом или шестаром како би се хамер задржао такође задржан. Пре него што почнете да састављате и лепите, означите места, пробушите средину где ће бити постављена осовина ротације.

Тачке 2 и 3 мало сјачајте, а пре него што их исечете налепите их на још један комад картон (јер смо их на почетку већ пречеком и залепили на картон или хамер). На цртежу је означено место где их треба поставити, односно залепити. Код предњег прелима залепити и са мало лепка учврстити у предвиђен отвор.

Ротна елиса (4) — два комада, ставља се на ротну осовину, као што се види на цртежу. Један од две главне делове (5) која на средини има обојене кружне делове, треба залепити на другу под правим углом и на средини пробушити.

Као осовина ротације елисе (4) може да се направи од дрвета, али за овај модел најбоље је користити цевчицу за сук на којој ће се налазити траке, обојене хартије, а за осовину ротационе осовине (5) најбоље је користити дебљи картон, на средини га пређиштити, па са мало лепка у њу, отвор учврстити осовину. Пре него што саставите корпус, кроз његову пробушену средину провучите осовина и залепите га.

На цртежу 6 приказан је део од кога се савија цевчица за осовину ротације елисе. Напомена је на осовину да елисе не би издрживале корпус и — хеликоптер је готов.

— Ви желите да знате
шта се догађа
с вашим дететом,
а ја, на жалост,
одговор немам — ре-
као је доктор Фарлоу
родитељима седмо-
годишње Венди.

— Наш мозак...
читаво наше тело, то
је велика тајна и за
нас научнике!

ФАНТАСТИЧНА ПРЧА

УПАЛИ НОЋ

ТОСЕ ПУИС ГАРСИ

Меги Крамер је села у
фотељу и узела новине.
Обавила је сав посао у
кући и сад је само чека-
ла да се Хари врати и да
успавају Венди. Можда ће успети
да убеди мужа да је изведе у
неки леп ресторан на вечеру. Док
је тако седела и читала, девојчица
је утрчала у собу. Била је плаво-
коса, веома лепа и имала крупне,
сјајне, готово прозирне очи,
прилично висока за девојчицу од
седам година. Штета што је хра-
мала. Меги и Хари водили су је
свим познатим лекарима да би от-
клонили ману, али Венди је тако
рођена и ту није могло ништа да
се учини. Венди то као да није
сметало, али шта ће бити кроз
десет година?

Међутим, девојчица је била по-
вучена и ћутљива. Никада је нико
није видео да се од срца насмеја-
ла, да је весела и раздрагана
као остала деца.

— Ниси се ни један сат играла
са Меј! — рече Меги својој кћер-
ки. — Зашто си се тако брзо вра-
тила?

— Било ми је досадно. У ства-
ри, нешто ме мучи. Читав дан сам
размишљала...

— О чему?

— Знаш, мама, — почела је
Венди необичним тоном — желе-
та бих да знам ко сам.

— Како ко си? Опет си нешто
сањала?

— Оно исто... О мојим другим
родитељима.

И Венди поче да плаче. Мајка
је желела да јој нешто каже, да
је утеши и објасни да су то само
 снови, али није могла да изуст
ни реч. Дете је тако горко и неу-
тешно плакало

Исци

сан

Када је стигао Хари, Венди је
већ вечерала и гледала телевизи-
ју. Отац јој приђе и нежно је
пољуби. Узео је виски и новине и
завалио се у фотељу.

— Утишај мало тај телевизор!

Венди приђе телевизору и уме-
сто да га мало утиша, угаси га.

— Зашто си га угасила? Зар не-
ћеш да гледаш Чарлија Брауна?
— упита отац.

— Не! Спава ми се.

— Меги, Венди би да спава! —
викну муж жени.

— Одведи је ти у собу! — до-
викну Меги из купатила где се
већ удешавала за вечерњи изла-
зак.

Пошто је ставио девојчицу у

кревет, Хари узео једну књигу из
Вендине мале библиотеке и поче
да јој чита. Била је то књига
„Упали ноћ“ Реја Бредберија.

— Знаш, Венди, — Хари је пре-
кинуо читање — Реј Бредбери је
написао ову књигу за своју девој-
чицу која се, као и ти, бојала
самоће и мрака. Али када је де-
војчица прочитала књигу коју је
њен тата написао за њу, више се
ничег није плашила.

— Да ли се ни ја више нећу
бојати кад прочитам ту књигу? —
упита Венди.

— Наравно да нећеш!

Хари је читао још неколико
минута пошто је девојчицу почео
да хвата сан. Он склопи књигу и
пође ка вратима...

— Тата!

— Да?

— Тата, бојим се да спавам.
Увек ме мучи онај сан. Зашто су
они моји други родитељи другачи-
ји од вас? Знаш, јуче сам их ви-
дела у кућици белој, сасвим белој.
Поред ње су пролазили возови, а
мама и тата су им махали.

А онда нагло ућута и склопи
очи.

— Лаку ноћ, тата!

Харија ухвати нека чудна језа.
Венди је с таквом нежношћу го-
ворила о тим својим „другим ро-
дитељима“ као да ће сваког тре-

нутка заплакати. Ко зна колико
би још ту стајао да га није по-
звала Меги.

Фикс-идеја

Сутрадан је Меги отишла да са-
чека Венди испред школе. Сва
деца из њеног разреда већ су
изашла, али ње никако није било.
На вратима се појавила учитељи-
ца и замолила Меги да уђе.

— Нешто није у реду са Венди?
— упитала је Меги сва уплашена.

— У последње време нешто се
чудно догађа с вашом кћерком.
Тврди како ви нисте њени роди-
тељи. У почетку сам мислила да
је то нека њена шала, знате већ
децу, а онда сам је чула како об-
јашњава својим другарицама да
она, осим вас, има још једне ро-
дитеље. И што је најгоре, она не
престaje да говори о томе. То је
већ постала права фикс-идеја. Бо-
јим се за вашу кћерку, госпоњо
Крамер.

У зборници је завладала тиши-
на. Меги није могла да проговори.

— Мој муж и ја знамо ту причу
— успела је некако да се сабере
Меги. — То је сан који се Венди
понавља из ноћи у ноћ. Први пут
смо приметили да има ноћне море
овог лета. Нисмо томе придавали

велику важност јер смо мислили да су у питању само дечији снови. Али, једног дана муж и ја смо отишли у биоскоп. Успавали смо Венди и први пут је оставили саму. Када смо се вратили, Венди није била у својој соби. Нашли смо је у башти крај једног дрвета. Имала је широм отворене очи, али нас уопште није примећивала. Разговарала је с неким из свог сна... са тим својим другим родитељима. Била је весела и насмејана. Први пут смо видели диван осмех на њеном лицу. Хтели смо да је пробудимо, али нисмо успели. Однели смо је у кревет, а она је наставила да разговара с „неким“. Помињала је белу кућу, возове и пса. Сутрадан ујутро Венди се свега сећала. Рекла нам је да је била на излету са својим другим родитељима који се зову Алма и Гај и њиховим псом Белом.

— Водили сте је лекару? — прекиде је учитељица.

— Да! Али, он нам је казао да су то само дечији снови и да не бринемо.

— Познајете ли неког психијатра?

— Не!

Учитељица написа једно име на цедуљци и пружи је Меги.

Венди

не измишља

Венди је лежала на белом кревету. Спавала је. Крај ње је седео доктор Фарлоу. Укључио је магнетсфон и поставио прво питање:

— Венди, чујеш ли ме?

— Да... — промрмља девојчица.

— Знаш, Венди, ја бих желео да разговарам с тобом. Могу ли?

— Да...

— Колико имаш година?

— Десет!

— Неће бити! Реци ми истину.

— Седам... Имам седам година.

— Како се зову твоји родитељи?

— Меги и Хари!

— Знаш ли кад си рођена?

— Другог октобра хиљаду деветсто седамдесет друге.

— Имаш ли пса?

— Имам!

— Како се зове?

— Ринтинтин!

— Да ли га волиш?

— Да!

— А своје родитеље?

— И њих?

— Зашто онда стално говориш како имаш још једне родитеље?

— Зато што их имам!

— Како се зову?

— Алма и Гај.

— Где живе?

— У једној белој кући поред које стално пролазе возови.

— Јеси ли видела некад маму

Алму и тату Гаја?

— Да!

— Када си их видела?

— Ноћу! Ноћу! Ноћу!

— У реду, Венди, верујем ти. И шта ти говоре Алма и Гај?

— Играју се са мном... показују ми возове...

Доктор Фарлоу је још неколико пута испитао Венди путем хипнозе, а онда позвао родитеље у своју ординацију.

— Ви желите да знате шта се догађа с вашим дететом, а ја, на жалост, одговор немам. Могу само једно да вам кажем... Венди не измишља. Она је заиста била с тим другим људима које назива својим родитељима. Преслушао

сам траку ни сам не знам колико пута. И... Венди говори истину!

Хари је хтео нешто да каже, али је толико био шокиран тим сазнањем да речи просто нису излазиле.

— Али, ми смо њени родитељи! — успела је да прозбори Меги, сва очајна.

— Знам...

И доктор је изгледао узнемирен. Припалио је цигарету, дубоко уздахнуо и наставио:

— Венди каже да има још једне родитеље. Разговарала је с њима. Описала ми их је ваљда сто пута, увек исто. Успео сам да сазнам и како изгледа њихова бела кућа. Према ономе како ју је описала, схватио сам да се налази поред саме железничке станице. Онај кога зове својим другим оцем је сигурно шеф станице. Покушао сам, према њеном опису, да сазнам где се налази таква железничка станица у Сједињеним Америчким Државама и нисам успео. Али, ваша кћи не измишља!

— Шта да радимо, докторе? — упитао је Хари

— Ништа, јер ништа и не може да се учини. Међутим, Венди не прети никаква опасност. Она је потпуно здраво дете, и физички и психички. Вероватно ће с годинама успомена на те људе избледети. У то сам готово сигуран.

— Али, она се никада није одвајала од нас. Где је могла, да упозна те људе и када? — инсистирала је Меги.

— Не знам! То заиста не знам. Наш мозак... читаво наше тело... то вам је велика тајна и за нас научнике.

Џекоб Гај отвори стаклена врата и изиђе на перон. Пришао је локомотиви с фењером у руци. На станици је било само неколико путника. Почела је опет киша. Локомотива писну и воз крену. Гај је стајао на перону све док и последњи вагон није протутњао на крају њега, а онда полако кренуо ка кући. Био је то последњи воз који је те вечери требало да прође поред његове станице и могао је да пође на починак. Тихо је отворио врата спаваће собе и почео да се свлачи.

— Спавао ли. Алма?

— Не! Не могу! Знаш ли који је данас дан?

— Уторак!

— Мислила сам на датум.

— Други октобар!

— На данашњи дан би наша девојчица напунила десет година.

— Алма поче да јеца.

— Не плачи, молим те!

— Како би изгледала.

— Била би лепа на тебе.

— Зашто је морала да умре? Зашто?

— Лекари су учинили све да је спасу, али њој није било лека.

Гај пољуби жену и још једном јој упуту речи утехе.

Напољу се зачу лавез који убрзо пређе у тужно цвиљење и на крају у тешко дисање.

— Чујеш ли? — упита Алма.

— Да! Нашег Бела су притисле године. Остарио је. Дванаест година је много за једног пса. Сад спавај, касно је већ.

А напољу је и даље падала она досадна, сипљива киша каква може да пада само у Ирској.

укрштене речи

НАШИ НА СП У ШПАНИЈИ

Дрес са бројем 1 резервисан је, знамо, за чувара мреже. Ко ће од наших голмана понети тај број на предстојећем Светском првенству одлучиће, нормално, наш селектор Миљанић. За сада се зна да су у најужој конкуренцији голмани чија имена треба уписати у свој укрштеници под бројевима 1, 2 и 3 и поред броја 4. Није искључено да ће се својим одбранама наметнути и неки други чувар мреже.

АУТОР ВЕ- ГЛАК	1	ПРОШЛО СРПЕ- НО ВРЕ- МЕ (ГРАМ.)	2	РАСКЛО- ПЕ КАНЕ ПЕРСИ- ОСКИХ КРА- ЈЕВА	ВРСТА ТКАНИНЕ	"ИС- ТОК"	ПРВИ ГЕНЕРАЛ- НИ СЕ- КРЕТАР ОУН	ИЗМЕР- ТАО НА ТЕЛУ
СПО- ЈИТИ НЕШ- ТО	с	а	с	м	а	и	и	и
РОЗИ- ТИ СВИ- ЊЕ	и	о	с	и	и	и	и	и
СПРАВА ЗА ПО- КАЗИ- ВАЊЕ	о	б	и	и	и	и	и	и
ДАН- СКО ПОЛУ- ОСТРВО	и	и	и	и	и	и	и	и
КНИЖЕВ- НА ДЕЛА (ТИП)	и	с	а	и	и	и	и	и
АМПЕР	и	и	и	и	и	и	и	и
ПРЕД- ВОДЈЕ	о	и	и	и	и	и	и	и
НУПЛА	и	и	и	и	и	и	и	и
ТРА- ДИ- ЦИОНА- ЛНИ	и	и	и	и	и	и	и	и
ЖИТЕ- ЉИ НА ЊЕМА ВЕК ПОСЛЕ- ТРА	и	и	и	и	и	и	и	и
ИВО ДИПЛО- МА	и	и	и	и	и	и	и	и
НАШЕ ОСТР- ВО	и	и	и	и	и	и	и	и
УЖИНО БОРЕ	и	и	и	и	и	и	и	и
ПРОЈЕКТ ЈАКИМ ОСЕРА- ЈИМА	и	и	и	и	и	и	и	и
ЗНАК ЗА ТЕ- ТИР	и	и	и	и	и	и	и	и
РЕКА У СЛАВО- НИ- ЈИ	и	и	и	и	и	и	и	и
ФИЛМ- СКИ ПРИМЛА МАРИН	и	и	и	и	и	и	и	и
ПРВОИ 23. СПО- ВО ДИ- ПЛОМА	и	и	и	и	и	и	и	и

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

ВОДОРАВНО: поштерина Едуард, ам. тврдо, ила. Рајан О' Нил, сдв. дрско, тврдо, г. ит. Ад. Спа. њи. Листон. збојни, игра. аурум. Раја. Делз. тврдо, г. ит. Мот. ИС. Ј. С. РКС. У. Ненад Миљанић.

Јела цвета у пролеће, а плод дозрева тек половином друге зиме.

На планину су стигли излетници из града. После градске вреве, буке и загађеног ваздуха, дочекали су их осунчани пропланци, шум невидљивог потока, не свакидашње цвеће, цврнут птица, кристални издици и — јеле. Да, на ивици јелове шуме, прошаране стаблима древних букава, дочекао их је и осмех седог шумара. Људи невични планини и шуми, поготово деца, желели су да одједном упознају све тајне и чари планине. Али, један необичан приказ спречио је искусног лугара да им

потпиљак". И сви су, наравно, сем шумара који је у танчине знао сваку планинску биљну и животињску врсту, били уверени да је тај низ јела дело људских руку. Међутим, чика-шумар се само загонетно насмешио. Сви су сели на пропланак окружен огромним јелама и пажљиво слушали његову причу о — јели.

ПОШТОВАНА И У АНТИЦИ

Ко зна колико је врста дрвећа, због разних осо-

се за непостојану ствар не каже узалуд „Сигурно ко врбов клин“. Брега и јасика одушевљавале су романтичне песничке и сликарске душе, на поносном коњу јаблана застаће за транутах поглед и свакодневнот пролазника. Али, ретко је дрво које је тако омиљено, цењено, опевано и човеку блиско као — јела. Та не свакидашња горда лепотица као да се воли и поштује више од својих иначе врло цењених пригоричних сродника. Јесте, леп је и бор, заносне су смрче што се врховима држе са облацима, дуго

ЗЕЛЕНИ

Забележено је да је у околини Велике Капеле било шупљих јелових стабала у које је пред планинском олујом могло да се склони мање стадо заједно с пастиром! Али, ово племенито дрво није занимљиво само по лепоти и величини.

каже што више о биљном и животињском свету планинских врлети.

Корачајући по мекоти дебеле маховине наишли су на правилан ред младих јела: стабла су расла на једнаким размацима једно до другог, строго „у

бина, ушло у песме, изреке и пословице не само наших народа. Опеван је и цењен јазор због племенитог дрвета од којег су се одвајкада израђивале гусле, дрен се поштује због чврстине, а врба је неспуларна јер

се у сећању носи чемпрес или кипарис попут младог, отменог и увек далекотеза, али јела — јела је ипак нешто нарочито. И заиста: према том дрвету човек тешко може да остане равнодушан. Па зар и мноштво народних

Шишарке свих четинара виси окренуте ка тлу. Јела је изузетак: њен чешер увек је окренут ка небу што је најбољи знак распознавања овог племенитог дрвета.

Горске лепотице:
јеле на Јахорици.

ЛИТЕРИ

имена не говори колико је ова принцеза из фамилије борова драга и поштована. Као да јој тепа, народ је јели наденуо, поред најчешћег и најубичајенијег имена јела, са готово негасбилазним атрибутима „вита“ или „лоносита“, и називе бела јелка, борица, јала, јалва, јеаца, једла, једловка, јел, јелва, јелика, јелић, јелка, јелковц, јеловина, права борица, пруда, фојка, хвоја, хоја, хојка, чам, чамић... А судећи не само по свом очаравајућем изгледу него и по другим особинама, ово дрво у народу опевано сигурно и заслужује оволика имена. Међутим, иза свих њих је изузетно дрво, чудесан изданак природе и њене еволуције.

ЗА ШИБИЦЕ И БАЛЗАМ

Све ове називе стручна литература замењује мелодичним *Abies*. То је општи назив за јелу, односно јеле. Јер, поред најчешће и најпознатије *Abies alba* („беле јеле“), овом роду припада око 40 врста: према свима њима природа је, бар по лепоти, била заиста несебична. Близак је сродник борова у чију породицу (*Pinaceae*) се и убраја. Сматра се да научни назив за јелу потиче од латинског „*abities*“, што значи бео, а што се односи на боју дрвеног дела стабла. Име потиче од старих Римљана, што наводи на закључак да је

ово дрво било поштовано још у антици.

Међутим, прича о витој јели истовремено је и помало сетно казивање о трагичној лепотици...

Јела је планинско или високопланинско дрво. Најчешће се заиста „небу под облаке“ устремљује у заједници за прозачнијом и мање цењеном буком. Њих две у миру и љубави ћуте на готово свим нашим планинама. Често је јела измешана и са другом црногорицом, али се налази и осамљена јелова шума, као у нашем Горском котару. Али, ретка су подручја, не само код нас, него у целом свету, где човек секиром или пилом није смртносно засекао бело, једно, правилно, сочно и племенито јелино дрво. Огромна, више него поносна дебла, немужшти господари планинских висова била су немоћна пред људским наумом да их посече и претвори у шиблице, хартију, јарболе, намештај, мртвачке сандуке, терпентин, етерична уља, балзам, обичне даске... Па ако су дрвени Римљани танковархој јелици подарили порекло имена под којим је ушла у све ботанике света, сматра се да су ти исти припадници некада моћне Империје оголели наш Велебит, Биоково, Динару... А на њима је расла управо јела.

Но, дрво није тако бешћутно као што се обично сматра. Наиме, док су се донедавно шуме јелове простирале и на надморској висини од само 750-800 метара, данас су ретке испод 1000 метара над морем. То је већ

класичан, све присутнији утицај човека. Срећом, мајка природа, ма колико често била зачуђујуће немилосрдна, подарила је овој горској вили бар издржљивост, па се јелика уздиже и на преко 2000 метара, где је неприкосновени господар планине. Њена горостасна дебла гледају нас са индивидуалних новогодишњих честитки, док се у стварном, суровом и чистом планинском животу у те исте увек зелене небодере усељавају медведи да преспавају зимски сан. Забележено је да је у околини Велике Капеле било шупљих јелових стабала у које се пред планинском олујом могло да склони мање стадо оваца са пастиром приде! Та стабла висока до 65 метара, пречника и до 2,5 метара, народ је назвао „јеле столактице“. Но, за стручњака, за ботаничара, шумара или искусног љубитеља природе, јела је право чудо у многобројном свету и разног и разноликог дрвећа и растинја.

ШИШАРНА — ЗНАК РАСПОЗНАВАЊА

Често се ово дрво замењује са другим црногорицама, поготово са смрчком. Али, као што је по стасу изузетак, јела је изнимак и по својој шишарци или чешеру, поред увек зелених иглица — најубичајенијем „знаку распознавања“ свих четинара. Наиме, док код

њених сродника шишарка, честа успомена са излета у планину или парк, „виси“ надоле, чешер јеле увек стоји усправно! Као свећа. У другој половини зиме, као код свих четинара, плодови у њој дозревају. Али, не испадају сами са крилатим семенкама на тле, или буквално у ветар, падају и оне љуске, тако да након извесног времена од 15 до 20 центиметра дугачке, усправне шишарке остаје само скромно, такозвано вретено.

Јела цвета у пролеће, али шишарка дозрева у зиму тек друге године.

до кожастих иглица дугачких пет центиметара које су, у ствари, листови јеле. Већ је пословишно да ни оне, као ни иглице других четинара, увек пуних хлорофила који им даје зеленило, никад не опадају. Изузетак је само ариш. Но, смола није само у овим игличастим листовима: засече ли се и стабло јеле (или неког другог четинара), појавиће се ова мирисна материја. Својим садржајем смола је за стабло „мелем на рану“, а мирисом и укусом изврсна одбрана од биљоједа. Можда су четинари преживели праву

нешто од семенки испод њених љуспи угинуће, али ће друге спасоносни планински ветар однећи на плодно тле. Буде ли још то такозвано четинарско земљиште, изникнуће нова јела — понос сваке планине и сваког парка. Јер, захваљујући њеној лепоти, човек јелу сади у граду, дивећи се у шетњи јарболу њеног стабла.

Али, тај исти човек присиљен је да из јеловог дрвета технологијом издваја такозвани стразбуршки терпентин, а из младих иглица и гранчица етерично уље „*oleum abietis pectinatae*“. И ова слова која причају о јели штампана су на хартији у коју је уткано и њено бело, племенито срце... Столица на којој седимо и сто за којим пишемо, можда и кревет где спавамо, често су начињени од чамовине, тј. јеловог дрвета. (Сама реч „чам“ турског је порекла и означава црногорицу, четинара. Одатле потичу и називи чамца и чамција). Трајна због смоле у ткиву дрвета, јеловина је била и остала цењена за разне творевине људских руку које долазе у додир са водом, односно влагом. А сама смола, једно од обележја свих четинара, изузетан је и вишеструк заштитник сваког дрвета из ове фамилије.

КОРЕН ЈАЧИ ОД АСФАЛТА

Смола код јеле извире из два каналића који се протежу дужином бокова

говећу напаст пре неколико хиљада година управо захваљујући смоли?

Међутим, иако на први поглед делује моћно и неуништиво, јела је, у доба кад је још „беба“, врло осетљива и нежна. То је болни период свих четинара. Ако се пресађује, мора да се вади са што већим бусеном земље која окружује нејаки корен. Но, „ухвати ли корена“ то исто неутледно зелено младунче, показаће колико су му развијене жиле моћне: оне без напора „буше“ чак и асфалт!

На нашим планинама и у нашим парковима најчешћа је обична или бела јела — *Abies alba*. Понегде могу да се виде и њени блиски сродници пореклом са Крима и Кавказа, из Северне Америке, Грчке и Шпаније. Све је, како је већ речено лако препознати по нагоре окренутим цветовима и шишаркама.

Али, зашто се онај шумар загонетно насмешио кад су излетници угледали правилан низ младих јела. Њих, наиме, није посадила људска рука него — природа. Како?

Семе црногориног дрвећа, нарочито јеле, најбоље изникне на трулом пању. Па ако од старости падне дебло и ветар на његову трулеж нанесе семе јелово, оно ће никнути у беспрекорном реду, као да је сађено руком горана. Бивше стабло нестаће са лица земље, а младе јеле ће расти као небу у војничком поретку.

Иван Лончар

ПОЛИТИЧКИ
ЗАБАВНИК

Мала пошта

11001 БЕОГРАД
МАКЕДОНСКА 29, П. ФАХ 124

Граин Забавнице,

НЕЋЕ БИТИ ПРОПАСТ СВЕТА!

„У децембру 1982. године свих десет планета Сунчевог система наћи ће се у веома ретком астрономском низу што може довести до великих невоља...“ тако почињу текстови на страницама многих новина што може да значи да ће бити пропаст света. Сигурни смо да је ово писање уплашило многе људе јер није реч о некој измишљотици већ тврђењу научника, па те зато молимо да нам научно докажеш да ли ће то заиста бити тако.

Група уплашене деце,
Београд

Нашој планети неће бити први пут да се нађе у таквом низу. У њему је била и пре двадесетак година, па — ништа!

СКУПА СВЕЗНАЛИЦА

Твој лист читам од малих ногу али ти до сада нисам никад писала. Јављам ти се јер ме нешто занима а не знам како бих иначе друштва могла сазнати: прије неколико мјесеци слушала сам на радију дјечју емисију у којој се говорило о компјутерима који рјешавају математичке задатке, цртају, свирају, итд. Молим те да ми кажеш где се такав компјутер може набавити, било код нас или у иностранству, цијена није важна.

Ана Вукелић,
Рандићева 28ц
Загреб

Компјутера о којима си слушала заиста има само су прескупи. Тако рецимо рачунар „Електрониндустрије“ на који може да се прикључи плотер (део „задужен“ за цртање) кошта 8 милиона нових односно 800 милиона старих динара. Као што видиш, цена није баш приступачна. Узгред, ова се сматра једном од нижих. Плотер иначе

може да се прикључи на све рачунаре који имају комуникационе линије.

ЗНАЋЕ СЕ У МАЈУ

Као редовни читалац вашег листа молио бих вас да ми помогнете у следећем: идем у трећи разред угоститељског смера и интересује ме да ли ћу, кад га завршим, моћи да упишем Вишу туристичку школу? Ако могу, које допунске испите треба да положим?

Н. Н.

По условима конкурса који су важили за упис у 1981/82. школску годину, Вишу туристичку школу су могла да упишу лица и са трећим степеном средње стручне спреме (а то значи завршеним трећим разредом) али под условом да имају две године радног стажа и положи допунске испите: политичку економију, економику СФРЈ, економику и организацију ООУР-а и основе статистике. Пошто ће за упис у 1982/83. школску годину бити неких промена, најбоље је да се половином маја обратиш школи која ће тада располагати свим појединостима. Адреса Више туристичке школе је Булевар АВНОЈ-а 152-а а телефон (011) 698-222.

ЗВОНО ОД СВИЛЕ

Шта су кринолине и да ли су ношене и код нас?

Жаклина,
Железник

Првобитно, кринолина (од француског *crinoline*) је означавала круту тканину с утканим струнама а користила се за учвршћивање оковратника. Средином 19. века овај назив почео је да се користи и за женске подсукње. Касније, кринолинама су називане широке и дугачке звонасте сукње од свиле

које су у свет моде ушле око 1840. године у Француској. Већ 1850. године носиле су се искључиво преко неколико подсукњи. Неколико година касније кринолине су почели да придржавају метални обручи широки чак и по 8 метара: ове огромне сукње носиле су и наше помодарке.

КО РАДИ — ТАЈ ЗАРАДИ

По новом Закону о основном образовању и васпитању, родитељи ученика не треба да сноси трошкове ђачких екскурзија а као што се зна, школе за екскурзије немају паре. У свему томе од велике користи може да буде снажљивост самих ученика. Примера ради, ми који идемо у ОШ „Жарко Зрењанин“ наплатили смо веома једноставан начин како да дођемо до новца: пре месец дана организовали смо акцију прикупљања старе хартије у којој су учествовали и најмлађи ученици. Хартију смо прикупљали у зградама у непосредној близини школе а цела акција трајала је од 14 до 18 часова. За то време скупили смо две тоне: новац који смо добили отишао је у фонд за екскурзије. Наша школа организовала је и убудуће сличне акције јер оне поред материјалне користи развијају и радни дух нас младих.

Јелена Суботић,
Гоце Делчева 3/17
Нови Београд

Твоје писмо нас је обрадовало. Надамо се да ће и друге школе поћи за твојим примером.

НОТЕ У »НОТИ«

Већ две године свирам хармонику али никад не успевам да нађем ноте народних песама и кола. Чуо сам да их штампа „Нота“ из Књажевца али не знам да ли је то тачно. Можеш ли да ми одговориш како да дођем до њих?

Југослав из Лесковца

Обрати се Музичко-издавачком предузећу „Нота“, Карађорђева 15/1, 19350 Књажевац које ће ти послати свој каталог из којег ћеш моћи да наручиш оно што желиш. Танасијевић, 3. јануар 1982. Алимпић, Заб. 12ц. 30. 12.

НА ВИШЕ МЕСТА

Обраћам ти се у нади да ми можеш помоћи да решим проблем који страшно мучи моју породицу. Наиме, мој тата је још млад и могао би много тога да не болује од епилепсије. Ја сам у једном твом броју прочитао да се у Београду налази клиника за лечење епилепсије али сам га изгубио и тако сад немам ту адресу. Можеш ли поново да је објавиш?

Читалац из Тешња

У Београду постоји више медицинских установа у којима се лечи епилепсија: према томе, твој отац може да се обрати Одсеку за епилепсију Института за ментално здравље, Палмотићева 37, Неуропсихијатријској клиници у Улици др Суботића 6 или Институту за

психијатрију и неурологију који се налази при Клиничко-болничком центру „Др Драгиша Мишовић“ у Улици Стјепана Радића 1. Код неких облика епилепсије од извесне помоћи може да буде и акупунктура: зато ти предлагемо да опис болести и налазе твог оца пошаљеш Центру за рехабилитацију „Термал“, Кардељева 6 у Врднику. Центар ће ти свакако одговорити и рећи да ли и у његовом случају акупунктура може да буде од неке користи.

СИЛВИЈА ОД ШУМЕ

Можеш ли нам објаснити порекло наших имена и рећи да ли су заиста постојали Кит Телер, Загор и други јунаци цртаних стрипова?

Данијела, Силвија и Тибор,
Дарда

Порекло имена Данијела смо недавно објаснили и надамо се да ти тај одговор није промакао. Што се тиче имена Силвија, оно је латинског порекла и потиче од речи *silva* — шума. О пореклу мађарског имена Тибор нисмо ништа успели да сазнамо али се надамо да ће нам се јавити читаоци који свентуално нешто знају о томе.

Као и већина јунака стрипова и Кит Телер и Загор су измишљене личности.

СУШЕЊЕ БЕЗ ФЕНА

Пишем ти први пут и надам се да ћеш ми помоћи. Имам 15 година и коса је нагло почела да ми опада нарочито кад је перем. Постоји ли неко средство или препарат који би то спречио и где може да се набави?

Читалац из Титовог Ужица

Једна од изразитих карактеристика периода развоја у коме се ти сада налазиш је и да се коса брже масти, да има више перути па и да опада. Због тога је у овом периоду

веома важна нега: саветујемо ти да косу пререш једном до два пута недељно благим шампоном биљног порекла (бреза, коприва) и да је сушиш без употребе фена или, ако је то неопходно, с њим али на што већем растојању. Наравно, све ово није довољно: добром квалитету косе много доприноси здрава и разноврсна исхрана. Било би добро да неко време узимаш Beviplex дражеје 3 x 2 а у крајњем случају да два пута дневно, по упутству, теме мажеш Synalar gelom.

ЧАСТ ЈЕ ЧЕШАТИ ЛЕЂА

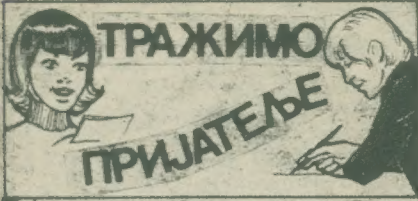
Да ли је истина да мајмуну бирају свог краља и да њему касније

ШКОЛА ГИТАРЕ

1. Акорди — 2. Теорија
— 3. Мелодије 130 динара.

Плаћате поштару
Васиљевић Милун
пост рестант
11001 Београд

Жељка Обоковић, 75000 Тузла, Загребачка 56 — 17 година, воли спорт и добру музику, одговара на сва писма

Бојана Павловић, 18000 Ниш, Запљанска 28 — 12 година, воли спорт и забавну музику, одговара на свако писмо

Драган Бабић, 74275 Блатина, ОШ „Млади горани“ Угледовић — сакупља и размењује разгледнице, навијач „Борца“ из Бањалуке

Нихад Вајзовић, 78245 Доњи Вакуф, 16. септембра 94 — навијач Црвене звезде, одговара на свако писмо

Ирена Лујанец, 42240 Лујанац, Првомајска 31а — 15 година, жели да се спријатељи са младима из целе Југославије

Владмир Пејчиновић, 11070 Нови Београд, Булевар Лењина 157/II — 17 година, жели пријатељство са младима, посебно девојкама из целе Југославије, одговара на свако писмо

Лидија Микац, 41020 Загреб, Ванкина 8/II — 13 година, сакупља значке, разгледнице и марке

Jacek Korczyński, 93-481 Lodz »PL«, Ul. Arabska 5, Polska — 15 година, сакупља значке, плоче, стари новац, воли музику и филм, дописивање на пољском и руском, не што разуме и српскохрватски

Радмила Гечек, 42240 Ивањец, Вугловец 3 — 15 година, воли све што воле млади

Душан Павловић, 11070 Нови Београд, Булевар АВНОЈ-а 117/I — 14 година, трага за правим пријатељима, воли добру музику

Мирјана Митровић, 26000 Панчево, Славка Родића 1 — 14 година, воли тенис, рукомет и музику

Желеле бисмо да се дописујемо са децадима и девојчицама из наше земље и целог света. Ученице осмо шестог разреда, дописивање на српскохрватском и руском језику: Љиљана Миленковић, Страхућа бана 83а, Драгана Велић, Танаска Рајића 46, Санда Миленковић, Косте Војновића 25 и Весна Косовац, Страхућа бана 83/5, сви из Прокупља (18400)

израсте златна длака коју изгуби ако га сврну?

Марија Дошен,
Др Ивана Рибара 163
Нови Београд

Као и многе друге животињске врсте и мајмуни имају свој друштвени поредак. За његово одржавање брине се вођа чопора или, ако ти се тако више свиђа, краљ. Бирање се врши на нимало демократски начин: вођа постаје најјачи, најискуснији и најактивнији припадник чопора. Сви остали дужни су да му се покорављају и да се владају по строго утврђеним правилима. А она прецизно одређују „статус“ сваког појединца па

се тако тачно зна ко сме да приђе и „обрати“ се вођи, ко да му чеше леђа а ко да тражи буве.

Златна длака, она се наравно само тако зове, није искључива привилегија вође чопора. Њу имају сви старији припадници чопора, дакле она је резултат година а не „власти“.

САМО ЛИЧНО

Молим те напиши да ли од издавача НИРО „Техничка књига“ могу да наручим „Малу школу електронике“ Владимира Крстића и колика је цијена оба дијела?

Горан Дувњак,
М. Драгића 22
Какан

Оба дела „Мале школе електронике“ коштају 280 динара и, на жалост, не могу да се наруче од издавача. Једини начин да их добијеш је да замолиш неког познатога да ти их купи и пошаље. У Београду, ове књиге могу да се купе у продавници у Маршала Тита 21.

НА »БУВЉАКУ«

Имам мотор марке BMW од 250 кубика али немам карбуратор за њега. Интересује ме да ли могу, и где, набавити тај дио? Ако не може да се набави код нас, онда те молим да ми даш адресу творнице »BMW«.

Денис Бућан,
Гата

Заступник »BMW« је „Техно-унион“ из Београда, 29. новембра 93-95, телефон (011) 768-555, па се обрати њему за све што те интересује. Део који ти недостаје поку-

шај да набавиш путем огласа у дневним новинама, или, ако за то имаш могућности, на „бувљој“ пијаци у Земуну.

МУКА С ТРЕПАВИЦАМА

Имам 17 година и један проблем: моје трепавице су дуге али спуштене што прилично ружно изгледа. Неке другарице ми савјетују да трепавице савијем, али ниједна од њих не зна како би то могло да се уради. Пошто девојкама у мојим годинама смета и најситнија мана, молим те да ми помогнеш тим пре што верујем да овај проблем не мучи само мене.

Биљана Лазик,
Панчево

Покушај да у некој од парфимерија у Панчеву пронађеш карлош, специјалну справу за повијање трепавица. Није скупа, у продавницама у којима смо се распитивали кажу да су је продавали по цени од четрдесетак динара. Уколико карлош не нађеш у Панчеву, прошећај до Београда.

ГОДИНЕ НИСУ ВАЖНЕ

Јављам ти се јер ме интересује да ли у нашој земљи постоји неко друштво љубитеља астрономије? Да ли бих ја могао да се учланам у њега иако имам само 10 година?

Саша,
Прокупље

Код нас постоји више астрономских друштава а једно од њих је и „Руђер Бошковић“. Његова адреса је Горњи град 66, Београд. Члан овог друштва можеш да постанеш без обзира на године.

ОД ДЕСЕТЕ

Молим те да ми одговориш на два питања: са колико година може да се почне са свирањем саксофона и трубе и да ли је Југославија на Светском првенству у Минхену 1974. године победила Заир са 9:0 или 9:1?

Читалац са Палића

Са свирањем саксофона или трубе не треба почети пре навршене десете године живота. Југословенска фудбалска репрезентација је на првенству света у Минхену победила Заир са 9:0.

ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

Први број Политикиног забавника изашао је 28. фебруара 1939. године

Директор НО „ПОЛИТИКА“
Вукоје Булатовић

Главни и одговорни уредник
Раде Шошкић

Одговорни уредник
Вера Смиљанић

Ликовно-графички уредник
Александар Мартиновић

Издавачки савет:

Ђорђе Радишић (председник), Драгослав Антић, Добривоје Арсић, Драгомир Вуксановић, Неда Живковић, Радомир Животић, Олга Јанковић, Живорад Љубичић, Војислав Марјановић, др Иван Николић, Петар Петровић, Снежана Стаменковић (потпредседник), Јелисавета Суруџић, Невзад Худаверди.

Редакција:

Диего Варагић, Радана Весовић, Олга Вукадиновић, Душан Глушац, Бојана Дожић-Стојковић, Светлана Ивановић, Мина Илић, Соња Јашовић, Мирјана Крстловић, Иван Лончар, Петар Милатовић, Весна Милић, Ненад Мирковић, Зора Меденица, Вито Недељковић, Биљана Орловић, Љубомир Патротић, Зоран Петканић, Радоје Савић, Недељка Сташић, Миленко Тодоровић и Милош-Томић.

Секретаријат:

Јованка Војводић, Олгица Стаменић, Даринка Тодоровић и Зорица Филиповић.

Издаје и штампа НО „ПОЛИТИКА“ — ООУР Издања за младе „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК“, Македонска 29, 11001 Београд. Поштански фах 124. Телефони: 324-471, централа 324-191 и 325-761. Рукописи, фотографије и цртежи се не враћају. Огласна агенција: Македонска 35/1, тел. 322-711. На основу мишљења Републичког секретаријата за културу СР Србије број 413-2973-02 од 22. I 1973. године не плаћа се порез на промет.

Цена једног примерка 20 динара.

ПРЕТПЛАТА ЗА НАШУ ЗЕМЉУ:
Тромесечна 220,00 динара, полугодишња 440,00 динара и годишња 880,00 динара.

ПРЕТПЛАТА ЗА ИНОСТРАНСТВО:
Тромесечна 440,00 динара, полугодишња 880,00 динара и годишња 1.760,00 динара.

Претплата се врши на жиро-рачун број 60801-601-29728 уз обавезну назнаку НО „Политика“ ООУР „Продаја“ — претплата на лист „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК“.

ПРЕТПЛАТА ЗА ИНОСТРАНСТВО У СТРАНОЈ ВАЛУТИ

ГОДИШЊА:	
САД	\$ 65.—
СР НЕМАЧКА	DM 115.—
ШВАЈЦАРСКА	Sfr. 107.—
ФРАНЦУСКА	Ffr. 267.—
ШВЕДСКА	Skr. 271.—

Уплате из иностранства слати на девизни рачун НО „Политика“ код „ИНВЕСТ БАНКЕ“ — Београд, број 60811-620-63-257300-00054, уз обавезну назнаку ПРЕТПЛАТА НА ЛИСТ „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК“.

„СУПЕР СИСТЕМ РАЗВОЈА ТЕЛА“

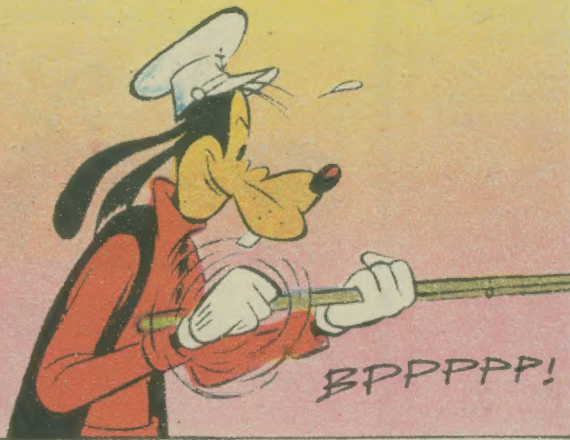
„Супер систем развоја тела“ је брошура аутора Ненада Бркића (на слици) првака Југославије у BODY BUILDINGU, који вам препоручује: „Ако желите да развијете и обликујете тело, да добијете атлетску фигуру, ова брошура ће вам помоћи у томе. Она садржи основне тајне тренинга и исхране шампиона, које гарантују успех у развоју тела.“ Цена брошуре је 100 динара. Наручите, плаћате поузећем, на адресу: „BODY BUILDING“ P. P. 118, 54000 ОСИЈЕК

WALT
DISNEY

МИКИ

БРРРРР!

